

Redaktor gəşəsi

QÜSURLU MƏNBƏLƏR, yoxsa MƏNBƏ QÜSURLARI?

Bəlkə də bu yazını yazmayacaqdım.

Bəlkə də bu yazını yazmağa heç lüzum yoxdur. Çünkü insanların böyük əksoriyyəti bunları bilir və bılərəkdən də istifadə edir.

Ona görə yox ki, başqa mənbələr yoxdur. Xeyr! Sadəcə, hansısa boşluqdan istifadə olunaraq məhz bu QÜSURLU MƏNBƏLƏR ortada bayraq kimi MƏŞƏLƏ çəvrilib.

Keçmişdə də belə olub, indi də belədir, gələcəkdə də belə olacağınına inanram.

Arxivlərlə, mənbələrlə işlədiyim on yeddi il ərzində bunu aksioma kimi qəbul etmişəm. İnsanlar daha çox MƏŞHUR ADAMLARIN yazdığınına inanırlar.

Həmin məşhur adamlar dörd rus, iki erməni akademikin təsiri altında Musa Kolankəndlini Moisey Kalankatlı yazıblar, Cavanşir kimi hokmdara Varaz Qriqor kimi ata, Mehran babasının əvəzinə Cəsur Vardan kimi baba, Hacı Çələbiyə Qara keşisin oğlu Qurbanın oğlu kimi onlarla yamaqlar uydurublar.

44 günlük Vətən savaşı geridə qaldı. Müharibənin fəsadları isə uzun müddət təmizlənəcək, ancaq heç vaxt aradan qaldırılmayacaq. İnsanlar hadisələri qarışdırıldıqdan dürüst məlumatlardan daha çox şayıələr, şırtmələr meydanda dolaşacaq. Bəzi dolaşıqlar isə insanları çəş-baş salacaq. Lap əvvəlcə gedib Zəngilan şəhərinin, sonra otuz kilometr geriya qayıdbanından keçidləri Zərnəli kəndini azad etdikləri kimi... yaxud, 2 dekabr mənbələrində 10 noyabrın, 3 dekabrda 8 noyabrın Zəfər günü olaraq qeyd edilməsi kimi... 2 iyul 1924-cü ildə Dağlıq Qarabağın Ermənistan SSR-ə verilməsi, 4 iyul 1924-cü ildə Azərbaycan SSR-in tərkibində saxlanması kimi... hansı ki, indi ermənilər əllərində bayraq edib hayqırırlar...

Ad çəkmək istəmirəm, adlar kifayət qədərdir. Hətta onların yazdıqlarından istifadə edənlərin özləri də mənbənin səhv yazdığını bilir, bılərəkdən də istifadə edirlər. Çünkü məşhur şəxslər məşhur adlardan istifadə etməyi bacarırlar.

İndi hamı yazar, heç çap etdirməyi düşünən də yoxdur. Hər kəsin bir internet səhifəsi var, lap elə fəsəbook səhifəsində paylaşır, saytlarda yayımladır. Sayt rəhbərləri də, maşallah, ağına-bozuna baxmadan, nöqtəsinə, vergülünə toxunmadan yayımlayırlar. O qədər də aqressivləşiblər ki, irad bildirəndə nəinki qəbul etmirlər, hələ adamın üstünə bozarıllar.

Cəbrayilda, Zəngilanda şəhid olmuş döyüşünü "Kəlbəcərə qədər hər yerdə gəzdirib" gətirirlər şəhid olduğu yero. "Müəllif özü orahıdır, deyirsən yəni tanımır?" Adamin üstünə bozarıllar.

Tanışadılar qonşu Dərəli kəndini Dərələr, Hacallı kəndini Hacılı, Üdgün kəndini Uçqun yazmazdlar axı...

Allahla Allahlıq edirlər, İlahi!

Nə yaxşı ki, dəvələrə qanad verməmisən...

Yoxsa, çıxdan şil-küt olmuşdu sənə sadiq bəndələrin...

*Əli BƏY AZƏRİ
Baş redaktor*

XƏZAN

Ədəbi-bədii jurnal

C5, N7, 2020

Noyabr - dekabr, 2020

Baş REDAKTOR:

Əli BƏY AZƏRİ

Redaksiya heyəti:

Şahməmməd Dağlaroğlu, Xalıq Azadi, Məhəmməd Əli, Rəşid Bərgüşadlı, Camal Zeynalıoğlu, Həsən Bayramov, Damət Salmanoğlu, Budaq Təhməz, Hafiz Əlimərdanlı, Ələsgər Talıboğlu, Vaqif Osmanov, Şiringül Musayeva, Məlahət Yusifqızı, Aynur Yasəmən Qarabağlı (Azərbaycan), Fəxrəddin Oruc Qəribəs (Rusiya, Dərbənd)

Baş redaktorun MÜAVİNİ:

Ramiz İSMAYIL

Dizayn: **Dönməz ABBASOV**

Redaksiyanın ünvani:

Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan" nəşriyyatı

Əlaqə telefonları: (070) 575 03 99

Email ünvani: xezan23@mail.ru,
5750399a@mail.ru

Çapa imzalanıb: 10 dekabr 2020-cu il

Ədliyyə Nazirliyində 15 yanvar 2016-cı ildə qeydə alınmışdır: 5331

Jurnal aylıqdır, Azərbaycan dilində, iki aydan bir çıxır.

Materiallar elektron variantında, yaxud diskdə və on dörd şriftlə printerdən çıxmış çap variantında (bir nömrə üçün) poeziya və publisistika beş, nəşr on səhifədən çox olmamaq şərtilə qəbul olunur.

Jurnalda dərc olunmuş yazılar tam olaraq bədii təxəyyülün məhsusudur və müəlliflər məsuldur.

JURNALI Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin "Bayatı" və KİTABEVİM.AZ kitab mağazalarından əldə edə bilərsiniz.

ŞAHMƏMMƏD DAĞLAROĞLU

QƏLƏBƏ RUHUNDĀ

ZƏFƏR NƏĞMƏSİNİ YAZACAĞAM MƏN!

Az qalıb, xoş xəbər yayılacaqdır,
Fərəhlər içinde azacağam mən!
Yatan şəhidlərim ayılacaqdır,
Düşmənin səfni pozacağam mən,
Zəfər nəgməsini yazacağam mən!

Silib yaddaşlardan yurd intizarın,
Qoruduq bu elin namusun, arın.
Ölmez şəhidlərin şanlı məzarın,
Öz sinəm üstündə qazacağam mən,
Zəfər nəgməsini yazacağam mən!

Yaraşır bu şərəf Azərbaycana,
Gülsün, fəxr eləsin bu gün hər ana!
Yetişdik arzuya, qan aldıq qana,
Gün gündən xoş gəlir, yozacağam mən,
Zəfər nəgməsini yazacağam mən!

Güldükçə bu eldə üzlər, könüllər,
Gülüb açılacaq çəməndə güllər!
Mübarizlər ölmür, bilin, ay ellər!
Əsgərəm - sönməyən köz, ocağam mən,
Zəfər nəgməsini yazacağam mən!

Yayılsın bu xəbər Yer kürəsinə -
Yeni günəş doğur Od ölkəsinə!
Dönüb şəhidlərin "Oxay!" səsinə,
Yanan ürəklərə sizacağam mən,
Zəfər nəgməsini yazacağam mən!

Uçmaq istəyənə qanad olacam,
Hamı "Can!" dediyi bir ad olacam.
Dözbərkiyəcəm, Polad olacam,
Qeyrət güc verdikcə qızacağam mən,
Zəfər nəgməsini yazacağam mən!

Ey Vətən, həmişə qoy gülsün üzün!
İlhamlı nurlansın gecən, gündüzün!
Qalxıb göy üzünə, QƏLƏBƏ sözün,
Susmaz qələmimlə cirzacağam mən,
Zəfər nəgməsini yazacağam mən!

30 sentyabr 2020

AZƏRBAYCAN ƏSGƏRİ

O qədər qürurluyam, başım çatır göylərə!
Önündə baş əyirəm, alnim dəyincə yerə!
Ana südü halaldır səntək oğula, əre,
Əsir düşmüş torpağı yağdan aldın geri,
Əyil, alnından öpüm, Azərbaycan əsgəri!

Şaddır Vətəndə hamı - millət - cavan-qocalı,
Hamının sözü birdir, danişan yox haçalı.
Qeyrətindən doğuldu bu gün yeni Xocalı,
Ziyarətgah sayacam ayaq basdırın yeri,
Əyil, alnından öpüm, Azərbaycan əsgəri!

Yağı duruş gətirmir, başlayıbdır qaç-qovu,
Bu xəbər sevindirir əsirləri, girovu.
Eşitdim ki, almışan başı qarlı Murovu,
O ucalıqdan sənin başın dəlir göyləri,
Əyil, alnından öpüm, Azərbaycan əsgəri!

Irəli get, yoldadır gözləri Zəngilanın,
Yaralayıb buraxma, başını əz ilanın.
Haqq işidir, zəfərlə bitəcəkdir planın,
Bir dərs ver ki, düşmənə, bir də baxmasın bəri,
Əyil, alnından öpüm, Azərbaycan əsgəri!

Bizim bir anamız var, müqəddəs, Vətən adlı,
Səni gözləyir Şuşa, Ağdam, Laçın, Qubadlı.
Həm Füzuli, Ağdərə, Cəbrayıl toy-büsəthi,
Aşıqlar saz götürüb vəsf etsin Kəlbəcəri,
Əyil, alnından öpüm, Azərbaycan əsgəri!

Sən böyük, qəhrəmansan, yaşa, ey canım-gözüm,
Qalibdir Komandanım, onundur bu güc, dözüm.
Qüdrotindən qaynayıır, odur tükənmir sözüm,
Olsun xəbərlər şahı QALİBİYYƏT xəbəri,
Əyil, alnından öpüm, Azərbaycan əsgəri!

3 oktyabr 2020

MƏNƏ DƏ SILAH VERİN

Yazın, məni də yazın, müzəffər ordumuza,
Bu gün dayaq gərəkdir torpağa, yurdumuza.
Tükənməmiş qəzəbim, bitməmiş həyəcanım,
Mənə də silah verin, Ali Baş Komandanım!

Deməsinlər qocasan, ər oğlu ər qocalmaz,
Canında qorxu olan düşmənidən öc almaz.
Vətən ölməz anamdır, odur kamil imanım,
Mənə də silah verin, Ali Baş Komandanım!

Bu gün çox şey bəllidir, kim solunuz, sağınız,
Min tankdan ağır gəldi düşmənə barmağınız.
Əlinizlə yazılışın mənim zəfər fərمانım,
Mənə də silah verin, Ali Baş Komandanım!

Satqınlarla işimiz qalsın hələ sonraya,
Düşmən qaçıır, vaxt tapıb baxa bilmir arxaya.
Oğlum, durma, gəl deyir anam, Azərbaycanım,
Mənə də silah verin, Ali Baş Komandanım!

Xalqımın haqq işində olsun qələbə payım,
Şuşanın səmasında doğsun ulduzum, ayım.
Hər günü bayram etsin Vətən adlı ünvanım,
Mənə də silah verin, Ali Baş Komandanım!

Daha əziz nə vardır torpaq, Vətən sözündən,
Silah alsam, ataram nankorları gözündən.
Bəsdir daha, damarda dondu, dayandı qanım,
Mənə də silah verin, Ali Baş Komandanım!

Şəhid olsam şərəfdir, qoy şərəflə ölüm mən,
Nədən ötrü doğuldum, niyə öldüm bilim mən.
Vətənə qurban olsun, olsa əger yüz canım,
Mənə də silah verin, Ali Baş Komandanım!

6 oktyabr 2020

İŞİMİZ HAQQ İSİDİR

Biz birləşdik, bir olduq, budur ən ali sərvət,
Böyük dəyəri vardır, təmiz etirafın da.
Qanımıza yeridi qisas, qürur, dəyanət,
Rəhbər yanımızdadır, biz Onun ətrafında.

Düşmən çox hayasızdır, alçaq, həm də hiyləgər,
Çaqqal duruş götirməz aslanın meydanında.
Bugünkü ordumuzda heyət - on milyon əsgər,
Bir Komandan hökmü var hər əsgərin canında.

Döyüş nədir bilməyən, əl atıbdır cirmağa,
Səngəri atıb qaçıır, birə düşüb kürkünə.
Yoxdur sıfəti, gücü önməzdə durmağa,
Zəferimiz günəştək nur saçar gələn günə.

Bu xalqın vüqarını xof ilə qırmaq olmaz,
Qan görəndə coşuruq, qoy bunu bilsin yağı.
Ona yara vurarıq, min ilə də sağalmaz,
Nəfəs alar, gül açar, azad Vətən torpağı.

İşimiz haqq işidir, ölümümüz şərəfdir,
Az qalib, ayaqları kəsiləcək Şuşadan.
Onların dostu Şeytan, Tanrı bize tərəfdir!
Budur bize güc verən, budur bizi yaşadan!

12 oktyabr 2020

SƏN KİMSƏN?

Sən başıboşluğunla heyrətə saldin məni,
Yoxdur anlayışında ədalət, tarix, zaman.
Bilməz idim bu qədər axmaq olar erməni,
Uydurduğu yalanlar oldu özünə palan,
Sənə yaraşır bu ad - Nikol "Dabanyalayan".

Qanında kişilik yox, qorxaq it gündündəsən,
Ağrı dolub qarnına, qaçırsan o yan-bu yan.
İndi dərk elədin ki, kimlərin önungdəsən?
Bəs deyirdin Qarabağ qalib sənə babandan?!
Qayıt bir də Şuşaya, "Yallı" get piyan-piyan.

Rəsmidə nazir oldun, fakt ilə rus nökəri,
Özünə də bəllidir, danişdiğin mif, yalan.
Etdiyin günahları yumaz Qarqar, Həkəri,
Vaxt gələcək Qafanda əziləcəkdir qafan,
Gizlənməyə yer axtar, gir hardasa daldalan.

Sənin xam xeyalların sinacaq öz başında,
Tüpürəcək üzünə öz qardaşın, öz balan.
Körpeləri qırımsan sən südəmər yanında,
Daşqalaq edəcəkdir səni səndən dərs alan,
Bir hay tapmayacaqsan olsun hayına qalan.

Azərbaycan əsgəri ağlar qoydu ananı,
Ey başı başlı daşnak, uduzmusan, alış, yan.
Biz kimik, sən kimsən, yaxşı bax, tanı,
Dedin torpaq vermərəm, verdin, sakit dur, dayan,
Səni tanıdı cahan - Nikol Dabanyalayan.

14 oktyabr 2020

ANA, AĞLAMA DAHA

Bu an qeyrət anıdır,
Andim şəhid qanıdır.
Oğul el qurbanıdır,
Döz bu ağrıya, aha,
Ana, ağlama daha!

Bu Muğan, bu da Mildir,
O şəhid, bu əlildir.
Yasdayıq otuz ildir,
Əl atmışıq silaha,
Ana, ağlama daha!

Birləşib güc olarıq,
Düşməndən öc alarıq.
Vaxtında qocalarıq,
Ümidliyik sabaha,
Ana, ağlama daha!

Əmr verib Komandan,
Vətən əzizdi candan.
İmdad umaq Qurandan,
Şükür olsun Allaha,
Ana, ağlama daha!

KƏNDİMİZƏ ŞƏHİD GƏLDİ

Kəndimizə şəhid geldi,
Kənd böyüüb şəhər oldu.
Canımızı tərk eləyən
Utancı oldu, qəhər oldu.

Kəndimizə şəhid geldi,
Hərə bir bayraq götürdü.
Vətən bir igid qazandı,
Cavan gəlin ər itirdi.

Kəndimizə şəhid geldi,
Arxasınca xoş xəbərlər:
Yağıdan geri alınıb,
Əsarətdə olan yerlər.

Kəndimizə şəhid geldi,
Qürur duydu ana, ata.
Sanki ev-ev tac paylandı,
Kənddə bütün camaata.

Kəndimizə şəhid geldi,
Millət dayandı namaza.
Ana gərək, oğul doğa,
Oğul gərək, tarix yaza.

Kəndimizə şəhid geldi,
Gömündü ana torpağa.
Ölməz ruhu günəş olub,
Nur ələdi Qarabağa.

Kəndimizə şəhid geldi,
Qəbri oldu ziyarətgah.
Şəhid bizi qoruyurdu,
Sən şəhidi qoru, Allah!

5 oktyabr 2020

QƏLƏBƏ MÜJDƏLİ ŞƏHİDLƏRİMİZ

İndi haqqımız var, öyünə bilək
Ürəkdən, doyunca sevinək, gülək.
Təriflər eşidək elin dilindən,
Qarabağ alındı düşmən əlindən.
Qoydu ana yurda silinməyən iz,
Qələbə müjdəli şəhidlərimiz!

Torpağa qan axdı, bura Vətəndir.
Hər şəhid anası Vətənə təndir.
Qorundu onların namusu, ari,
Dil açdı Şuşanın kamanı, tari.
Sizi ürkəklərdə yaşadarıq biz,
Qələbə müjdəli şəhidlərimiz!

Qəhrəman adınız dillərə düşdü,
Sizlərdən ayrılmış bitməz görüşdü.
Sizi tapşıranda ana torpağa,
Dağlanmış sinəmiz, tay oldu dağa.
Siz dünya durunca ölməz, həm əziz,
Qələbə müjdəli şəhidlərimiz!

Yasdan çıxacaqdır Qarabağ, Vətən,
Vətənin üstündən çəkildikcə çən.
Ara verməyəcək toyalar, düyünlər,
Hamı yaşayacaq sevdalı günlər.
Əməl-amalımız Günəşdən təmiz,
Qələbə müjdəli şəhidlərimiz!

Vətən ağ gündədir, min şükür buna,
Şübhə yox məqsədin bir olduğuna.
Komandan əmr etdi, başlıdıq hərbə,
Vurdug yağıllara tutarlı zərbə.
Qanımız coşantek coşmaz çay, dəniz,
Qələbə müjdəli şəhidlərimiz!

Öndə Gəncəbasar, İrəvan durur,
Əldə silahımız - yurd eşqi, qürur!
Qoy yaxşı anlasın yağı, anlamaz,
Qisas alınacaq, qan yerdə qalmaz!
Sülhü sevirikə, deyilik aciz,
Qələbə müjdəli şəhidlərimiz!

Bu gün el olubdur yumruq - bir nəfər,
Odur bizimlədir Qələbə, Zəfər!
Ruhunuz Murovun qarından pakdır,
Kim deyir can verib, ölüb, həlakdır,
Durur ön sıradə Polad, Mübariz,
Qələbə müjdəli şəhidlərimiz!

8 oktyabr 2020

EL CANIM, ARXAM, DAYAĞIM

Əsgərəm - el canım, arxam, dayağım,
İçimdə atəş var, sənən deyildir!
Şuşada yenidən qalxan bayraqım,
Bir daha yas tutan, enən deyildir!

Düşmən şər atından salınacaqdır,
Zəfər təbilləri çalınacaqdır!
Torpaq da, qisas da alınacaqdır,
Xalqım bu məqsəddən dönən deyildir!

Baxın, necə susur, BMT, ATƏT,
Nə onda, nə bunda yoxdur qətiyyət.
Bizim xeyrimizə ermənisifət,
Ölkələr danişan, dinən deyildir.

Güclü rəhbərimiz, Allahımız var,
Haqq, şərəf adında silahımız var!
Qələbə müjdəli sabahımız var,
Şükür, bu günümüz dünən deyildir!

10 oktyabr 2020

GƏNCƏ YARASIN DA SAĞALDAR BU EL

Murdar xisletindən əl çəkmir yağı,
Evdə yatanları alır hədəfə.
Öldürür qadını, körpə uşağı,
Dünya tüpürməzmi belə şərəfə?

Yetməzmi göstərdi acizliyini,
Nə qədər qorxaqdır, nə qədər yabı?!
Bəlkə yana qoyub qəzəbi, kini,
Çəkə bircə damcı vicdan əzabı?

Bunu bacarmaz o, yox onda qeyrət,
Tanıdib özünü bütün dünyaya.
Onun layiqidir aldığı qiymət,
Onda nə namus var, nə ar, nə həya.

Yatanda insanı ilan da çalmır,
Nə qədər əfisən, nə qədər alçaq?!
Nədən deyilənlər yadında qalmır,
Qarabağ bizimdir, bizim olacaq!!!

Gəncə yarasın da sağaldar bu el,
Yetər ki, birləşək, dönək yumruğa!
Haqqı, özümüze bağlayaraq bel,
Qələbə eşqiyə durduq ayağa.

Silaha əl atmaq döndü tələbə,
Coşdu igidlərin, ərlərin qanı.
Erməni kimdir ki, çalsın qələbə,
Bir də hədələsin Azərbaycanı?

"Qovuruq onları iti qovantək",
Alırıq işğalda olan yerləri.
Var ol, bu müqəddəs işin mübarək,
Xalqımızın mübariz, igid əsgəri!

11 oktyabr 2020

SƏBRİMİZİN SONU YETDİ

Zamanın sinanmış qanunları var,
Sözə baxmayanlar yolu azırlar.
Məktəbdə tarixdən "2" alanlar,
Döyüş meydanında tarix yazırlar.

Dünən küçədəki dalaşqan oğlan,
Bu gün döyüşlərin önündə gedir.
Əsgərə ruh verir məğrur Komandan,
Dünyanı haqq işdən xəbərdar edir.

Uğurla açılır hər gələn sabah,
Düşmənin gündüzü dönür gecəyə.
İllərlə çəkmişdik ah üstündən ah,
Dözmüşdük dözülməz bir işgəncəyə.

Budur, səbrimizin sonu yetişdi,
Silaha sarılıb, getdik irəli.
İsimiz zəfərlə bitəcək işdi,
Kəsərik bu yurda uzanan əli!

17 oktyabr 2020

GÖZÜN AYDIN OLSUN, EY ANA TORPAQ

"Irəli!" əmrini verdi Komandan,
Bayrağa bürünüb girdik döyüşə.
Ali arzu idi bir gör haçandan,
Uğur payımıza Qələbə düşə.

Qorxmadiq yaradan, axitdiq qanı,
Vətən torpağından qovuldu yağı.
Elin dar gündən qıymadiq canı,
Taxdıq zirvələrə zəfər bayraqı.

Şan, şərəf qazandı əsgər adımız,
Öyündü bizimlə anamız - Vətən.
Bərkidi döyüşdə qol-qanadımız,
Biz olduq qəhrəman babalara tən.

Gözün aydın olsun, ey ana torpaq,
Durmuşuq önündə başı yuxarı.
Sənə baş əyərik, üçrəngli bayraq,
Bir də, and yerimiz - şəhid məzarı!

18 oktyabr 2020

GEDİRİK QARABAĞA

Bu gün fəxr günü, qürur gündür,
Gələn səs - mübariz şəhid ünvdür.
Bürünüb üçrəngli, şanlı bayraqa,
Bütün həsrətlilər dursun ayağa,
Gedirik Qarabağa!

Komandan əmriylə millət ayaqda,
Biz haqqı sadıq, bizimlə Haqq da.
Sürtüb üzümüzü qayaya, dağa,
Hay verib həsrətdən susan torpağa,
Gedirik Qarabağa!

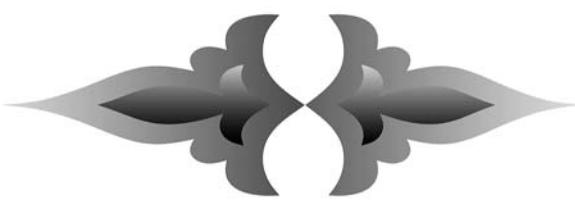
Ordan cavan gələn bu gün qocadır,
Adımız, sanımız dağdan ucadır.
Qeyrətli oğullar getdi qabağa,
Töküb al qanını, büründü ağa,
Gedirik Qarabağa!

Matam qüruruna, şəhid atası,
Dözbü, qəbul etdin eldəki yası.
Qorxun yox, üstünə güllələr yağı,
Məqsəd - Qələbədir, yürüş qabağa,
Gedirik Qarabağa!

Öndə rəhbərimiz, Komandan durur,
Ürəklər, yumruqlar bir olub vurur.
Qüvvə yox orдумu susdura, boğa,
Şükür, yetmişlik belə bir çaga,
Gedirik Qarabağa!

Bu gün fəxr günü, qürur gündür,
Gələn səs mübariz şəhid ünvdür.
Bürünüb üçrəngli, şanlı bayraqa,
Bütün həsrətlilər dursun ayağa,
Gedirik Qarabağa!

26 oktyabr 2020-ci il

Rəşid BƏRGÜŞADLI

UĞUR BÖCƏYİ

(hekayə)

Lələk kimi havada sözən xırda məxluqlar əvvəl min idi, sonra milyon oldular. Onu dövrəyə alanda hər şey kül rəngi aldı. Üzünə hava dəyəndə udqunmaq istədi, nəfəsi çatmadı.

Ürəyi darıxmaq istədi, baxdı ki, ürəyi döyünmür. Əl atdı ki, "lələklər"i aralasin, əlləri lələyi yardı, amma qıl da tərpənmədi. Bircə onu bildi ki, yellənir. "Harasa aparırlar məni" - yelçəkən havasızlıqda yırğalanırdı. Lələklər onu iri tağlı girişin ağızında yerə buraxanda ayağı dizədək külə girdi. Dəstə-dəstə dövrə vuran parabüzənlər dayanmadan kül səpirdi onun başına. Müvazinətini zorla saxlayıb göydə günəşti axtardı. Qara-qırmızıydı göyün buludları. Qübbəsinin hündürlüyü on beş metr ancaq olardı... Tək deyildi burada. Bir qədər aralıda bədəni mis rəngi almış adamlar dayanmadan iri kül təpəsinin başına fırlanırdı. O qədər çox idilər ki, iynə atsaydın yerə düşməzdı. Səs-səmir deyilən şey duyulmurdu. Qəlebəliyə doğru ilk türkək addimını atdı. Yüz səkkiz nəfər dalbadal keçdi onun içindən. Donub yerində qaldı. Yüz səkkizi nədən bildiyini özü də anlamadı, amma əmin idi ki, məhz yüz səkkiz nəfər idi onu yaran. Özünü tunel girişi kimi hiss elədi. İndi onun da ağ bədəni mis rəngi almışdı. Gözünü qiyyaq adamların bədənini yara-yara yeganə fərqli rəngdə sayışan işığa və tək səsə sarı dümdüz irəlilədi. İnsan selinin arasından bu səs aydın eşidilirdi və tərəfdən gəlirdi, - "Ərafın ən dadlı ikisi buradadır, tələsin!"

...Kafenin reklam işığıymış və qapının ağızında müştəri səsləyən cavan bir zənci imiş. Zəncinin gözləri küldən qan çanağına dönmüşdü. "Bura haradır?" - özünü zorladı ki, söz soruşsun, amma çifayda, səsi çıxmadi. Geri dönmək istəyəndə, - "Əraf dasan, ölülər şəhərində..." Dərisi səryi yəndə

üst-başından kül kəssəkləri töküldü, - "Mən nə vaxt tərlədim!?" - vahimədəydi. Ehmalca əlini kafenin qapısına atdı. "İçkilər, içkilər!" - öz işindəydi mis rənginə bürünmüş qara zənci. Qapını aralayıb içəri keçdi. Tüstdən göz-gözü görmürdü. Yanmış mixək və nanə qoxusu içərinə bürümüşdü. Əsl gecə klubuydu bura, amma salonda siqaret çəkən yox idi. Ətrafa göz gəzdirəndə divarın alt dəliklərindən içəri vurulan tüstü diqqətini çəkdi. Tüstü ağır idi və xırtdəyədək qat-qat sürüñürdü. Bir qadın-bir kişi əl-ələ tutub tüstünün ağışunda rəqs edirdilər. Cüt-lüklər rəqsəndən yorulanda vəcdə gəlir və birdən məst olub yerə sərilirdilər.

Susuzluqdan dili ağızında yanındı. Piştaxtaya yاخınlaşdı. Amma nə cibi vardi, nə də pulu. Çıxışa doğru geri dönəndə, - "Oğlan, mən səni içkiyə qonaq edərəm" ... - qadın səsinə döndü. Nə arxasında, nə də salonda ona sarı baxan, diqqətçəkən biri yox idi. Hami səssiz ağ-qara filmdəki kimi lal-kar əylənirdi. "Bəlkə heç məni demir" ... - tərəddüb içinde piştaxtaya qayıtdı. İçki paylayan cavan oğlan dolu bardağın qabağına itələdi. "Kimdir mənə içki ismarlayan?" - bardağdan içkinin tüstüsü aşib daşırıldı. Bir qurtum alıb ətrafa göz gəzdirdi. Milçək uşsaydı viziltisi eşidilərdi, - "Milçək də yoxdur..." Hami şənlənirdi, amma gur tüstünün fisiltisi belə duylmurdu, - "Lənət şeytana, bu nədir, belə də nağıl olar? Dəlidirmi bunlar? Yoxsa mən dəli olmuşam, ya yuxu görürəm?" - gözlərini ovsa da diqqətini cəlb edən ağılli kimsə, xoşagələn nəsə tapa bilmədi. Səssizliyin kül rəngindən dəhşətə gəldi. Yanmış mixəyin dadını verən içki adamın yanğışını artırırdı. Udlaqdan keçən kimi içki mədəni doldurur, azca keçməmiş göbəkdən bayırı fisqırırdı. Bu zaman qurşağı izaholunmaz xoş həzz bürüyürdü.

Ətrafdakıları seyr etdikcə rəqs edənlərə qoşulmaq həvəsi gəlirdi.

- Çəkinmə, əylən... - həmin qadının məhrəm səsiydi, onun fikrini oxumuşdu. Durdu. Ehmalca yeri- di tüstüyə sari, - "Bəlkə də şənlənənlərin arasında?" Yeridikcə tükələrinin dibindən bədəninə sorulan tüstü onun içində burulğan, tufan kimi kövən edir, olan-qalan gücünü göbəyinə qışnayır, burada qatilaşır və dəli şənlik götirirdi. İndi anladı ki, tüstüdə özlərinə sitəm edənlər adı rəqs etmirler, sevisirmişlər. Əl-ələ tutmuş çılpaq cütlükər arada göbəklərini bir-birinə dayayırlar və bu yolla qatilaşmış tüstünü bir-birilərinə boşaldırdılar. Tüstüylə dolu bir qadını yanında əsməcə tutdu, əllərini buraxıb bayıldı və tüstünü yarib ayaqlar altına sərildi. Başqaları onu tapdalayanda qadının bədəni lopa-lopa dağıldı, külü tüstüyə qarışdı. Tənha qalmış kişi isə əlini-qolunu sallayaraq salonu tərk etdi. "Yəqin ki, eşikdə dayanmadan dövrə vuran səfəl sürüyü qoşulacaq" - salonu tərk edən qəddi əyilmiş kişinin arxasında xeyli baxdı. Ortalıqda kişisini külə çevirib yalnız qalan qadınlar da vardi. İstədi onların əldindən tutub rəqsə dəvət etsin, amma əli boşça çıxdı. Göbəyindən tüstü axan tənha qızlar yorğun-argın eşiye çıxırdılar. İçinə başqasının tüstüsü dolmuş qəmli qızları təbi çəkməyəndə harasındasə nakam sevişənlərə rəhm duymaqla istədi, bacarmadı...

İçkini başına çəkib ortadakı boş mizin arxasına keçdi. Gözü məchul qadını axtarırdı, - "Hardasan axı?" Qarşidan gələnlərin əksəriyyəti onun içindən ötüb keçirdi. İçki onu dəyişirdi - həyəcan basmalıydı əlsində onu, ancaq, həyəcanlanmaq üçün də nəsə çatmirdı. Qarson onun qabağına yeni içki qoydu. Bu məkanda kütləsi olan, həcm doldurən tək şey bir bu tüstü, bir də naməlum içkiydi və ikisi də deyəsən eyni şey idi. İçkinin tüstüsü çəkilənədək gözlədi, dibində azca maye qaldı bardağın. Mayenin səthində səs dalğalandı, - Özünü ələ al və mənə diqqətlə qulaq as... - yenə o idi. Dördgözəl mayenin səthinə zillədi gözlərini. Səs, sanki mağarada su damcısının əks-sədəsi fonunda gəlirdi. Səsin arxasında səsin kölgəsi - sözlər vardi, - "çıp, çıp-çıp, çıp-çırık-çıp, çıp-çırık-çıp-çaq..." "Bu necə ola bilər axı, danişan içki?"... - xoflanmirdi indi, sadəcə uyğunlaşmaq istəyirdi bu qeyri-adiliyə. - Eşit... Sən və mən külə dönməkdən xilas olmaliyiq. Əgər uğur böcəyi doğura bilsək, biz qovuşmuş olacaqıq - qoşa səs dalğasının içindən özünə lazım olanı asanlıqla tuturdu indi. Ətrafa göz gəzdirdi, hər kəs rəqs-dəydi, danişmaq hayında olan qadın yox idi salonda. "Bəlkə heç bu salonda deyil..?" - ürəyində bardağın fikrini üflədi. O səs:

-Yox, buradayam... Sən məni tanıırsan, ancaq

tanıdığını hələ xatırlamayacaqsan... Biz rəqs etməliyik. Bu, həyatımızın son rəqsi olacaq, həm də yəni həyatın başlangıcı. Bu, cürüyən toxumun cürcəməsi kimi bir şeydir. Bizdə qalan son gücü uğur böcəyinə ötürməyi bacarsaq, o bize həyat toxumu cürcədəcək.

-Sən kimsən? Hardasan, niyə gözə görünürsən?

-Burdayam, - piştaxtanın arxasındaki yaşlı kişilərin arasından donqar bir qarşı əlində içki onun stoluna yaxınlaşdı, stul çəkib oturdu.

-Siz?! - devikdi, - Sizin rəqs etməyə halınız varmı? - gülə bilsəydi, azca gülmək yaman yerinə düşərdi.

-Ölməkmi istəyirsən, yoxsa yaşamaq? - qarşı içkidən səbrlə bir qurtum aldı.

-Ölməmişəm? Bundan o yanasi da varmı?

-Ölməmisən, can üstəsən hələ, ölümlərdən ölüm seçmək haqqın durur. Bizdə olan son enerjini yeni cana bəxş etməliyik. Həyat toxumunu əkməliyik. Bunu etməyə məcburuq, qayda belədir.

-Nə üçün? Bu nə rəqsdir - dəli kimi?.. Sevmədiyim, həm də yaşlı biriylə necə "rəqs" edim? - onuna sevişmək istəmədiyini bardağa oxudu.

-Dünyaya gələndə kimdənsə soruşmuşdunmu niyə gəldiyini? Öləndə kimdənsə soruşmuşdunmu niyə öldüyüünü? Bura gələndə özün istəmişdinmi gəlməyi? Yoxsa başqa seçimin var geri dönməyə? - hirslənmirdi, o, aram-aram "uşaq başı aldadırdı". - Mən sevdiyinəm, ancaq gördüğün sevgilin deyiləm. Burda hər kəs öz qədəriyle rəqs etməyə məcburdur. Mənim də taleyimə yazılan sənsən...

-Bilmirəm... Ölülər sevişərmi heç?..

-Ölüm yoxdur. Yaranan ölməz. Ölünün bir daha ölmək qorxusu olmaz... - qarşı onun biləyindən tutanda axır ki, yad teması canında hiss etdi. - Cansız zərrəydik, canda ruha qovuşduq, şüür qazandıq. İndi həmin şüurlu zərrələrik. Uğurumuz rast salsa, qopduğumuz bütövə qayıtmalıyıq. Son dəfə səni qucaqlayıb ağlayan doğma sevgilinəm sənin...

-Heç nə anlamıram... Bəs niyə bu qədər qocaşan, axı mən burası gələndə sən dirilərin dünyasındaydın... - özündəki donmuş son zərrənin buzu əridi elə bil.

-Orda gördüğün mənim özüməm, burdakı isə əksim. Sehrli güzgü düşün - baxırsan güzgüyə və o səni yaşlı göstərir. Ola bilsin ki, başqa dünyada sən məndən beş-betər kifir və daha yaşılsan. Odur ki, məni könlün istəyən şəkildə canlandırmağa çalış.

-İnana bilmirəm. Burda sevişməkdən başqa məşguliyyət yoxdur? - qarının xətrinə dəymək istəmirdi daha.

-Heç bir məşguliyyət yoxdur. Hər dünya kimi,

Əraf da sınaq dünyasıdır, fanidir və çox qıсадır... Burda zaman, yalnız sevişdiyin müddətdən ibarətdir və hər şey də bu qısa ömür üçündür. Nə qədər tez sevişsən və nəsib olsa, uğur böcəyi doğura bilsən, növbəti həyatə tez keçərsən. Deyilənə görə növbəti həyatda daha uzun ömür var - uzun və ehtiraslı huri-qılman həyatı...

-Demək, dedikləri cəhənnəm əzzabı yaşlı bir qarışıyla sevişməkmiş. Cənnətdən yan keçmişik...

-Burda qadınlar seçir sevişəcəyi kişini. Bu həm də son möhlət, qismətə qovuşmaq şansıdır.

-Sevişməsək nə olacaq?

-İkimiz də kül olub bizdəki son zərrəsini məhv edəcək və birdəfəlik Əraf külünə qarışacaqıq. Büttövləşmək qanununu poza bilməzsən. Əraf həyatının anlamı cəmi bircə dəfə sevişməkdir.

-Mənə zaman ver, azca fikirləşməliyəm. - Ərafa təzə düşmüdü deyə qanun-qaydadən xəbərsizdi. Qarının dediklərinin doğruluğuna inana bilmirdi, - "Bəlkə buranın da öz Allahı, müqəddəs kitabı, peyğəmbəri var?" - Ərafi arayıb-öyrənməyə ümid edirdi.

-Ərafda məsləhət ala biləcəyin, toxuna biləcəyin tək insan mənəm - səsinin arxa fonunda nəsə inandırıcı ümidi titrəyirdi. Bardağın dibindəki içkini boşaltdı. Qarson elə bil himə bənd idi, növbəti dolu bardağı gətirib qarşısına qoydu. Qismətinə olan acığını qarsonun üstünə tökmək üçün bu dəfə içkini birnəfəsə içdi. Qarsona boş bardaq görmək elə bil yasaq edilmişdi Ərafda...

İçdikcə özündən çıxırdı. Dizdən göbəyədək yığılmış maye tüstü ona idarəolunmaz, qarşısialınmaz ehtiras gotirirdi. Qarı da dayanmadan onunla bərabər içirdi. Qarı onun əlini ovcunda sığalladıqca temasını, istisini canında hiss edirdi. Qarşı tərəfin gözlərində vəhşi ehtirası görəndə dizləri titrəməyə, baldırları oynamaya başladı. Göbəyi qızdı, istisi sinəsinə vuranda qarı da gözlərini yumdu...

Ayaqları onları rəqsə dardırdı. Əl-ələ tutub tüs-tünün ən gur yerinə çəkildilər. Bu rəqs Ərafin tüs-tüsündən, içkisindən qaynaqlanan instinkt idi - hər kəs bu oyunu qeyri-ixtiyari oynamalı, qismətini sına namalıydı. Onlar əl-ələ tutub firlandıqca fırlanır, qızışdıqca tərləyirdilər. Gözlərini yumub başlarını geri çevirir, mənbəyini hardansa götürən tüstünü bədənlərinə sorurdular. İçlərində təzyiq artanda isə tüstünü tekrar-tekrar göbəkdən göbəyə boşaldırdılar. Hər boşaldığında huşu özünə qayıdırı oğlanın...

* * *

Üçüncü il idi ki, birləkdəyilər. Son vaxtlar qız ondan əməlli-başlı soyudurdu özünü. Hər vəchlə görüşməkdən qaćır, görüşəndə də ayağının birinin başqa yerdə olduğunu, ondan soyuduğunu daha

çox bürüzə verirdi. O gün birlikdə gecələməyi və hər şeyi danışın yoluna qoymağı razılaşmışdılar. "Lap son görüşümüz olsun, ancaq son qərarımızı ağıllı başla birləkdə verək", - demişdi oğlan. Qız "Mən başqasını sevirəm" deməsə də, onun ikiyə bölündüyü aydınca duyurdu. "Bizi bir-birimizə bağlayan tək şey çılğın, vəhşi ehtiras imiş" - sevişməyə qısa ara verəndə hər ikisi bununla razılaşmışdı. Sevə-sevə sevdiyindən ayrılmaga məcbur idilər. Son həzz, son imkan olaraq birləkdəyilərindi. Gecənin bitməsini, ayrılıq sabahının gəlməsini heç istəmədən, yorulmadan sevişirdilər. Ehtiras tərinin yanmış mixək qoxusu göbəklərində tufan qoparırdı.

-Səndən sonra kimisə sevəcəyimi ağılıma siğışdırı bilmirəm - oğlan az qala yalvarıb onu fikrindən döndərmək istəyirdi sabaha yaxın. Ancaq qızın fikri qətiydi, - Sevgili olaraq mükəmməl idik, amma mən ailə qurmaliyam. Xasiyyətlərimiz bizi birləkdə çox yaşıtmaz - bunu daha çox bəhanəyə oxşatsa da qızın ürəkdən gələn istəyi kimi qəbul etdi. Hələ də ayrılığın səbəbini bilmirdi və bilmək üçün canı-dildən səy göstərmirdi. Bəlkə də əbədi olaraq sevgili qalacaqlarına, indiki kimi tez-tez görüşəcəklərinə ümidi edirdi. Axı sevgilisi onu dəyərsiz biri kimi atmaq istəməmişdi, istəmişdi ki, bu gecəlik bir-birindən doysun, gözü arxada qalmasın, illərlə birləkdə keçirdikləri dava-dalaşlı, sevgi, qısqanlıq dolu günlərin əvəzini ödəsin. "Bunun özü sevdiyinə dəyər vermək deyilmi?" - oğlan hər şeyi zamanın öhdəsinə buraxmayı üstün tuturdu...

Açıq pəncərədən dolan sərin bahar mehi erkən açmış novruzgülünün qoxusuya onların sifətini, tərli, çilpaq kürəklərini oxşayanda səssiz-səmirsiz yataqdan qalxdılar, yaxalanıb geyindilər. Qız əlini qapının tutacağına atanda oğlan onun belini arxadan qucaqladı. Saçını qoxladı, - Əgər fikrini dəyişsən, bil ki, mən səni həmişə və hər halınla qəbul etməyə hazırlam - zariyirdi bunu deyəndə. Qızı döndərib heysiz gözlərində istədiyi cavabı görməyəndə onun dodaqlarını öpdü. Qız onu astaca özündən araladı, qapını açıb tez-tələsik pilləkənləri düşdü. - "Bu gedisin dönüşü olmazsa, bu həqiqi ayrılıqdırısa, bəs onda necə olar?" - dünyası başına yixilirdi. Qızın addım səsləri pilləkən qəfəsində itəndə son ümidi yoxlamaq üçün onun arxasında qaçdı...

* * *

...Nə vaxtdan rəqs etdiklərini, bir-birinə nə qədər boşalıqlarını ayırdı edə bilmirdi. Sifətləri istidən pörtürdü, şəh bağlamış dəriləri tüstünü bədənlərindən çıxmağa qoymurdu. Göbəkləri gömgöy göyərmişdi. Hər ikisi birləşmiş qablar kimi maye tüstüylə xirtdəyədək dolmuşdu. Çilpaq bədənlərilə

bir-birinə var gücüylə sarılıb dayandılar, göbək-göbəyə birləşib geriyə qanrıldılar. Bu, bədənlərin birgə və son orqazmı idi. Qadının göbəyindəki göyərti sinəsinədək yerimiş, döşlərinə toplanıb gilələrini qapqara qaralmışdı. Daş kimi qabarmış yelini deşiliirdi az qala. Qadının hali birdən dəyişdi, dəli kimi saçını yellədi, əllərini oğlanın ciyindən götürüb əvvəlcə göbəyini qucaqladı, sonra qarnını sinəsinə doğru sığalladı, gücəndi və kökündən yapışib gücü çatdıqca məmələrini gilələrinin ucuna tərəf sığdı. Bir döşünün ucundan güc-bəla ilə nəsə çıxırdı. Qarı ağrından dişlərini bir-birinə sıxıb gücənir, içindəki mayenin səviyyəsi aşağı düşdükcə bir əliylə oğlanın belindən yapışib özünə daha bərk sıxırı. Məmənin giləsindən qara başı, qoşa biğciqları tərpənən uğur böcəyinin xallı qanadlarını görəndə oğlanın içi üzüdü. Göbəklər aralananda içlərindən axan qaynar tüstü onun baldırlarını islatdı. Böcək məmədən tamam çıxandan sonra qarının şişmiş giləsində bir neçə dairə çizdi. Mat-məttəl böcək doğan yaşlı qariya baxırdı, - "İndi nə olacaq?" - təzəcə övladı olan ata kimi zora düşmüş qadının pırtlaşış saçını nəvazişlə sığalladı. Parabüzən bir-iki dəfə qanad çaldı. Sonra aramlı uçub qapıdan çıxdı. Əl-ələ tutub salondan çıxdılar, gözlərini böcəkdən ayırmadan onun dalınca düşdülər. Ayaqlarının altından qalxan külə, yarib keçdikləri əraflıllara fikir vermirdilər. Böcək iki tərəfi hündür yargan olan dar dərəyə girəndə aydın səmanı gördülər. Ayaqları yağış gölməçəsinə oxşayan suda islandıqda addımlarının qısallığını hiss edirdilər. Qaçdıqca kiçilirdilər, nə qədər yeyin yüyürsələr də böcəyə çata bilmirdilər. Böcək uzaqda qara nöqtəyə çevrilib gözdən itəndə dayandılar. Baxdılar ki, bapbalaca zərrə olublar. Qarı həminki qarı deyildi. Qarı, bütün gecəni sevişib bayaq ayrıldığı, onun dəlicəsinə sevdiyi əziz sevgilisi olmuşdu.

-Bu sənsən?! - xatırladığına təəccüb qalmamaq olardımı?

-Mənəm, əzizim, mənəm. - Oğlanın əllərindən yapışdı.

-Söz ver ki, heç vaxt ayrılmayacaqıq. - Sevgilisinin belini qucaqladı.

Geri qayıdan uğur böcəyi o qədər nəhəng olmuşdu ki, onların yanında yerə qonanda toz-duman göz-başlarını doldurmasın deyə biləklərilə üzlərini örtdürlər. Qırmızı sərt qanadlarını qaldıranda sevinçək bir-birlərinə baxıb böcəyə sarı cumdular. Uğur böcəyi yerində ağır-agır ləngər vurub qanad çaldı, Ərafin külüylə ayaqlarındaki torbaları doldurdu və havalandı. Ərafin üstündə bir neçə dövrə vuran uğur böcəyi qəfildən naməlum səmtə sığdı, özünü başqa dünyaya aparan hava cərəyanına saldı...

* * *

Qız asfaltın qıraqında durub işıqforun yaşıł işığıni gözləyirdi. Sevgilisinə yetişib susdu, sanki, heç deyəcək sözü yox idi. Qız onun üzünə gülümsündü, - Ciyninə uğur böcəyi qonub, - şəhadət barmağını ehmalca böcəyə uzatdı. Səhər günəşinin işığında al qırmızı parabüzən bərq vururdu. Böcək şəhadət barmağının ətrafında bir xeyli firlandı, uca çatanda qanadlandı. Qız, - Uç, uğur böcəyim, uç. Apar məni sevgilimin yanına. Uç, uç, uğur böcəyim, ona sevdiyimi söylə... - barmağını havaya qaldırdı. Parabüzən işıqforun qırmızı işığına qondu və lampanın özü boyda böyüyüb işığı göyərtdi. Qız tələsik yolu keçdi. Sevgilisi ondan əl çəkmək istəmirdi. Yarıyolda qəfil çıxan bir maşın oğlanı təkərləri altına aldı...

Xincimlənmiş meyitin qanı asfalta lehmələnir, qız isə onun başını qucağına alıb hey hönkürdü, - Bağıشا, bağışla, əzizim, günahkaram. Mən də səni sevirəm, mən də ayrılməq istəmirəm səndən. Mənəm günahkar, qatıl... - üst-başını batıran qanı vecə almırı qız.

...Oğlanın donu açılmış hafızəsi özünə qayıdırı. Əvvəlcə meyitin üzü ona tanış geldi, bu adamı hərədə çox görmüşdü. Amma sevgilisini tanıyanda onun gözlərində ölenin özü olduğunu anladı və olub-qalan huşunun son zərrəsi sürətlə məhv oldu. Bu dünyada anladığını son şey oldu özünü tanımağı... Parabüzən onları qanadlarından düşürdü. Ayaqlarındakı Əraf külünü və qursaq tuluguna doldurduğu maye tüstünü meyitin üstünə səpib gözdən itdi. Ərafin külü meyitə toxunan kimi ruhu silkinib çıxdı və onlara baxa-baxa səmanın dərinliklərində qeyb oldu.

-Ölmək buymuş demək... Əgər ölülərin ruhu dünyaya dönürsə, ilk ziyarət etməli olduğu müqəddəs yer öz keçmiş bədənləriymiş... Bəs hani işıq gələn tunel, mələklər, cəhənnəmin qır tiyanları? Can öldü, ruh uçdu, bəs biz nəyik onda?

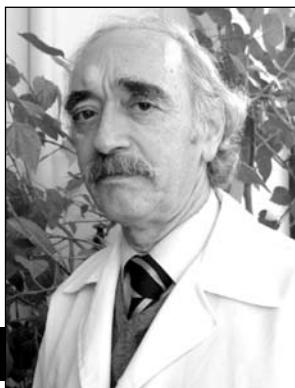
Bir andaca yeriye-yeriye qanad çalan balaca ağ lələklər onların ikisini də dövrəyə aldı. Hər şey ağappaq oldu.

-Yellənirik, demək, yenə harasa aparırlar bizi... - oğlan sevgilisinə qımışdı.

-Nə olursa olsun, qarşına ən gözəl huri çıxsa da belə, məndən ayrılmayacaqına söz ver... - qız başını onun ciyinə qoydu.

Əl atıb lələkləri araladı. Uzaq zirvədə çağlayan hündür şəlalə göz oxşayırırdı. Ətraf gül-çiçək içindəydi. Qarşida onların balaca uğur böcəkləri arama ucurredi.

-Növbəti dünyaya gedirik. Heç vaxt ayrılmayaçağımız dünyaya... - fərəhlə sevgilisinə sarıldı...

HAFİZ ƏLİMƏRDANLI

PAY YOXDUR TORPAĞIMDAN

I

Ürəyimdə bir xəbər,
Hələm vardır igidlər,
Bəlkə on milyon nəfər,
Əmrə hazır ərənlər,
Bu torpağı sevənlər,
Doğma anası qədər.

Yetişdi savaş çağı,
Qurtaraq Qarabağı,
Hər şəhəri, hər dağı,
Çiçəkli bağça-bağı,
Yaddan çıxartsın yağı.

Səsləndi ali rəhbər,
Qalxsın müsəlləh əsgər,
Göstərsin hər gün hünər,
Düşməni alsın kədər,
Ondan qalmasın əsər.

İnşaallah ucalar,
Dalğalanan bayraqlar,
Ay-ulduzlu saçاقlar,
Yenə Şuşada təkrar,
Düşmən olar tarimar.

II

Qalxdı ayağa millət,
Yarandı gözəl vəhdət,
Düşməni aldı dəhşət,
Zəfər çaldı ədalət,
Budur indi həqiqət.

Göstərildi rəşadət,
Qəhrəmanlıq, şücaət,
Şuşa azad, nəhayət,
Ürəklərdə fəxarət,
Alqışlar bilməz sərhəd.

İndi eşitsin cahan,
Pay yoxdur torpağımdan!
Bu torpaqlar ərmağan,
Verilmişdir Tanrıdan,

Qarabağla Naxçıvan,
Quba, Xaçmaz, Lənkəran,
Abşeron, Şəki, Şirvan,
Qədim Təbriz, İrəvan,
Adlanıb Azərbaycan,
Adlanıb Azərbaycan.

16.11.2020

ÖTDÜ BAHAR, GƏLDİ XƏZAN, NEYLƏYİM

(qəsida)

Ötdü bahar, gəldi xəzan, neyləyim?
Ağ saçları düzdü zaman, neyləyim?

Hər keçən gün xatirədir, qəlbimdə,
Gələn günlər hələ pünhan, neyləyim.

Ürəyimdə nə çox arzu, istək var,
Yaratmağa varmı güman, neyləyim?

Heç bilməzdim, illər belə tez keçər,
Sevinc gedər karvan-karvan, neyləyim.

İndi ondan danışmağa dəyərmi?
Qayıtmaga yoxdur imkan neyləyim.

Yadındamı bağça-bağı gəzərdik,
Həmən bağlar oldu viran neyləyim.

Hər birimiz bir çinara çıxardıq,
Xan çinar da düşüb yaman, neyləyim.

Çalışardıq gül-ciçəkdən pay alaq,
Düzünməzdik gələr hicran, neyləyim.

Cox uzaqda qalıb indi o illər,
Sözlərim də tapmir ünvan, neyləyim.

Ötən gündən demək nəsə əbəsdir,
Qəlbim edir ahu fəqan, neyləyim.

Kim bilmir ki, hökmü verən zamandır,
Həyat olubdur imtahan, neyləyim.

Sirlər dolu bir dövranda qalmışam,
Heç susarmı, söylə, vicdan, neyləyim.

İllər keçir, bir-birindən dolaşıq,
Tərs adamlar alıb meydan, neyləyim.

Ayrılmışdır sanki dünya məhvərdən,
Ayaq tutub, gedir yalan, neyləyim.

Bu dünya belədir, bəlkə də deyil?
Qalmış qəlbim tam nigaran, neyləyim.

Ömrün payızına artıq yetişdim,
Qişına halım nagüman, neyləyim.

Qismət olsa zaman verər ərməğan,
Ahillığı sevər bu can, neyləyim.

Ahıl yaşa yetməyimə hazırlam,
Təki dostlar olsun həyan, neyləyim.

Ey Hafiza, şükr eylə ki, dostların,
Səndən ayrı deyər candan, neyləyim.

Bu dünyada nə qazansam qalacaq,
Desinlər qoy getdi insan neyləyim.

28-31.05.2020

ELMIN NƏ ÇOX CƏFASI VAR

*Müəllimim, akademik
Soltan Mehdiyevə ithaf edirəm*

Elmin nə çox cəfəsi var, cəfa dolu həyat istər,
Zirvələrə çatmaq üçün, səbir, bir də ovqat istər.

Zülmətlərə cığır salmaq, hər kişiyə qismət olmur,
Pillə-pillə yüksəlməyə, xəyal, həm də qanad istər.

Kəşf olunan hər qanuna, həyat özü qiymət verər,
İnsanlara çatdırmağa neçə-neçə isbat istər.

Bu yol tamam daş-kəsəkdir, məşəqqətlər var orada,
Hər kələfi açmaq üçün, səndən dərin savad istər.

Elm yolunu Tanrı sevər, köməyini əsirgəməz,
Hər kim burda əzab çəksə, vermək ona sovgat istər.

Yeni kəşflər işiq verər, gələcəyə yol göstərər,
Gələcəyin son məqsədi, dünyani dinc, rahat istər.

Hafiza, sən elmdən danış, elmi sevər olan yerdə,
Elmə dəyər vermək üçün Soltan kimi ustad istər.

20-21.04.2020

DÖVRAN AXAR ÇAYDIR, GERİYƏ DÖNMƏZ

(qəsida)

Dilim dedi, ey dildarım, yar sənə,
Könlüm verdi tamam ixtiyar sənə.

Qəlbimdəki təlaş nədir bilmirəm,
Qəlbin desin, bəlkə də aşkar sənə.

Xəzan getdi, bahar gəldi neyləyim,
Nə söyləsən, ürəyim həmkar sənə.

Gördüm səni, dedim bəlkə yuxudur,
Bildirdim öz dərdimi təkrar sənə.

Susdun yenə, qəlbim qaldı naəlac,
Çaşdıqımdan söylədim əşər sənə.

Bir adətdir, gözəllər söz deməyir,
Xumar baxış eylər etibar sənə.

Hər nə dessə yenə könül sevinər,
Məlum olar, qəlbimdə ilqar sənə.

Ürək söylər zaman keçir, il ötür,
Çox yubatsan, el deyər qəddar sənə.

Ay sevgilim, demə ki, mən Leyliyəm,
Məcnun təki səhralar düçər sənə.

Məcnun qalib çox uzaqda, keçmişdə,
Yalnız məndən söz-söhbət çatar sənə.

Bəlkə rəqib sözlərimə rəng verib,
Hər kəlməmi eyləyər şüar sənə.

Sən qulaq as, gör ürəyim nə deyir,
Eyləyər o, çox sözü inkar sənə.

Soruşma gəl hər yetəndən məni sən,
Məndən edər alqışlar diyar sənə.

Əldən-ələ gəzər orda qəzəllər,
Qəzəllərim məndən yadigar sənə.

Oxu nəğmələri qəlbimdən gələn,
Nəğməmlə dillənir ruzigar sənə.

Şəms də, qəmər də, ülkər də istər,
Çatdırınsın onlardan bir qərar sənə.

Son qərar sənindir, qəlbindən soruş,
Olmuş kim könlündə hökmər sənə.

Hafızın bir sözü vardır, dəyişməz,
Əzəldən demişdir gülüzər sənə.

Bir fikir söyləsən, dövranı vardır,
Ötürdün, qalacaq intizar sənə.

Dövran axar çaydır, geriyə dönməz,
Dönən xatırıdır, o qalar sənə.

23-24.04.2020

QƏLBİM BUNDAN ÜZÜLMƏZMİ

(qitə)

Nə söyləsəm ürəkdəndir, yalan fikir gəlməz dilə,
Dinmədin sən bircə kəlmə, qəlbim bundan üzülməzmi?

Dilin sənin sussa əgər, xumar baxış sözün deyər,
Baxışını hər kim görsə, gözündən yaş tökülməzmi?

Ürək açdım bir gün sənə, nə hə dedin, nə yox dedin,
Sənsiz həyat heç bilmirəm, düzələrmi, düzəlməzmi?

Qərar verdim, hər bir sözü məktub ilə çatdırmağa,
Düşünməyə imkan olsa, fikir səlis düzülməzmi?

Gəl sinəmdə yaratma dağ, onsuz ömür dağ yaradır,
Gözüm bu dağlara baxır, səncə onlar çökülməzmi?

Ömür yolu dağlar aşar, gah yüksələr, gah da enər,
Bu yollarda sən olmasan, qəlbə kədər süzülməzmi?

28.04.2020

ŞEİR, QƏZƏL NƏZMƏ ALAN SƏNƏTKARAM

(qitə)

Ağardı saç, gəldi möhnətin illəri,
Aşkar oldu, bir günahsız günahkaram.

Hər nə etdim, keçdi illər, yada düşməz,
Kömək üçün dəftər qələmi taparam.

Könül istər, hər yazdığını qəlbdən ola,
Xəta varsa, qayğısına mən qalaram.

Səbri böyük bir övladdır, istəməz ki,
Zəhmət verə, könül sevən nəgməkaram.

İstədiyi məndən yalnız bir dəftərdir,
Bir də sözlə dolu sinə, ki açaram.

Sözlərimdə hikmət vardır, zaman deyər,
Oxusalar, ürəkdən mən kam alaram.

Hər nəgməmdə səslər səni Ana torpaq,
Yaradana dəyer verən bir diyaram.

Zaman keçsə, hər günə mən həsrətdəyəm,
Şeir, qəzəl nəzmə alan sənətkaram.

29.04.2020

EŞQİN DƏRİN MƏNASI VAR

Bir can ki, eşqdən yaranar, duymaz eşqi candan məgər?
Eşq əhlinə eşq biləndən, verilməzmi candan dəyər?

Eşqi duyan hər bir qəlbə, sevən ürək saf görünər,
Burda məkr, hiylə keçməz, gözlər verər candan xəbər.

Nə desəm mən qəlbdən gələr, dinləməyi dostlar sevər,
Dost sözünü eşitməyə mane olmaz heç bir çəpər.

Yalan sözlər könül üzər, gözüm qanlı yaşlar tökər,
Qəlbi həsrət yandırsa da, ol şuxa heç salmam nəzər.

Dedilər ki, həyatda eşq, eniş-yoxuşlu yol keçər,
Dildar dərdə çarə qılarsa, ürək açıb desən əgər.

Eşqin dərin mənası var, eşq həyatqa qanla gələr,
Hər kişiyə həyatında Vətən eşqi verər hünər.

Qəlbində eşq olmayanın, söylə, ömrü nəyə dəyər?
Bu cür həyat mümkünüsüzdür, sorsan deyər neçə nəfər.

Eşq həyatə vəsiqədir, deyilməyib bu söz hədər,
Çalış, Hafız, ömür keçsin, məna ilə eşqin qədər.

04-05.05.2020

SON ÜNVAN OLDUĞUN BİLMƏZ

Dahi Məhəmməd Füzuliyə təzmin

"Fəğan kim, bağrımın ol lalərux qan olduğun bilməz"*,
Qəlbimdə həsrətdən sonsuz bir güman olduğun bilməz.

Gər uzaq dolansa, yahu, hicrindən qəlbim kövrələr,
Hər hicrin sonu vəslidir, vəslin hicran olduğun bilməz.

Cövründən əzablar çəkdim, soruşdum günahım nədir?
Eşqimi bəyan etməyə səbəb can olduğun bilməz.

Dedilər bu qədər qəm etmə ki, eşq aləmi sirdir,
Bu sırlı aləmin kimsə imtahanı olduğun bilməz.

Hər dərdin çarəsi vardır, ol şuxa söylədim bunu,
Yerim gülüstan olsa, onsuz zindan olduğun bilməz.

Halımı sorsa dildar, tək ürəyim şikayət eylər,
Naşı sözündən nədən ki, viran olduğun bilməz.

Neylərsən, Hafiza, sənə qismət oldu ol lalərux,
Göylərin fərmanı budur, son ünvan olduğun bilməz.

07-10.05.2020

*misra Məhəmməd Füzulinindir

SƏNƏ DILDAR OLANDAN SOR

Dahi Məhəmməd Füzuliyə təzmin

"Şəfayi-vəsl qədrin hicr ilə bimar olandan sor"*,
Həyat heçdir eşqdən kənar, ona düşcar olandan sor.

Eşq əhlinin nə çəkdiyin naşı bir kəs heç bilərmi?
Eşq həm sevinc, həm kədərdir, eşqə şikar olandan sor.

Hər gözəlin öz sirri var, hər istəyən aça bilməz,
Bu aləmə gedən yolu sənə dildar olandan sor.

Sevgi mülkü qurmaq səndən cəfa dolu həyat ister,
Hər cəfada bir xoş aləm, orda memar olandan sor.

Yetər daha, gəl sinama, bu qəlb sənsiz qalmaz əsla,
Rəqiblərim heç dinərmi, dili şəkkər olandan sor.

O bağ-bağça, o gül-ciçək xatırladır ötən günü,
O günlərə gün çatarmı, sənə xumar olandan sor.

Bəlkə elə ötən bahar, coşan sular sənə deyər,
Yenə Hafızdır qəlbə saf, qəlbə aşkar olandan sor.

11-12.05.2020

*Misra Məhəmməd Füzulinindir

ELMIN ÖZÜ ONU SEVİR

Böyük Hüseyin Cavidə təzmin

"Mənə anlatma ki, eşq, aləmi-sevda nə imiş"*,
Hər aşiq olana qanuni-qayda nə imiş.

Eşq aləmi bir şəm, fələk də söndürə bilməz,
Görüşən sevgililər, sən demə, pərvanə imiş.

Leyli kimdir, Məcnun kim, hər birinin öz yeri var,
Sehirlili bu dünya kim, başqa bir əfsanə imiş.

Dəyişib indi zaman, sevənlərin istəyi var,
İstəyi yoxsa əgər, deyirlər divanə imiş.

Ürəkdən sevən varmı, inanmaz əsla ürəyim,
Bu dünya hiylə, kələk, məhəbbət bəhanə imiş.

Hardadır sevən könül, hər cəfaya ürək dözə,
Yazanlar indi deyir, günahkar zəmanə imiş.

Tərk elə sən könlümü, qoy xəyalın mənlə qalsın,
O xəyal qismət mənə, eşqdən bir nişanə imiş.

Yetər mənə bir aləm ki, orda məni bir yar gözlər,
Bu yar olar mənlə həmdəm, rəqibə biganə imiş.

Görən deyir bu aləmdə Hafız necə bəxtəvərdir,
Elmin özü onu sevir, əzəldən məstanə imiş.

12-14.05.2020

*Misra Hüseyin Cavidindir

HƏYAT BİR ESQDİR

(qitə)

Abasquluağa Bakıxanova təzmin

Bir eşq var sinəmdə, həyatın ilk günlərindən,
Anam vermiş onu, əzəldən südülüə sovqat.

Sevdani axtarsam, bu eşqim eyləyər kömək,
Yaradar qəlbimdə məhəbbət, bir də xoş ovqat.

Həyatın yolları dolanbac, sirlə doludur,
Sirləri eşq açar, uçmağa verər həm qanad.

Eşqi ver vətənə, vətəndir vicdanın sənin,
Vətənə olan eşq qəlbində ucaldar büsat.

Hər eşqdə mənə var, vətənə eşq uca durar,
"Eşqdir can cövhəri, əvvəl odur, sonra həyat"*

Ey insan sanma ki, bu eşqin ötüb gedəcək,
Yalnız eşqlə qalacaq dünyada əbədiyyat.

21-24.05.2020

* Misra Abasquluağa Bakıxanovundur.

HƏR SÖZÜN,

HƏR SÖHBƏTİN DAHA

İMTAHAN OLMASIN

Böyük Mirzə Ələkbər Sabirə təzmin

"İstəsən könlüm kimi zülfün pərişan olmasın"...

"Hansı bir müşküldür kim, səbr ilə asan olmasın?!"*

Müşkülsüz həyat varmı? Xəyal qəlbə əzab verər,
Bu əzab həsrətdəndir, zaman peşiman olmasın!

Yaşadım ümid ilə, ötən günlər yenə gələr,
Hər sözün, hər səhbətin, daha imtahan olmasın!

Dözərəm hər nazına, salsañ yada hərdən məni,
Gələrəm xəbər alsan, özgə xuraman olmasın!

Hər sözə aldanmaram, anlatma ki, sevda nədir?
Güman et Məcnun ola, çöllü-biyaban olmasın?

Sanma gəl böyük hünər, cövrü-cəfalar görmüşəm,
Yoxdur bir elə bəla, şəfaya imkan olmasın!

Hafiza, qəm çəkmə ki, eşqin sənin sənətədir,
Ürəkdən sevir səni, fikrin bədgüman olmasın!

26-27.05.2020

*misralar Mirzə Ələkbər Sabirindir

HƏSƏN BAYRAMOV
Pedaqogika üzrə elmlər doktoru

QƏLƏBƏNİN MÜZƏFFƏR AKKORDLARI

Məşhur "HÖKMDAR" əsərində belə bir deyim var: "Hökmdar doğru tarixi şəraitdə, doğru zamanda doğru strateji və taktiki reallıqlara istinadən doğru qərarı vermək qətiyyətinə malik tarixi simadır!" Bu fikri II Qarabağ savaşını, daha doğrusu, Vətən müharibəsini uğurla başa çatdıraraq çox böyük güclərlə "AZƏRBAYCAN DAVASI" adlı milli mücadiləni uğurla yeni mərhələyə daşıyan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti - Ali Baş komandan İlham Əliyevə qeydsiz-şərtsiz şamil etmək olar.

Gözün aydın olsun, Vətən!

Sən artıq Qalibsən!

"Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır"! Bu sözlər milli birliyimizin ifadəsi olaraq son günlərin başlıca şüarına çevrilmişdir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin vəsiyyətinə sadıq qalaraq Dağlıq Qarabağı düşmən ünsürlərdən təmizləyib Vətən müharibəsini uğurla başa çatdırmaqla yeni tarix yazan şanlı Azərbaycan Ordusu möcüzələr yaratdı və müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin böyük cəsarəti, mərdliyi və dönməzliyi sayəsində xalqımızı əvəzsiz utancdan qurtaması ilə "əsrin müqaviləsidən əsrin qələbəsinə" aparan milli-tarixi missiyani qətiyyətlə başa çatdırdı.

Qarabağ savaşı - Vətən müharibəsi bir daha göstərdi ki, türkün turkdən başqa dostu yoxdur. Minsk üçlüyü Minsk kiçiyinə çevrilərək illərdir ölkəmizi oyalamaqla, "bizi barmağına dolamaqla" məşğul idi. Haqq səsimizi görməzdən gələrək erməni quydurlarını başımıza çıxarmışdı. Dö-

dük, səbr etdik, amma əyilmədik. Öncə sosial-iqtisadi islahatlarla ölkəmizi dirçəldik, idarəetmə sistemini modernləşdirik, milli təhlükəsiz sferasını, o cümlədən Ordu quruculuğunun mobiləşdir dik, bir çox beynəlxalq miqyaslı sosial-iqtisadi və mədəni-humanitar layihələrlə ölkənin nüfuzunu qaldırdıq. Hər şeyi təmin etməklə müqəddəs məqsədə hazırlaşdıq. Şükürlər olsun ki, bu anı dəqiq müəyyənləşdirməklə ümumxalq səfərbərliyinə arxalanaraq düşmən üzərinə yürüdük. Az qala qara bəxtimizə çevrilmiş Qarabağımız yeni ağ günlərimizin meydəcisinə çevirdik. Ən müasir silahlarla ən mobil Ordu ilə ən sivil Vətən müharibəsi apardıq və qalib gəldik. Şükürlər olsun bu günləri bizlərə bəxş edən Ulu tanrıya, cəsarətli Prezidentə və Müzəffər Ali Baş Komandana, nəhayət şanlı Milli Orduya və dəmir yumruğa çevrilmiş xalqımıza!

Qələbənin şərtləndirən bir neçə amili xüsusi lə qeyd etmək isyəyirəm.

Ən son, ən müasir "beşinci nəsil" silahlar ad-

landırılan döyüş texnologiyalarına malik olan Ordumuz dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrinin Silahlı Qüvvələri ilə müqayisə ediləcək Müdafiə qabiliyyəti nümayiş etdirdi.

Xalqımızı zəngin döyüş təcrübəsinə malik ehtiyatda olan əsgər və zabitlərimizin könüllü şəkildə Orduya yazılmış kampaniyasının vüsəti döyüş bölgəsinin daha çevik mobil hərbi birləşmələrlə komplektləşdirilməsi qələbəmizə təkan verən mühüm amil oldu.

Silahlı qüvvələrimizin yüksək döyüş hazırlığı, peşəkar hərbi təlim səviyyəsi ilə bərabər milli-vətənpərvərlik ruhu da qələbəmizin rəhni idi. Bu, Şuşanın azad edilməsi zamanı çətin coğrafi şəraitdə göstərilən müzəffər qələbə ruhunun nümayishi olaraq Vətən müharibəsinin şanlı səhifəsi idi. Xüsusilə, döyüş bölgəsində düşmən tərəfinin xəstələri ilə, əsgərləri ilə, mülki əhalisi ilə davranışları baxımından da döyüşçülərimiz yüksək mənəvi səviyyə göstərdilər.

Arxa cəbhədə xalqımızın milli birliyinin nümayishi də əsgərlərimizin yüksək döyüş ruhunu təmin edilməsinə güclü təsir göstərdi.

Ali Baş Komandana göstərilən ümumxalq dəstəyi, onun daha qətiyyətli və əzmkar qərarlarına rəğmən xalqımızın yüksək milli həmrəylik və vətəndaş yekdiliyi nümayiş etdirməsi Vətən müharibəsində xalqla iqtidar birliyinin əzəmətini göstərdi.

Ölkə prezidenti və Ali Baş Komandan olaraq İlham Əliyevin televiziya ilə xalqa müraciətləri təkcə siyasi publisistikanın klassik nümunəsi deyildi, daha çox ailədən gələn milli-vətənpərvərlik ruhunun coşqusu idi, nəhayət, onu bir sərkərdə olaraq yüksək hərbi peşəkarlığına istinad edən aqsaaqqallıq məharətini də göstərdi.

Onun çıxışları nəinki hərbi-səfərbərlik ruhu aşılayırdı, həm də xalqın və ordunun milli ruhunu silkələyir, döyüş əzmini və orduya dəstək vüsətini təmin etmək baxımından, nəhayət, döyüşün başlamasından bitməsinədək atılan addımların beynəlxlaq hüquq və sivil müharibə qaydaları ilə bağlayan tamamlayıcı çıxışlar olaraq da tarixə düşmüştür.

Bir sözlə, ikinci Qarabağ savaşı - Vətən müharibəsi kimi tarixə düşmüş 44 günlük müharibənin dərsləri illərlə öyrəniləcək, tariximizin şanlı səhifəsi olaraq təqdir ediləcək, ölkəmizi İlham Əliyevin simasında yeni-yeni uğurlara aparacaqdır.

Sözümüz sonunda cənab prezidentimizə və qalib Ali Baş Komandana xıtabən deyirəm:

Azərbaycanın gücünü, qeyrətini dünyaya nümayiş etdirdiyiniz üçün, Sizə qəlbimizin ən dərin guşələrindən gələn təşəkkürümüzü bildirirəm. Xalqımız həmişəki kimi Sizə inanır və biliyir ki, məhz Sizin birbaşa qətiyyətli rəhbərliyinizlə igidlərimizin canı-qanı bahasına düşmən

tapdağından qurtulmuş torpaqlarımızda həyat yenidən, bərpa olunacaq.

Müzəffər Ali Baş Komandanım!

Qəlbi hər an Vətənlə döyünen, şagirdlərinə daim vətənpərvərlik sevgisi aşılıyan bir ziyalının sonsuz təşəkkürlərini qəbul edin. Qarabağı Azərbaycana qovuşdurmaqla nəinki şanlı tariximizdə şərəfli iz qoydunuz, həmçinin uşaqtan böyükə, cavandan qocaya hər kəsin qəlbində taxt qurdunuz. Bununla da siz Azərbaycan xalqının gələcəyini nurlu sabahlara daşmış oldunuz.

Ölkəmizin ərazi bütövlüyü, istiqlaliyyəti və azadlığı uğrunda apardığınız mübarizədə dəmir yumruq sahibi kimi Sizə böyük uğurlar arzulayıriq. Fəxr edirik ki, azərbaycanlıyıq!

Siz Azərbaycan xalqının torpaq həsrətinə son qoydunuz, xalqımızı göylərə ucaldınız. Hörmətli atanız Heydər Əliyevin tutduğu siyasi yolun laiyqli davamçısı kimi Siz öz vəzifənizi ləyaqətlə yerinə yetirdiniz. Odur ki, bizim hər birimizin qəlbində Sizə böyük məhəbbət, hörmət və inam var.

Sizin rəhbərliyiniz və şanlı Ordumuzun qəhrəmanlığı sayesində xalqımıza böyük zəfər bəxş etdiniz. Sizlərə çox minnətdarıq. Allah Sizi və qəhrəman Ordumuzu qorusun!

Allahdan Vətən uğrunda canından keçən şəhidlərimizə rəhmət diləyir. Onları dünyaya gətirən anaların arasında baş əyirik. Onların ruhu

qarşısında, tökülən hər damla qanı qarşısında səcdədəyik.

Ölkəmizin ən ağır, ən müşkül problemləri Sizin liderliyinizlə bir-bir həll olunur və bütün bunlar bir Azərbaycan vətəndaşı olaraq, hər birimizi sevindirir. İllərlə hər birimizin ürək yarasına çevrilmiş Qarabağ, şüklər olsun ki, artıq azadlığına qovuşub. Bütün bunlar Sizin komandanlığınız altında Ordumuzun və xalqımızın, Sizin ifadə ilə desək, "bir yumruq kimi birləyi"nin nəticəsidir. Biz ölkəmizə kənar siyasi və digər təzyiqlərin olduğunu da gözəl bilirik. İnşallah, tezliklə o çətinliklərin öhdəsindən gələcəyinizə inanırıq. Azərbaycanımız daha güclü, daha firavan, daha möhtəşəm bir ölkəyə çevriləcək.

Mənim bir təklifim var:

Dağüstü parkda keçmiş bolşevik C.M.Kirovun heykəlinin yerində "Müstəqilliyin Zəfər Tağı" ucadılsın. Burada qələbəni gözləyən şəhid atasını, özünü qayadan atan ismətli qızlarımız, Gəncədəki dağıntılardan salamat çıxaraq ata-anasını axtaran üstü qanlı körpələrimiz, nəhayət, döyüşdə şəhid olan və qələbə bayrağını Şuşaya səcan əsgərlərimizin simvolik barelyeflərinin cəmləşdiyi heykəl ekspozisiya iri qaya üzərində ovularaq orada ucaldılsın. Bir də orada əlləri ilə qartal tutan iki şəxsiyyətin - rəhmətlik Ulu öndər və Sizin heykəlleriniz həmin "Zəfər tağı"nı bəzəsin! İnşallah

ŞƏRUR ƏDƏBİ BİRLİYİ - 50

**İSA HƏBBİBƏYLİ: "ŞƏRUR" ƏDƏBİ BİRLİYİ NAXÇIVAN YAZIÇILAR
BİRLİYİNİN ŞƏRURDAKİ YARADICILIQ BAZASIDIR"**

1970-ci ilin ortalarında Şərur rayonunun bir qrup yaradıcı ziyalısı "İşıqlı yol" (indiki "Şərurun səsi") qəzetiñin nəzdində ədəbi birlik yaratmaq təklifi ilə o vaxtkı redaktor Rafiq Həsənova müraciət etdi. Rafiq müəllim özü də ədəbiyyatın vurğunu olduğundan bu təklifi məmənniyyətlə qəbul elədi. Bir neçə gündən sonra qəzetdə dərc olunmuş elanı oxuyan qələm sahibləri redaksiyaya toplaşdırılar. Qızğın müzakirələrdən sonra rayon qəzetiñin nəzdində "Şərur qönçələri" adlı ədəbi birlik təsis edildi və tanınmış pedaqoq-şair Altay Tağızadə ədəbi birliyə rəhbər seçildi.

Az vaxt ərzində rayonun müxtəlif yaşayış məntəqələrində yaşayıb-yaradan yazarları öz ətrafında birləşdirən "Şərur qönçələri" ədəbiyyat həvəskarının ilk qələm təcrübəsini araya-ərsəyə gətirdiyi ünvan oldu. Bir vaxtlar ədəbi birliyin məşğələlərində ürək çırıntısı ilə öz yazılarını oxuyanlar, "dəmiri isti-isti döyərlər" devizi ilə tənqid olunanlar, ilk yazılarını qəzet səhifələrində görəndə sevincdən quş kimi qanadlananlar bu gün müxtəlif yerlərə pərvazlınsalar da, ədəbi birliklə əlaqələrini yenə də üz-mürlər.

"Şərur qönçələri" Ədəbi Birliyinin yaradıcılardan biri, "Şərur" Ədəbi Birliyi Naxçıvan Yazıçılar Birliyinin Şərurdakı yaradıcılıq bazasıdır", -- deyən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, millət vəkili, akademik İsa Həbibbəyli sonralar "Ədəbiyyat" qəzetində dərc olunmuş "Şərurun poetik səsi" adlı məqaləsində yazırı: "Şərur qönçələri" Şərurda pöhrələnən şeir-sənət qönçələrinin yaradıcılıq dərnəyi idi. Bir çox istedadlılar "Şərur qönçələri"ndən çıxdı, qönçələndi, ciçək kimi açdı. "Şərur qönçələri" bu Oğuz yurdunda ədəbi mühitin formalaşması mərhələsidir...".

Dorghurdan da, "Şərur qönçələri"nin (1990-ci il-dən "Şərur" adlanır) üzvü olmuş qələm sahiblərinin adlarını xatırladıqça qəlbimizdən iftixar hissi keçir: Filologiya elmləri doktorları, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Folklor İnstitutunun direktoru, akademik Muxtar Kazimoğlu, həmin institutun şöbbə müdürü, AMEA-nın müxbir üzvü Kamran Əliyev, filologiya elmləri doktorları, akademik Vəli Nəbioğlu, Akif İmanlı, Əbülfəz Əzimli, fəlsəfə doktorları Sona Vəliyeva, Vaqif Məmmədov, Sey-

Arxada: Əhməd Sədərəkli, Nəriman Zeynalzadə

Ön cərgədə: Altay Tağızadə, Vaqif Məmmədov, Budaq Təhməz, İbrahim Yusifoğlu

fəddin Eyvazov, Vahid Rzayev, Həsənəli Eyvazlı, tanınmış şair və yazıçılardan Asim Yadigar, Əhməd Sədərəkli, Telman Ağrıdağ, Hüseyn Əsgərov, Budaq Təhməz, Kəmaləddin Qədim, Kəmalə Nəsrin, İnqilab Orxan, Rafiq Oday, Allahverdi Aqil, Məmməd Əkbərli, Ələsgər Talıboğlu, Asif Atəş və onlarca digər qələm sahibləri "Şərur" Ədəbi Birliyinin yetirmələridir.

Həqiqi ədəbi məktəb kimi fəaliyyət göstərən "Şərur" Ədəbi Birliyi üzvlərinin 30 nəfərdən çoxu Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər birliliklərinin üzvüdür. Onların müxtəlif illərdə qələmə aldıqları 300-dən artıq müxtəlif mövzulu kitablar nəşr olunub oxuculara çatdırılmışdır. Ədəbi toplularda, "Ulduz" və "Azərbaycan" jurnallarında, Naxçıvan Muxtar Respublikasında yazış-yaradan qələm sahiblərinin əsərlərindən ibarət "Araz" seriyalı almanaxlarda, "Dünyanın bəzəyi", "Dostluq töhfəsi", "Uşaqlar və Günsəs", "Təmsillər", "Hekayələr", "Poemalar və pyeslər" adlı kitablarda, "Naxçıvan" jurnalında ilk dəfə "Şərur" Ədəbi Birliyinin məşğələlərində oxunan və bəyənilən bədii əsərlər dərc olunmuşdur. İkicildlik "İlhamla çağlayır "Şərur" bu gün də" və ədəbi birliyin 35 illiyinə həsr edilmiş "Yaşadığın yaşa dəyər" adlı almanaxlar da oxucu marağını çəkən çap nümunələrindəndir.

Zamanın 1988-ci ildən başlayan sərt sınaqları, ziddiyyətli həyat ədəbi möclis üzvlərinin uzun illər müraciət etdikləri mövzuların səmtini dəyişdi, xain qonşuların vəhşiliyi onların qələmini süngüyə çevirdi. Əhməd Sədərəklinin "Haray", Vaqif Məmmədovun "Danişır torpaq", Kamran Əliyevin "Sədərək döyüzləri", bu yazı müəllifinin "Mənim inamımı gülələdir", "Ölümü Tanrıdan gələnlər", "O günü göylərdən kədər yağırdı" adlı kitabları, digər şairlərin döyüşkən şeirləri yazılıdı. Bu sənət əsərlərinin çoxunun əlyazması ilk dəfə ədəbi birliyin məşğələlərində oxunub müzakirə edildikdən sonra "Şərurun səsi" qəzeti vasitəsi ilə oxuculara çatdırılırdı.

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin hakimiyyətə yenidən qayıdışı bütün sahələr kimi, ədəbiyyatımızı da fəlakətlərdən xilas etdi. O böyük insanın yazarlara, onların yaradıcılığına göstərdiyi diqqət və qayğıının sayəsində Azərbaycan ədəbiyyatı yenidən öz axarına düşdü. Naxçıvan Yazıçılar Birliyi yaradıldı, "Şərur" Ədəbi Birliyi isə, akademik İsa Həbibbəylinin təbirincə desək, təzədən onun bazası kimi fəaliyyətini davam etdirdi.

25 ildən çoxdur ki, ədəbi birlik üzvlərinin yaradıcılığında qurub-yaradan insanlara rəğbət, ana Vətənin tərənnümü, lirik duygular yenidən geniş yer tutur. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvlərindən Sürəyya Nəsibin, Elmira Rzayevanın, şairlərdən Püstə Gülsevənin, Xədicə Təbəssümün, Ümbülbə-

nu Musayevanın, Yeganə Bağırovanın yaradıcılıqlarında kövrək hissələrlə yanaşı anaya, doğma torpağa, təbiətə, qəlb sirdəşinə təmiz, ülvi məhəbbət duyulmaqdadır.

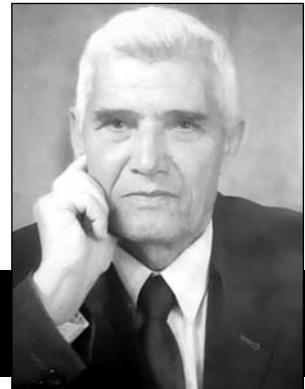
Aramızdan vaxtsız getmiş Səyyad Əzizoğlunun hər bir şeiri mövzu baxımından təzə-tər və oxucu qəlbində özünə daim yer tutandır. İlyas Fərəməzoglu və Əziz Kərimoğlu məhsuldalar yanan birlik üzvlərindəndir. Yeni mövzu axtarışı, yazıları təkrar etməmək, şeirlərdəki axıcılıq onların yaradıcılığına xas olan xüsusiyyətlərdir.

Mehman Cəfəroğlu lirik şeirlərlə birgə, qəzəlləri ilə də diqqəti çəkir. Sözə, şeirə hörmətlə yanaşmaq Mehmanın qəlbinin dərinliklərindən gələn ülvi hissələrdir. Oxucularına bir neçə kitabını təqdim edən Qafar Alişarlının mövzusunun mayasını qosmalar, gərayllilar, sevgi və məhəbbətlə dolu şeirlər təşkil edir. Qurban Məhərrəməoglunun satirik şeirlər toplanmış kitabları da maraqla oxunur. Yaşar Cəlioğlu isə sərbəst şeirləri ilə öz poetik fikirlərini tam çatdırı bilir. Ömrünü müəllimliyə həsr etmiş Siyavş Xələclinin şeirlərində müsiqi ilə poeziya vəhdət təşkil edir.

"Şərur" Ədəbi Birliyinin məşğələlərində yaradıcı gəncliyə geniş yer verilir. Qılman Mərdanoğlu, Araz Məmməd, Prezident mükafatçısı Humay Nur, Mövlən Əliyev, əsgəri borcunu ötən il başa vurmuş Əli Rüzgar, bu il orta məktəb məzunu olmuş Seyidraza Salehoğlu kimi gənc yazarlar bir neçə kitablarını oxuculara təqdim etmişlər. Respublikamızda, onun ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvanda aparılan geniş quruculuq işləri və sosial-iqtisadi inkişaf ədəbi birlik üzvlərinin əsərlərində bədii dillə tərənnüm olunur. Bunun nəticəsidir ki, "Şərur" Ədəbi Birliyinin bir neçə üzvü bu mövzularda keçirilən müsabiqələrin iştirakçısı və qalibləri sırasında olmuş, mükafata layiq yerlər tutmuşlar.

50 illik yubileyini qeyd etməyə hazırlaşdığımız "Şərur" Ədəbi Birliyi bu gün də ilhamla çağlamaqdadır. Ədəbi birliyin ilk üzvlərindən olan İsa Həbibbəylinin birlik haqqında dediyi aşağıdakı fikirlərlə yazını bitirmek istəyirəm: "Azərbaycanın ayrılmaz parçası, Naxçıvan diyarının bənzərsiz bölgəsi olan qədim və həmişəcavan Şərurun bədii obrazı, nağılı-əfsanəli Arpaçayın poetik səsi, elmi-publisist salnaməsi "Şərur" Ədəbi Birliyində formalışdır. "Şərur" Ədəbi Birliyi Dədə Qorqud yurdu Şərurun sabahına da gur işiq salır...".

İbrahim YUSİFOĞLU,
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü,
"Şərur" Ədəbi Birliyinin rəhbəri,
"Qızıl qələm" mükafatı laureati,
Prezident mükafatçısı

BUDAQ TƏHMƏZ *Məmməd Araz mükafatı laureati*

GÖZLƏRİN AYDIN

*Dostum Yusif Cəfərbəyli və cəmi
Laçın əhlinə gözaydınlığı*

Yusif Cəfərbəyli, gözlərin aydın,
Laçın da işğaldan azad olubdu.
Bu sonsuz sevinci dünyaya yaydır,
Sevincdən mənim də gözüm dolubdu.

Gəldi göz öünüə Laçın dağları,
Sandım ki, Həkəri üzümə güldü.
Əridi sevincdən zirvənin qarı,
Elə bil dağlar da kədərin sildi.

O mənfur düşmənlər diz çökdü bizə,
Düşmənin bağrını yardı ordumuz.
Dünya heyran qaldı iradəmizə,
Çıxdı azadlığa doğma yurdumuz.

Laçına sancıldı vətən bayrağı,
Hər eldə, obada yandı ulduzlar.
Düşmənə veririk indi göz dağı,
Yenə gül toplayır gəlinlər, qızlar.

Yusif Cəfərbəyli, gözlərin aydın,
Laçın da işğaldan azad olubdu.
Bu sonsuz sevinci dünyaya yaydır,
Sevincdən mənim də gözüm dolubdu.

*01.12.2020,
Bakı şəhəri*

ŞƏRURUN

İstedadlı şair İbrahim Yusifoğluna

Oxudum şeirini, könlümə axdı,
Hər misran düşmənə sancılan oxdu,
Gözün də, könlündə, əzəldən toxdu,
Ucadı hər yanda başı Şərurun.

Sözün kəsərlidi, qələmin iti,
Düşmənə nifrətin qətidi, qəti,
Yaşayır qanında Vətən qeyrəti.
Bilunmir neçədi yaşı Şərurun.

Burda söykənibdi dağlara dağlar,
Yaralı dağlarçın qəlbim qan ağlar
Arpaçay baharda kükrəyib çağlar
Qızıldır torpağı, daşı Şərurun.

Buyurdun baharda gözəl yazı var,
Sağında kükrəyən xan Arazi var,
Mənfur düşmənlərin burda gözü var.
Qədrini bilənməz naşı Şərurun.

Min nemət yetirir ana torpağı,
Yazda bara dolur baxcası, bağı,
Hər yandan, hər eldən gelir sorağı,
Bahara bənzəyir qışçı Şərurun.

Ruha fərəh verir bağların bari,
Göydə qaqquldaşır durna qatarı,
Çıxır gül seyrinə Şərur qızları,
Açıılır qabağı, qaşı Şərurun.

İNSANSIZ BU ŞƏHƏR

Baxmadı dənizə, baxmadı çaya,
Koronavirusu yaydı dünyaya.
Yaxşı ki, çatmadı əlləri aya,
Ayında nurunu söndürərdilər.
Göydən ulduzları yendirərdilər.

Sonunda qərq olub sahil meydanı,
Burda geyib-gülən balalar hanı?
Baxanda qaralır insanın qanı,
Xəzərdə susubdu, fikrə dalıbdı.
İnsansız bu şəhər yetim qalıbdı.

Külək atın çapır gen küçələrdə,
Toylar çalışınmayır daha bu yerdə,
Dərman tapan yoxdu hələ bu dərdə,
Düşünən beyinlər fikrə dalıbdı.
İnsansız bu şəhər yetim qalıbdı.

Qatar da işləmir, yol üstə durub,
İllərlə yol gəlib özünü yorub,
Yetim uşaq kimi boynunu burub,
Elə bil bu qatar lap qocalıbdı,
İnsansız bu şəhər yetim qalıbdı.

Tanrı, bu şəhəri gətirmə gözə,
Bu şəhər atadır, anadır, bizə,
Ölümlə sən bizi qoyma üz-üzə,
Ölüm bu yerlərdə viran salıbdı,
İnsansız bu şəhər yetim qalıbdı.

Bakı-Yasamal
07.06.2020

QOCALAR ÇOX KÖVRƏK OLUR

Çatıbdı ömrünün qışı,
Kədərlidi hər baxışı,
Gözlərində yaz yağışı,
Danışanda gözü dolur,
Qocalar çox kövrək olur.

Dağılıb cavamlıq taxdı,
Keçib qız qaytaran vaxtı,
Bir daha açılmaz baxdı,
Danışanda gözü dolur,
Qocalar çox kövrək olur.

Təsəllisi xatırələr,
Yada düşər, ürək dələr,
Göz öünüə gələr nələr,
Danışanda gözü dolar,
Qocalar çox kövrək olur.

Gəl dindirmə, bənddi himə,
Dərd əlindən gəlir dəmə
Dərdini söyləsin kimə?
Danışanda gözü dolur
Qocalar çox kövrək olur.

Bakı, 07.03.2020.

İNANMA SEYTAN SÖZÜNƏ

Hər addımda bir şeytan var,
Qanlar tökər, evlər yixar,
Dayanmaz, aradan çıxar,
İnanma şeytan sözünə.

Danışanda hədd qoy sözə,
Yalan, böhtan, çıxıb dizə,
Seytan da göz qoyur bizə,
İnanma şeytan sözünə.

İnsansan, uyma şeytana,
Evlər yixma, qana-qana,
Nahaqdan düşərsən qana,
İnanma şeytan sözünə.

Şeytan gəzir içimizdə,
Bir gün bizdə, bir gün sızdır,
Şeytandan özünü gözdə,
İnanma şeytan sözünə.

Şeytan kimdi? O insandı.
Görəsən ki, haqqı dandı,
Dindirmə, danişsa qandı.
İnanma şeytan sözünə.

Bakı, 2020.

DÜŞÜNDÜRƏN MİSRALAR

Bilmirəm hurisən, ya da ki, pəri,
Ay səni görəndə utanıb batır.
Səninlə açıram mən səhərləri,
Gözlərin gecələr gözümüzə yatır.

Payızda tənəyin yiğilər barı,
Tökülər üstünə qışda yağan qar.
Yaz gələr oyanar üzüm kolları,
Torpağın qəribə səxavəti var.

Yenə qan qoxusu gəlir, ay Allah!
Ağalar dünyayı yenidən bölür.
Dilim gəlmir bunu deməyə, vallah,
Ölkələr dağılır, insanlar ölürlər.

Cahana gətirir, sonra öldürür,
Hər bəşər övladı Tanrı barıdır.
Göylərdən torpağa yağan yağışlar,
Bəlkə də ruhların göz yaşlarıdır.

Təbiət insan kimidir,
Hərdən ağlar, hərdən gülər.
Torpaq yansa, susuzluqdan
Harayına göylər gələr.

Dünya Allah məbədidi,
Yıxılmaz fələyin taxtı.
Yer də, göy də əbədidi,
Hamı dünyada qonaqdı.

Gecə unuduram dərdi-sərimi,
Səhər açılanda dərdlərim gəlir.
Açıram sevinclə al səhərimi,
Kədər istehzaya üzümə gülür.

Sağkən xatırələr qəlbində gülür,
Vardı xatırənin acı, şirini.
Öləndə xatırə səninlə olur,
O da torpaq altda tapır yerini.

Ölümlə ömrür yoxdu sərhədi,
Ölüm ömrə bilməz qəfildən gələr.
Ölüm qarşısında ömrün nə həddi?
Ölüm nə vaxt gəldi onu kim bilər?

YAVAS-YAVAS

(mahni mətni)

Başına döndüyüm şəhərli qızı,
Qolumu boynuna sal yavaş-yavaş.
Sənin əsirinəm görəndən bəri,
Bu sıniq könlümü al yavaş-yavaş.

Varaqlandı yenə sinə dəftəri,
Sənə huri deym, ya da ki, pəri,
Neynirəm qızılı, neynirəm zəri,
Əmim ləblərindən bal yavaş-yavaş.

İnsaf eylə, naza qoyma özünü,
Salma yerə sən şairin sözünü.
Bir yaxın gəl, öpüm o gül üzünü
Anamın gəlini ol yavaş-yavaş.

Bakı - Buzovna,
10.07.2020.

DÜNYAMIZI QORUYAĞIN

Tanrıının qəzəbi keçibdir bizə,
Baxıb nifret edir əməlimizə,
Şər, böhtən dünyada çıxıbdır dizə,
Gəlin bu dünyani qoruyağın biz,
Bizə alqış desin gələn nəslimiz.

Zəlzələ, sunami tutub dünyani,
Axır dəryalara insanın qanı,
Yoxsa yaxınlaşır dünyanın sonu,
Gəlin bu dünyani qoruyağın biz,
Bizə alqış desin gələn nəslimiz.

Bezib bu dünyanın dərdi-sərindən,
Torpaq nəfəs alıb dinir dərindən,
Dənizlər oynayır bu gün yerindən,
Gəlin bu dünyani qoruyağın biz,
Bizə alqış desin gələn nəslimiz.

İnsan var üzü ağ Tanrı yanında,
İnsan kor mələkdi şeytan donunda,
Dünyanı su alıb Nuh əyyamında,
Gəlin bu dünyani qoruyağın biz,
Bizə alqış desin gələn nəslimiz.

18.02.2020.

DƏRDİM

Azadlıq axtardım qarabaqara,
Mənim ürəyimi dərd təkləyibdi.
Dabandan soyuldum, çəkildim dara
Dərdim ürəyimdə çiçəkləyibdi.

Doğma yurdlarımı talayan oldu,
Dərdi dərd üsdünə qalayan oldu,
Halal torpağında "ulayan" oldu,
Dərdim ürəyimdə çiçəkləyibdi.

Dərd üstünə dərd qalanır hər ayım,
Laçına, Şuşaya çatmir harayım,
Dərdim başdan aşır mən necə sayım,
Dərdim ürəyimdə çiçəkləyibdi.

Təbrizin yolların ötə bilmirəm,
Gedirəm, Dərbəndə çata bilmirəm,
Qarabağ dərdindən yata bilmirəm.
Dərdim ürəyimdə çiçəkləyibdi.

Bu dərdim sevincə qərq olacaqdır,
Azğın düşmənlərə dərd olacaqdır,
Mənim son döyüşüm sərt olacaqdır,
Sevincim ürəkdə çiçəkləyəcək.

ŞƏRUR TORPAĞINDAN BİZ İLHAM ALDIQ

"Şərur qönçələri" ədəbi birliyimin 50 illiyinə
Şərur qönçələri yaşatdı bizi,
Açıdq bu dünyada ürəyimizi,
Amansızmı oldu həqiqət sözü?
Şərur torpağından biz ilham aldiq,
Zirvədən, zirvəyə qalxıb ucaldıq.

Bir vaxt qönçə idik, qocaldıq biz də,
Misralar dil açdı ürəyimizdə,
Coşdu qəlbimizdə hər dürlü söz də,
Şərur torpağından biz ilham aldiq,
Zirvədən, zirvəyə qalxıb ucaldıq.

"İşıqlı yol" oldu bizim eşqimiz,
Tarix səhnəsində biz buraxdıq iz,
Qoy bizi yad etsin gələn nəslimiz,
Şərur torpağından biz ilham aldiq,
Zirvədən, zirvəyə qalxıb ucaldıq.

BİR GÜN

Uşaqqən bilməzdim dünyada nə var,
Sinəmdə yatırılmış min-min arzular,
Bilmirdim yağacaq saçlarına qar,
Ömrüm xatırəyə dönəcək bir gün.

Dünyanın vəfası yoxdu əzəldən,
Mən də ilham aldım bir şüx gözəldən.
Heyif ki, cavanlıq tez çıxdı əldən,
Ömrüm xatırəyə dönəcək bir gün.

İnsan da çiçəktək açılıb solur,
Buludtək hərdən də boşalıb, dolur,
Dünyadan köçəndə xatırə qalır,
Ömrüm xatırəyə dönəcək bir gün.

Dünyada olmasın heç vaxt nəs illər,
Dolanacaq aylar, illər, fəsillər,
Məni oxuyacaq gələn nəsillər,
Mənimdə həyatım sənəcək bir gün,
Ömrüm xatırəyə dönəcək bir gün.

İBRAHİM YUSİFOĞLU

ŞUŞA

Dünyanın müqəddəs günüdür bu gün,
Xoş müjdə qəlbləri gətirib cuşa.
Gözlər bulaq kimi coşub-çağlayır,
Bu gün anasına qovuşur Şuşa.

Daşını, adını Pənahxan qoyub,
Zirvəyə Qaranquş yuvası qonub,
Düşməni göynədən göz dağı olub,
Neçə yol gəlibdi bədd gözlə tuşa.
Hər vaxt qalib çıxıb döyüşdə Şuşa.

Qoynu tapdaq oldu, inildəyibdi,
Yadlar rəqs eyləyib, dingildəyibdi,
Sərxoş qədəhləri cingildəyibdi,
Dönüb qəfəsdəki dərdli bir quşa,
Azadlıq eşqiyələ yaşayıb Şuşa.

Talan eylədilər sərvət-varını,
Pərən-pərən gördü övladlarını,
Çəkmədi dağlardan duman, qarını,
Gözlədi qan-qada sülhələ sovuşa,
Bu nəcib istəyə çatmadı Şuşa.

Yaman uzaq düşdü azan səsindən,
Cabbarın, Bülbülün gur nəfəsindən,
"İsa bulağı"nın zülməsindən,
Çırpinan köksünü döndərdi daşa,
Xilaskar ordunu gözlədi Şuşa.

Nə qədər qəlbləri sevgisi sarmış,
Ali Baş Komandan bəxtini yazmış,
Bütov Azərbaycan Şuşaya yarmış,
Hamısı bir olub qalxdı vuruşa,
Vəhşi caynağından qurtuldu Şuşa!

Şuşa - qeyrət, şərəf, qürur səhəri,
Şəfəqə dönəcək hər bir səhəri,

Dünyaya səs salıb dönüş zəfəri,
Xoş müjdə qəlbləri gətirib cuşa,
Bu gün anasına qovuşur Şuşa!

08.11.2020

HİND FİMLƏRİ

"Hind filmi gətirib kinoçu Tağı", -
Kənddə bu xəbəri hamı bilərdi.
Kino cavanlara günortaçağı,
Axşam yaşlılara göstərilərdi.

Bilet satılmazdı, yer deyilməzdi,
Hər kəs öz yerini özü seçərdi.
Qapıda pul yiğan Tağı əmiyə
Hərə bir "Abbası" verib keçərdi.

Darışqal, havasız kənd klubunda
Filmin nümayishi uzun çəkərdi.
İki hissə olan hind kinosunda
Hərdən lent qırılar, işiq sönərdi.

Boyda balacaydım, sözdə utancaq,
Bir az da lal-dinməz olmuşdu adım.
Ürəyim titrəyib əsirdi, ancaq,
Səninlə yanaşı oturammadım.

Salardin sinənə höküklərini,
Gözlərim dolanıb sənə baxardı.
Hərdən baxışımız toqquşan kimi
"Sanqam" filmindəki şimşek çaxardı.

"Kəşmirdə məhəbbət", "Zita və Gita",
"Avara", "Ram və Şam" sirlər açırdı.
Elə vurulmuşduq nurlu həyata,
"Toz içində çiçək" ətir saçırı.

Mahnılar hindcədən çevriləməsə də,
Ritmini duyardıq, doğma sanardıq.
Bəzi ənənəmiz düz gəlməsə də,
Hər dərdə alışib, birgə yanardıq.

Mən qapı ağızından durub baxardım,
Sənin baxış yerin adada oldu.
Son dəfə əlimi sənə uzatdım,
Qismətim bir ovuc duzlu su oldu.

İndi nə klub var, nə Tağı kişi,
"Abbası" alındığım anam da yoxdur.
Bizi ayırsa da tale gərdişi,
Həyati sevdirən hind filmi çoxdur.

30. 05. 2020

TƏZADLAR

Havalara sozalandı
Günəşti istəyirik.
Günəşli günlərdəsə
Sığınırıq kölgələrə.
Qürbətlərə düşəndə
Vətəni səsləyirik.
Vətəndə olanda
Bölünürük bölgələrə.

Havalara sozalandı
Günəşti istəyirik.
Günəşli günlərdəsə
Sığınırıq kölgələrə.

Qürbətlərə düşəndə
Vətəni səsləyirik.
Vətəndə olanda
Bölünürük bölgələrə.

2019

2020

**HARAYA QAÇIR
BU ADAM?**

Addımları qırıq-qırıq,
Üzü, gözü cırıq-cırıq,
Gödəkçəsi sıriq-sıriq -
Haraya qaçıb bu adam?

Eli yoxdu, eldən qaça,
Evi yoxdu, evdən qaça,
Yağış yağmir, seldən qaça -
Qəm-kədər saçır bu adam.

Göz yaşı gözündə donub,
Saçlarına qirov qonub,
İtə, pişiyə dost olub
Dərdini açır bu adam.

Nəyi gəlir qəmdən gəlir,
Görən deyir: "Dəmdən gəlir",
Qarğı, quzğun həmdəm gəlir -
Onları qucur bu adam.

Ömür sürür qurdla, quşla,
Gül qoxlayır belə huşla,
Yola gedir bəd virusla,
İnsandan qaçıb bu adam!

01. 06. 2020

**YAŞADIĞIN
YAŞA DƏYƏR**

Bu həyatda naşı olsan,
Bir sapandın daşı olsan.
Yanaqların yaşı olsan,
Bəxtin gedib daşa dəyər.

Könlün seçdi igid, mərdin,
Çox bəlaya sinə gərdin,
Qurtarmadı sevgi dərdin,
Yanağında yaşa dəyər.

İlk eşqini saxlaşan da,
Yada salıb ağlasan da.
"Ah" larıla oxlaşan da,
Gözdən ötüb qaşa dəyər.

Günah sənlə gəzirdisə,
Ürəyini əzirdisə,
O günaha nəzirdisə -
Payladığın aşa dəyər.

Hər günü tay ilə bilsən,
Dərdi qəlbən silə bilsən,
Ömrü-ömrə bilə bilsən -
Yaşadığın yaşa dəyər.

**İSLATMA, YAĞIŞ,
İSLATMA**

Dəyişməyə köynəyim yox,
İslatma, yağış, islatma.
Gel üzütmə, göynəyim çox,
İslatma, yağış, islatma.

Damcılardan gizlənməyə,
Heç nəyim yox, heç nəyim yox.
Göz yaşımı gizlətməyə,
Eynəyim yox, eynəyim yox,
İslatma, yağış, islatma.

Mənim kimi bu həyatda,
Heç kim yalqız ola bilməz.
Ən dəlisov buludlar da,
Qəlbim kimi dola bilməz-
İslatma, yağış, islatma.

Ürəyimdə arzylarım,
Onsuz da islamıb, nəmdi.
Bu həyatda olan varım,
Ağrı, həsrət, bir də qəmdi -
İslatma, yağış, islatma.

**DAHA QAR YAĞIR,
QAR YAĞIR**

Yağışlar yağdı, qurtardı,
Daha qar yağır, qar yağır.
Kimin evinə qəm-kədər,
Kimin çölünə var yağır.

Kövrək olur, güllər nədən,
Boylananda pəncərədən.
Qəmli-qəmli tül pərdədən,
Baxan gözlərə qar yağır.

Ömrün gülşəni qaralıb,
Yamyaşıl orman saralıb,
Yollar yamanca daralıb,
Daha izlərə qar yağır.

Gəlib yetdi elə zaman,
Baxışı ox, sözü kaman,
Yanağından qanı daman,
Daha izlərə qar yağır.

Dağ bürünüb duman-çənə,
Saç bələnib qirov, dənə,
Yusifoğlu, ta ömrünə,
Daha qar yağır, qar yağır.

ŞƏHİD BACILARI

Gör neçə illərdi qansız yağışlar,
Dərdlə sinəmizi dağlayıbdılar.
Dünyada ən qəmli ağıllar ki, var,
Şəhid bacıları ağlayıbdılar.

Qardaşla bir yerdə ötən illəri,
Ömrə ən müqəddəs il sayıbdılar.
Acılı-şirinli xatırələri,
Şəhid bacıları yaşayıbdılar.
Ən zərif zinəti, gözəl geyimi,

Qardaş toylarına saxlayıbdılar.
Taleyin qarası hopmuş örپøyi,
Şəhid bacıları bağlayıbdılar.

Gözləri quruyub susuz çeşmə tək,
O qədər ki, dərddən çağlayıbdılar.
Dünyada ən qəmli, kədərli, kövrək,
Şəhid bacıları ağlayıbdılar.

ƏN KÖVRƏK ŞEİR

*Məncə ən kövrək şeir
ömr-gün yoldaşına yazılır*

Bu həyat yolunda, arzu yolunda,
Saçımız ağ dənə boyanır daha.
Ömrün müdrikləşən kövrək anında,
Şirin xatırələr oyanır daha.

Baş alıb yol gedir xəyal karvanı,
Biz də oturmuşuq kəcavəsində.
Nədir ovsunlayan qoca sarvanı?!
Kövrəklilik duyulur onun səsində.

Dünyanın qiymətli daş-qasılarını,
Necə alım sənə, bili bilmədim.
Taleyin ucundan göz yaşlarını,
Nəmli yanağından sile bilmədim.

Dərib ulduzları aylı gecələr
Sənə boyunbağı bağışlamışam.
Demişik, ruzumuz Tanrıdan gələr,
Belə bir gəlişi alqışlamışam.

Bu ömr yolu xatırələr çox
Düşür yadımıza, daha neyləyim?!
Yaşadiq bir ömrü gözü-könlü tox,
Qulaq as, sənə bir şeir söyləyim...

QOVUŞACAQDI...

Hələ sərt xəbərlə açılır səhər,
Hələ qəlb ovutmur qəmli halımız.
Günləri vururuq başa birtəhər,
Hələ qüvvədədi "Evdə Qal"ımız.

Evvandan baxıram dalğın Xəzərə,
Görürəm tək-tənha qalan dənizi.
Çılğın qağayılar dəymir nəzərə,
Ağarib dənizin mavi bənizi.

Bir kimsə görünmür sahil boyunca,
Açılan çiçəklər ətir saçmayırlar.
Arılar gülləri qucmur doyunca,
Qızılıgül bülbülə qucaq açmayırlar.

İtirib şuxluğun sərv ağacları,
"Yallı" çalınmayır, "Vağzalı" dinmir.
Səkini dolaşan Qumru quşları
Bu gün kətillərdən kərdiyə enmir.

Görünmiş bu yerin göyərçinləri
Çəsmədən su içib dimdik duranlar,
Vardı içlərində dikbaş, şənləri,
Arabir otlara dimdik vuranlar.

Uzaq səfərlərdən dönmür gəmilər,
"SOS"ları yanmayırlar, fitləri gəlmir.
Dəniz kənarında gün keçirənlər,
Özləri yoxsa da, izləri gəlmir.

...Evvandan baxıram dalğın Xəzərə,
Bu küskün halına yovuşacaqdı.
İnsan gəlişiyələ, insan əliylə
Yenə xoş günlərə qovuşacaqdı.

25. 04. 2020

BU İLİN BAHARI BAHAR OLMADI

Qışdan qar qalmadı, qarı əridə,
Qəlblərə bənövşə ətri dolmadı.
Gətirdi özüylə dərdi-səri də,
Bu ilin baharı bahar olmadı.

Bu ilin baharı bahar olmadı,
Novruz tonqalları çatılmadı da.
Üzlərə təbəssüm, gülüş qonmadı,
Evlərə heybələr atılmadı da.

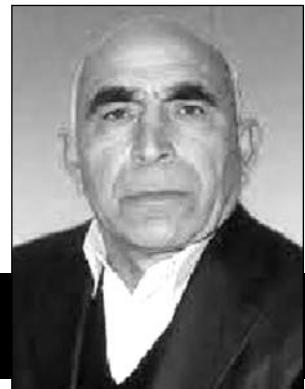
Dağlara, düzlərə yağan yağışlar,
Dönüb göz yaşına qəlblərə axdı.
Tanrıya dikilən çəşqin baxışlar,
Sinələr odlayıb, ürəklər yaxdı.

Dünyanı ram edən koronavirus
Bürüyüb cənginə bəşəriyyəti.
Tanimir ingilis, tanimir urus,
Hər yerə yayılıb ölüm niyyəti.

Hələ ki, naziyla oynayır dünya,
Hələ ki, öünüə kimsə çıxamır.
Bir də ümid qalıb od saçan yaya,
Bu bahar havası ona qızamır.

Qadağa qoyulub toya-düyünə,
Yaslar izdihamısız yola salınır.
Baxıb xoş çağrıشا, müdrik sözünə,
Yaşamaq naminə Evdə qalırıq.

05. 04. 2020

ƏLƏSGƏR TALIBOĞLU
Məmməd Araz mükafatı laureati

İÇİMDƏ BİR ŞEİR HAYQIRIR

İçimdə bir şeir hayqırır...
 Nə anı, nə zamanı bəlli.
 Buraxmir ki... buraxmir...
 Yapışib yaxamdan ikiəlli...
 Hər axşam, hər sabah
 ağrısı-acısı hey yandırır məni.
 Yandıra-yandıra
 amansız sancısı qandırır məni.
 Qıvıra-qıvıra salır haldan-hala,
 öfkəmi, səbrimi yola-yola...

İçimdə bir şeir hayqırır...
 Gök üzü bir ovuc ulduz,
 hayqırıtlar isə hələ də sonsuz.
 Hayqıra-hayqıra gəlirəm deyir.
 İçimi içimdə qaynadan şeir,
 içimi içimdə oynadan şeir...

İçimdə bir şeir hayqırır...
 Səsini məndən başqa
 duymur ki kimsə.
 Bilməsəm də necə bir
 nəsnə olacaq,
 gəlirsə, qoy gəlsin,
 bəlkə söndürərək yanqımı
 həməncə yurd sevdalı qəlbimə
 təşnə olacaq...

05.09.2020

EY VƏTƏN
(9 hecalı qoşma)

Ey Vətən, köksün dərd axarı,
 Ah-naləmə dilim yetməyir.
 Aşır məni, məndən yuxarı,
 İstəsəm də əlim yetməyir.

Hər ağrin-acın dünya boyda,
 Məlhəm edəmmirəm, nə fayda...
 Gəl, bu yalanlara az uy da,
 Yumaq üçün selim yetməyir.

Bunca yükü daşımaqdansa,
 Hər gün yara qaşımaqdansa...
 Taliboğlu, yaşamaqdansa,
 Uğrunda, bil, ölüm yetməyir.

18.09.2020

ÇAĞIRIR

Musa Uruda

Nə ülvı sevgidir, hər gecə-gündüz,
 Qayası səsləyir, daşı çağırır.
 Nə dərə susmaqda, nə çiçəkli düz,
 O şış zirvələrin qaşı çağırır.

Çağırır dərd sözən o "Korabulaq",
 Həsrəti min qalaq, qəmi min qalaq...
 Kövrək harayına verdim də qulaq,
 Axan gildir-gildir yaşı çağırır.

Çağırır gəzdiyim o yal, o yamac,
 Sevdası köksümdə ox... qulac-qulac...
 Ha da qəherlənib, ha da... könül ac,
 Süsənli, laləli döşü çağırır.

Çağırır susmayan çağlar "Kəhriz"i,
 Min ləpir saldığım hər ciğir, izi...
 Çağırır çatlığı füsunlu közü,
 Keşkəsi, gümani, kaşı çağırır.

Çağırır ümidiñ göynəyən dili,
 Çağırır həsrətin çuqlayan seli...
 Çağırır zəfərin əsəcək yeli,
 Nə olsun, bir az da "naşı" çağırır.

Çağırır o "Demlər", o "Ardıclıdağ",
Qəlbimi fəth edən hər təpə, hər dağ.
Talıboğlu, eşqin sən gücünə bax,
O "Söyüdbulaq"ın başı çağırır.

04.09.2020

MƏN ŞEİR YAZMIRAM

"Mən şeir yazmiram baş qatmaq üçün".
Abay Kunanbayev

Mən şeir yazmiram...
anları öldürüb
gün yırtmar üçün,
ötürüb gərdişi boşu-boşına,
zamanın bətnindən
hey sırtmaq üçün...
Mən şeir yazmiram...
şöhrətin peşində çapam atımı,
ucalıb göylərə
zirvə fəth edəm,
ya da qanıq köpəklər tək,
kiməsə yalmanıb
yersiz mədh edəm...
Mən öz dəndlərimdən öncə,
buncalıq arxada buraxdım
ayca, güncə
bələnə-bələnə.. sarına-sarına
dərddən geydiyim kürkə
yazıram daha çox
qoynunda doğuldugum,
mayasından yoğrulduğum
Vətən torpağının
ağrı-acısından,
dərdi-sərindən...
Yana-yana
hərf-hərf, heca-heca, söz-söz,
misra-misra, bənd-bənd, şeir-şeir
haqqın işığında,
əyri deyil, təkcə düz
ağlayıram,
dağlanan köksümü
bir daha maşa ilə
dağ-dağ dağlayıram...
Və dağlaya-dağlaya da
Vətən oğlunu
qarı düşmənimizdən
qisasa səsləyirəm.
Mən şeir yazmiram...
anbaan... zaman-zaman
könlülləri böyük qələbənin,
müqəddəs zəfərin
sevdasına süsleyirəm...

25.09.2020

ŞANLI BİR GÜN...
ŞANLI TARİX...

Şanlı bir gün... şanlı tarix...
27 sentyabr...
Bu payız səhəri
dolub daşdı,
öz məcrasını aşdı
vüsala susamış,
yatağına siğmayan səbr...
Vətən oğlu - Azərbaycan əsgəri
qarı düşmənimizin -
"dağılmaz" istehkamını,
alaraq ilk kamını
dəlib keçdi.
"Sarsılmaz" mövqelərini
"topdağıtmaz" səflərini
tar-mar edə-edə,
altını üstünə çevirə-çevirə
bölib keçdi...
Otuz ildir ki,
millətimi bir heç sayan
bu dünyaya gülüb keçdi...
Göstərə-göstərə
açılmamasına olmayan gərək
bir aksioma tək
isbatını,
başladı yurdumuzun
zəfər dolu büsatını...
Uğur olsun, Vətən oğlu!...

02.10.2020

SALAM OLSUN

*İş yoldaşım Vüqar Şahmurovun
şəxsində döyüşə gedənlərə*

Qarabağda döyüşməyə
Gedənlərə salam olsun.
Orda gərdiş dəyişməyə
Gedənlərə salam olsun.

Almaq üçün qisasını,
Ucaldaraq gur səsini.
Ötə- ötə nəğməsini,
Gedənlərə salam olsun.

Yağının dərsin verməyə,
Onunçün məhbəs hörməyə.
Gül baxçadan gül dərməyə,
Gedənlərə salam olsun.

Düşmənə məzar qazmağa,
Fələk yazanı pozmağa.
Ən şanlı tarix yazmağa...
Gedənlərə salam olsun.

Dogacaq nurlu daniyla,
Axılası al qanıyla...
Talıboğlu, ad- şaniyla,
Gedənlərə salam olsun.

05.10. 2020

BİR KÖRPƏNİN GÖZÜNDƏ

Ciçək açıb tər-təzə
bir körpənin gözündə,
Ayaq açıb o bu gün,
Günəş gülür üzündə...

Gülüşləri bir udum,
Hər sevinci bal dadım...
Yeriyir addım-addım,
Taqət tapıb dizində.

Yürüyür şirin-şirin,
Sevdası necə dərin...
Talıboğlu, bir görün
Nə aparır özündə....

15.09. 2020

CƏBRAYILIM AZAD OLDU

Cəbrayilli yazar dostlarım Nazir Çərkəzoğluna,
Əjdər Yunus Rzaya və Qorxmaz Abdullaya

Gözün aydın, qan qardaşım,
Cəbrayılim azad oldu.
Nəm içində kiprik, qaşım,
Cəbrayılim azad oldu.

O yerləri görməsəm də,
Bənövşəsin dərməsəm də.
Qəlbə çələng hörməsəm də...
Cəbrayılim azad oldu.

Qoymasam da üz daşına,
Zirvəsinin sərt qaşına.
Bax, sevincdən göz yaşıma,
Cəbrayılim azad oldu.

Salmasam da köksündə iz,
Çatmasam da qorundan köz...
Durmasam da bir üzbəüz,
Cəbrayılim azad oldu.

Öpməsəm də bulağından,
Keçməsəm də hər dağından.
Kim qurtarar qınağından,
Cəbrayılim azad oldu.

Talıboğlu yurd sevdalı,
Vətən oldu tək amalı...
Bu gün necə şuxdur hali,
Cəbrayılim azad oldu.

04.10. 2020

AZƏRBAYCAN ƏSGƏRİ

Altdan-üstdən silahlan,
Sarıl ülvi eşqinə.
Azad et Qarabağı,
Ucal şahlıq köşkünə.
Azərbaycan əsgəri.

Yağıya vermə aman,
Əz onu bir böcək tək.
İsbatla varlığını
Haqdan gələn gerçək tək.
Azərbaycan əsgəri.

Qoyma, dinsin ah-nalə,
Bir daha torpağımda.
Bələnməsin al-qana
Üç rəngli bayraqım da...
Azərbaycan əsgəri.

Bu gün zəfər sənindi,
Xalqla birgə, tən yürü.
Talıboğlu cərgəndə,
Köksündə Vətən yürü...
Azərbaycan əsgəri.

08.10. 2020

AYIN ŞİRİN GÜLÜŞÜ

İçimə sevda sözür,
Bu gecənin gəlişi.
Güzgü tutur könlümə
Ayın şirin gülüşü....

Nə qədər füsuludur
Göy üzündə dolunay.
Odur ki, bu gecəyə
Qapım açıq taybatay.

Ayın zərif sehiri
Yağır qəlbimə incə.
Lütfünə, bax, gecənin
Könlümü qoydum dincə...

05.10. 2020

MƏMMƏD ƏKBƏRLİ

QALX, YANDIRAQ TONQALLARI

Qalx, yandıraq tonqalları, hər künçündə bu dünyanın,
Harda türkün oğlu varsa, oyat, coşsun axan qanı...
Sən qalxmasan, oyanmasan, kimsə qalxmaz, Azərbaycan!
Qalx, birləşək, bütövləşək, olaq bir can, Azərbaycan!

Daha bəsdir hiylələrə, oyunlara meydan oldun,
Daha bəsdir parçalanıb, dağıdılib viran oldun.
Bəsdir daha pay vermisən torpağından hər yurdsuza,
Bəsdir daha inanmışan hər namərdə, hər arsiza.

Təbriz darda, dili yoxdur, dilə gəlib necə dinsin?
Dəmirqapı Dərbənd bağlı, düşmən bağın necə dəlsin?
Borçalıdan xəbər gəlir gizli-gizli, xisən-xisən,
Kim qalxacaq, bu dəndlərə dərman tapıb, çarə qılsın?

İrəvanım, Zəngəzurum inildəyir neçə vaxtdır,
Göyçə gölüm - göz yaşları, bu taledir, yoxsa baxtdır?
O azmişlər, o məlunlar dövlət qurub torpağında,
Necə susum, necə dözüm, necə yatım yatağımda?

...Əldən gedib Dərələyəz, əldən gedib Vedibasar,
Qorumasan doğma yurdı, bir gün gələr, qurd-quş basar.
Tapdaq altda Gözəldərə, tapdaq altda Dilicanım,
Yada düşər Basarkeçər, damarlarda donar qanım.

O - Kərkidir, Qarabağdır - qan fışqıran təzə yaram,
Qalx ayağa, tonqalı çat, harda olsan, orda varam...
Birdəfəlik təmizləyək yağıları yurdumuzdan,-
Vulkan olaq, tufan olaq, zəfər çalmaq ordumuzdan.

Bu torpagın altı qızıl, üstü ləldir, bilirsənmi?
Bu yerləri darda qoyub, baş götürüb gedirsənmi?
Hara getsən, yanacaqsan... Çəkər səni ağuşuna,
Uzaq gəzsən, tuş gələrsən doğma yurdun qarğısına.

O torpağın hər qarışı Vətənimin bir parçası,
Dağlarında hər daş, qaya daşa dönənmiş bir əzəsi.
Hər ağacın damarında babaların qanı axır,
Qəzəbidir, eşidirsən? Göylərində şimşek çaxır.

Babaların ruhlarıdır ayaq altda inildəyən,
Göyə qalxmış nalələri rəzaləti seyr eyləyən.
Bax, o daş da, o qaya da babaların yadigarı,
O daşların sinəsində ərənlərin imzaları.

Qalx, yandıraq tonqalları, hər künçündə bu dünyanın,
Harda türkün oğlu varsa oyat, coşsun axan qanı...
Sən qalxmasan, oyanmasan, kimsə qalxmaz, Azərbaycan!
Qalx birləşək, bütövləşək, olaq bir can, Azərbaycan!

17.03.2010

TARIXÇİ QARDAS

Tarixçi alim Qasim Hacıyevə

Bir yarış başlanıb tarixim üstə,
Hərə bir tərəfdən hücuma keçib.
Kimi həqiqətin sorağındadir,
Kimi gözə girir, saxta yol seçib.

Ümidim sənədir, tarixçi qardaş,
Vermə bu meydani naşı kəslərə.
Elminlə açdığın həqiqət yolu,
Nurlu çıraq olsun gənc nəsillərə.

Yar yerin bağını, əlinə dönüm,
Oxu hər qarışda tapdığın daşı.
Saxtakar soysuzlar baş aparırlar,
Göstər bu torpağın neçədir yaşı.

Ara gizlinləri, tap, axı, görək,
Qayada yonulmuş çalada nə var?
Yerin üstündəkin çox oxuyublar,
Yerin altındakı qalada nə var?

Dilləndir hər ələ gələn aləti,
Daşı daş dilində, dəməri dəmir.
Qoy düzü danışın, həqiqət desin,
Yalan ayaq tutur,ancaq yerimir.

Dilləndir daşları, dilləndir görək,
Dilləndir söz açsıñ ulu keçmişdən.
Dilləndir, bir görək, axı, nə deyir,
Min il bundan əvvəl olub bitmişdən?

Görək harda etdiñ birinci səhvi,
Kimə düşmənikən dost dedik axı?
Qol açdıq hamiya əzizimiztək,
Niyə xəyanəti görmədik axı?

Görək, hardan keçib o yol ötənlər,
Hara su çəkdirib, körpü saldırıb?
Bircə nişanəsi, izi yoxdursa,
Bəs yalan tarixi necə yazdırıb?

Axtar, heç usanma, tapdıñın nə var,
Böyük mədəniyyət nişanəsidir.
Hər saxsı qırığı, hər daş parçası,
Mənim millətimin xəzinəsidir.

Nə qılınc, nə tüfəng iş görən deyil,
Qılınc da, qalxan da sənin əlində.
Çıxart həqiqəti yerin təkindən,
Yarat o tarixi tarix dilində.

Vətən tarixini sən özün yarat,
Yaxşı kimsə olmaz sənin yerində.
Millət yazmayırsa öz tarixini,
Olmaz gələcəyi yer üzərində.

07-08 avqust 2010

TOPARLANIB, SILAHLANIB GƏLİRƏM

Qalxdım daha, hünərin var dayan, dur,
Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm.
Vaxtın varkən qəbrini qaz, hazır dur,
Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm.

Adam bildim, torpağında yer verdim,
Sizildadın, yem istədin, yem verdim...
Yedin-içdin, qudurmusan, mən bildim, -
Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm.

Daha keçməz tülkülyün yanımıda,
Atlanıb ürəyim, coşub qanım da,
Bir qisas hissi var indi canımda, -
Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm.

İrəvan babamın doğma yurdudur,
Qarabağda nədir səni qudurdur?
Parçaladın, çox dağıtdın, indi dur, -
Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm.

Ağaların gəlməz daha vecimə,
Yaltaqlığın girməz daha gözümə,
Son verirəm içimdəki dözümə, -
Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm.

Görəcəksən qollarımın zorunu,
Nifrətimin, qəzəbimin qorunu,
Dağıdacam hiylə, kələk torunu, -
Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm.

Bu torpağa xəyanətin bitəcək,
İzin-tozun o yerlərdən itəcək,
O dağlarda yenə güllər bitəcək, -
Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm.

Heç çıçırmı, heç bağırma boşuna,
Tapacaqsan nə tökmüsən aşına,
Geniş dünya dar olacaq başına, -
Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm!

GƏLƏCƏYƏM

Daha bəsdir öz yerimdə gözləməyim,
Daha bəsdir xəbərləri izləməyim...
Qalxıb özüm çalacağam zəfərimi,
Qarabağda açacağam səhərimi...

Daha bəsdir ondan-bundan umdum onu,
Daha bəsdir yuxularda duydum onu...
Qılıncılar da pas atıbdir qınlarında
Qalxım, haylar boğulsunlar qanlarında...

Güvənirəm öz xalqıma, öz orduma,
Taxacağam bayraqımı öz yurduma...
Haraylasam dörd bir yandan hay verərlər,
İgidlərim canlarından pay verərlər...

Nərə çəkib hayqırıram, duy, erməni,
Sən hələlik tülkülrə uy, erməni.
Qisasımı qiyamətə qoymayacam,
Sən gavura bir çöpümü qiymayacam...

Torpağında gor eşirsən, gor eş hələ,
Bilirsən ki, dövran getməz, getməz belə.
Səni mənə hüründənlər durar bir gün,
Xarıcdəki çaqqalların susar bir gün.

Yal tapmazsan yalamaga, ulayarsan,
Məni görcək yenə quyruq bulayarsan...
İnanmaram kələyinə daha sənin,
Unutmaram yarasını bu sinəmin...

Taptağında qalib yurdum - Qarabağım,
İllərdir ki, açılmayır qaş-qabağım...
Ondan ötrü hələ dillə döyüşürəm,
Közü qoyub, hələ küllə döyüşürəm...

Yağı düşmən, gözlə məni gələcəyəm,
Boş kəlləni nifrətimlə əzəcəyəm.
Çox özünü öymə belə, gələcəyəm, -
Sən indi gül, mən axırdı güləcəyəm!

Birləşərək, bütövləşib gələcəyəm,
Bax, bu dəfə son dərsini verəcəyəm...
Gələcəyəm, gizlənməyə deşik axtar,
Bu döyüsdən Vətən əlbət bütöv çıxar!
Azərbaycan bütövləşib bütöv çıxar!

03.02.2010

GƏLİRƏM

Əmr gözləyirdim düz otuz ildir,
Qanına susayıb, gözlə, gəlirəm.
Dağıtdın, a vəhşi, od-ocağımı,
Qisasın almağa, gözlə, gəlirəm.

Dayan, dizlərini qıracam indi,
Sən yerdən yerə vuracam indi,
Sən yixan evimi quracam indi,
Qənimin almağa, gözlə, gəlirəm.

Murovdan başına od əleyəcəm,
Kimlərin itisən, mən biləcəyəm,
Sən yer üzündən tam siləcəyəm,
Cəlladın almağa, gözlə, gəlirəm.

Hiylənə çox uydum, səbr etdim, nahaq,
Sən ki, qanmayırsan nədir haqq, nahaq,
İndi duruş gətir qarşısında, axmaq,
Kökün qurutmağa, gözlə, gəlirəm.

Hər yerdə eynisən, bir saxtakarsan,
Soyu bilinməyən tayfasan-haysan,
Tülüksən, çaqqalsan, axır hevvansan,
Dərini soymağa, gözlə, gəlirəm.

19.10.2020

GƏLİRƏM İNDİ

Mundiri geymişəm oddan, alovdan,
Şuşam, görününə gəlirəm indi.
Bağışla gec oldu, uydum hiyləyə,
Başına dönəməyə gəlirəm indi.

Unutmam ömründən ötən illəri,
Dərd üstə qalanan ağır dəndləri,
Dağıdır bəndləri, aşib sədləri,
Hayları gömməyəgəlirəm indi.

Başında duman var, bilirom, coxdan,
Küsmüsən taledən, küsmüsən baxtdan,
Mən həsrət qalmışam sənə nə vaxtdan,
Daşını öpməyə gəlirəm indi.

O namərd düşmənin başın əzməyə,
Kəm baxan gözünə millər çəkməyə,
Qanını tökməyə, soyun kəsməyə,
Kəfənin biçməyə gəlirəm indi.

Baxışla, ay Şuşam, dönürəm sənə,
Qan verib, can verib o Azad Günə,
Səni gülüstana döndərim deyə,
Torpağın əkməyə gəlirəm indi.

05.11.2020

KEÇƏL DAĞDA

*Şahbuz rayonunda hazırda mənfur qonşularımızın
ucbatından gedə bilmədiyimiz yaylaq*

"Kurqan dağ" başında ot topa-topa,
Kiçilir qayalar daş qopa-qopa,
Təbiyyət yatmayırlı heç ipə-sapa,
Keçəl dağda.

Yağır leysan yağış, heç vecə gəlmir,
Nə boran, nə tufan güc gələ bilmir,
İnsanlar möğrurdu, sınmır, əyilmir,
Keçəl dağda.

Döşündə bir topa qarı qalıbdı,
Ərimək bilməyir, yarı qalıbdı,
Qışın əmanəti, barı qalıbdı,
Keçəl dağda.

Bir çığır yönəlir "Sarı bulağa",
Həzin zümzüməsi çatır qulağa,
Dondurar toxunsa dilə, dodağa,
Keçəl dağda

"Qanlı göl" qoynunda əbədi güzgü,
Baxıb sığallanan təpədi, düzdü,
Sonalar qoynunda əllidi, yüzdü,
Keçəl dağda.

Çadırlar boylanır göbələk kimi,
Qız, oğlan çəməndə kəpənək kimi,
Al-əlvən geyimli, çərpələng kimi,
Keçəl dağda.

Gül-çiçək bürüyür bütün yaylağı,
Tükənmir heç zaman bali, qaymağı,
Sevib əzizlənər gələn qonağı,
Keçəl dağda.

Qartallar sözərlər qayalar üstə,
Çobanlar tütəyin çalar ahəstə,
Məmməd heyran olub, nə vaxtı "xəstə",
Keçəl dağda.

Boylanır uşaqlar yollara doğru,
Dolaşır dillərdə ümidli sorğu,
O gələn qaraltı maşınımı, doğru?!
Keçəl dağda.

Qartallar sözərlər qayalar üstə,
Çobanlar tütəyin çalar ahəstə,
Məmməd ilham alar bu həzin səsdən,
Keçəl dağda.

MƏN SƏNİN YANINDAYAM

*Suriyada terror
birləşmələrinə qarşı
döyüşən Türk əsgərlərinə*

Yağı gəlir üstünə,
Yaman durub qəsdiñə,
Zərbəni vur şəstinə,
Mən sənin yanındayam.

Düşmən sədləri aşib,
Səbrim səbrintək daşib,
Qanım qanıntək coşub,
Mən sənin yanındayam.

Azad eyle, dağları,
Gül-çiçəkli bağları,
Vur, gəbərt yağıları,
Mən sənin yanındayam.

Döyüş öz haqqın üçün,
Yurdunda qaçqın üçün,
Vatana aşqın üçün,
Mən sənin yanındayam.

Şığı ildirim kimi,
Sərt ol sıldırım kimi,
Söylo: Yandırıım kimi?
Mən sənin yanındayam.

Düşmənlə yatanı vur,
Ona əl tutanı vur
Vətəni satanı vur,
Mən sənin yanındayam.

ABŞ saxta tərəfdaş,
Avropa saxta sirdaş,
Onlardan olmaz qardaş,
Mən sənin yanındayam.

Budur ərənlər gəlir,
Dağı dələnlər gəlir,
Yurdı sevənlər gəlir,
Mən sənin yanındayam.

Uğrunda qan tökərəm.
Can desən, can sökərəm,
Sancağından öpərəm,
Mən sənin yanındayam.

Diləsən qan verərəm,
Canımdan can verərəm,
Sənə qurban verərəm,
Mən sənin yanındayam.

Tax sancağı hər yerə,
Qoy ucalsın göylərə,
Örnək ol millətlərə,
Mən sənin yanındayam,
Mən sənin yanındayam.

09.02.2018

HÜCUM, İGİDLƏR, HÜCUM!

Haylardan hədə gəlir
Hücum, igidlər, hücküm!
Üstümə gəda gəlir,
Hücum, igidlər, hücküm!

Boş vədlərdən coşdular,
Hədlərini aşdırar,
Nə yedilər çasdılar?
Hücum, igidlər, hücküm!

Halına baxma onun,
Yalına baxma onun,
Qanına baxma onun,
Hücum, igidlər, hücküm!

Yüz illərlə diləndi,
Bu it kimə güvəndi?
Aş bərəni, aş bəndi,
Hücum, igidlər, hücküm!

Bəsdir artıq inlədik,
Səbr, dözüm dilədik,
Tülkülərə güvəndik,
Hücum, igidlər, hücküm!

Göstər ona həddini,
Qır belini, qəddini,
Keç Qarabağ səddini,
Hücum, igidlər, hücküm!

Söykən məğrur dağlara,
Qan uddur yağılara,
Dönək ötən çağlara,
Hücum, igidlər, hücküm!

05.05.2016

ƏLVIDA!

Günlər ömür vərəqi
Qopub gedir, əlvida!
Vəfasız sevgilitək
Atib gedir, əlvida!

Sağların qarasını,
Qəlblərin parasını,
Dərdlərin çarasını,
Çalıb gedir, əlvida!

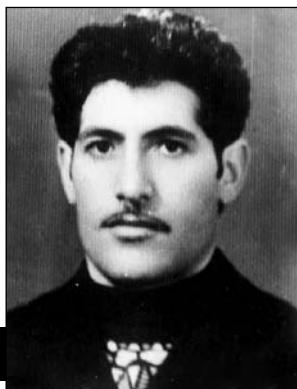
Dərd gəlir dəndlər üstə,
Çarəsi yox, ha istə,
Istə ağla, lap küs də,
Ötüb gedir, əlvida!

Saxlamaq olmur,qardaş,
Daşlamaq olmur, qardaş,
Boşlamaq olmur, qardaş,
Varib gedir, əlvida!

Qələm Tanrı əlində,
Tufanın da, selin də,
Dua olsun dilində,
Gedir getsin, əlvida!

09.04.2020

ASİF ATƏŞLİ

NECƏ UNUDUM?

Müqəddəs sayıram hər qarışını,
Yaşayıb yaradır mənimlə qoşa.
Dağlara söykənib neçə illərdi,
Cavanlıq ömrümü vurmuşam başa.

Baharda dərmisəm lalə, yasəmən,
Bənövşə, qərənfil, dağ çıçəyini.
Bu dağlar qoynunda tapıb seçmişəm,
Ellər gözəlinin ən göyçeyini.

Kəkliklər qayada qaqqıldaşanda,
Oyanıb onlara qulaq asmışam.
Sevgilim yuxudan durmasın deyə,
Bəzən də quşları daşa basmışam.

De, necə unudum dağı, dərəni?
Bu yerlər ömrümün xəritəsidir.
Bağrıqan bülbü'lün vurduğu cəh-cəh,
Könlümə həkk olan yarın səsidi.

Gözümün önündə bir yaşıl çəmən,
Bu yerdə əbədi könül quşum var.
Mən getsəm, hər tərəf bürünər qəmə,
Ağlayar dağlardan axan bulaqlar.

Tərk edə bilmərəm doğma elləri,
Vətən torpağını cənnət sanmışam.
Sevindim güləndə gül-çiçəkləri,
Bu dağlar yananda mən də yanmışam.

"Dağlar oğlu" deyir görənlər mənə,
Zirvələr başında yuva salmışam.
Hər daşı, qayanı sıpər eyləyib,
Nə qədər düşməndən qisas almışam.

TƏBRİZİM

Gör neçə payızdı, gör neçə yazdı,
Gözləyib yolumu ana Təbrizim.
Ayağım dəydikcə hər qarışına,
Elə bil, gəlirdi cana Təbrizim.

Dağların başını örtmüştü duman,
Həsrətdən qovrulub yandım bir zaman.
Baxanda hər kəsi qoyurdu heyran,
Boyanmışdı qızıl qana Təbrizim.

Atdı kədərini, sildi qəmini,
Unutdu bir anlıq dərdi-sərini.
Görəndə qoynunda igidlərini,
Coşdu, fərəhləndi sona Təbrizim.

Şimalı-cənublu gülürdü hamı,
Şadlıqdan alışdı qəlbimin şamı.
Gülabla dolmuşdu hər kəsin camı,
Girmişdi qırmızı dona Təbrizim.

Qalxaraq savaşa arzuma çatdım,
Köləlik zəncirin qolumdan atdım.
Nəhayət, qovuşub qoynunda yatdım,
Bir də yol vermərəm yana Təbrizim.

Gör kimlə durmuşam ciyin-ciyinə,
Qurbanlar kəsilsə indi bu günə,
Çoxları istəyir bir quşa dönə,
Asif tək sinənə qona, Təbrizim.

QƏLBİM GƏNCƏ TORPAĞINDA

Üç günlüyü qonaq oldum,
Şeir, sənət ocağına.
Körpə kimi qısilmişdim,
Nizaminin qucağına.

Gələnləri məftun etdi,
Göygölümün mənzərəsi.
Baxanları heyran qoydu,
Nizaminin məqbərəsi.

Qədim Gəncə torpağında,
Ötüb keçdi neçə günlər.
Deyiləndən çox-çox artıq,
İnsanları qonaqpərvər.

Güldü üzümə lalələr,
Baharın oğlan çağında.
Amma əsil lalələri,
Gördüm "Qızlar bulağı"nda.

Günəş qürub edən zaman.
Gərək ordan gedəydim mən.
Heç ayrılmak istəmirdim,
Nizaminin türbəsindən.

Elə bil ki, həmin gündən,
Ürəyimdən cuşa gəlir.
Ya az olsun, ya da ki çox,
Nə yazıram, xoşa gəlir.

Bu sahədə ömrüm boyu,
Nizamiyə borcluyam mən.
Hər sözümə, hər misrama,
Odur boyra, ilham verən.

MƏHƏBBƏT SELİNDƏ

Elə bil ki, rast gəlmişdim,
Dünyanın solmaz gülünə.
Sevdim, sevdə, razi oldu,
Sarıldım incə belinə.

Dərdim bu təzə çiçəyi,
Qönçələrin ən göyçəyin,
Görcək o qara birçəyi,
Vuruldum ipək telinə.

Şirin-şirin danışardı,
İşimə də qarışardı.
Nə desəydəm, barişardı,
Qurbanam şirin dilinə.

Bir gözəldi, üzü gülür.
Dodağından bal süzülür.
Yanağına xal düzülüb,
Bənzəyir təzə gəlinə.

Ürəyimdə daim qalıb,
Məni dağa-daşa salıb.
Dözümü əldən alıb,
Atıb məhəbbət selinə.

Var şöhrəti, adı-sanı,
Təmiz isməti, vicdanı.
Dolan Azəribaycanı,
Asif, gəl bunun elinə.

AY-ULDUZUM MƏNİM

Dünya məni çox incitdi,
Qaşı kaman, yayım mənim.
Atam-anam əldən getdi,
Tək sən oldun payım mənim.

Elə ki, yalqız qalıram,
Səni yadıma salıram.
Xüeyli təsəlli alıram,
Sakit axan çayım mənim.

Bu nə kələkdi qurursan?
Gözüm öündə durursan.
Hərdən ox ilə vurursan,
Ay kamanım, yayım mənim.

Coxlarından çoxdu səsin,
Ürəyimi yaxdı səsin.
Nə zamandan yoxdu səsin,
Ay harayım-hayım mənim.

Qurbət elə yovuşdurdu,
Hər xətadan sovuşdurdu.
Tale bizi qovuşdurdu,
Əbədilik soyum mənim.

Tanımırıam səndən gözəl,
Ayrılıq qəlbimi üzər.
Asif sənsiz necə dözer,
Ay ulduzum, ayım mənim.

BİLƏ - BİLƏ

Bu gün səni orda görüb,
Qalxmışam dağın yalına.
Düşünəndə keçmişləri,
Gülüm, yanıram halına.

Yaşayırsan gülə-gülə,
Ömrün gedir gilə-gilə.

Sən bunları bilə-bilə,
Aldanma dünya malına.

Vardır təmiz adın-sanın,
Pak xisləti ol dünyənin.
Qiymətini ver qananın,
And içsin hər kəs canına.

Gəl ömrünü vermə bada,
Pislik etmə doğma-yada,
Çalış ki, sən bu dünyada,
Ləkə gətirmə adına.

Hər bir kəsin mənliyi var,
Hər pis günün şənliyi var,
Dostla dostun tənliyi var,
Bələd ol dostun zatına.

ZORBULAQ

Yerdən qaynayırlar, daşır,
Axıb dərələr aşır,
Görəndə hamı çasırlar,
Zorbulağın suyunu.

Dadmayıb keçmək olmur,
Buzludu, içmək olmur.
Aynadan seçmək olmur,
Zorbulağın suyunu.

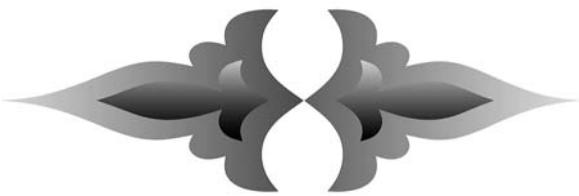
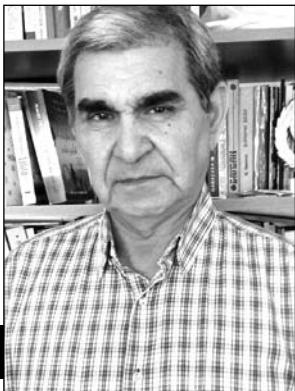
İtər çəkdiyin cəfa,
Burda sürəndə səfa.
İçənlər tapar şəfa,
Zorbulağın suyunu.

ÖZÜMDƏSƏN

Leyli kimi bu torpağın,
Səhrasında, düzündəsən.
Onu bil ki, hara getsən,
Bir cüt qara gözümüzəsən.

Soruşmuşam öz qəlbimdən,
Ötən gənclik illərimdən,
Ayrıldığım həmin gündən,
Dilimdəsən, sözümdəsən.

Hər kim olsun, alsan xəbər,
Asif, bilir bütün ellər.
O vaxtdan bu günə qədər,
Varlığımızda, özümdəsən.

EYVAZ ZEYNALOV

QAZ - 21

(hekayə)

İkinci gündü Qaz-21 "Volqa"sını maşın bazarına satmağa gətirirdi. Bazarda müştəri adına adam kifayət qədərdi. Amma nədənsə bu köhnə maşına, içindəki "köhnə" kişiyə dəvə nalbəndə baxan kimi baxıb yan keçir, niyə burda dayandığı ilə heç maraqlanmındılar.

Qapıdan çıxanda arvadı demişdi:

-Bilirəm, sən onu satmaq istəmirsən. Elə eləmə yadına salım ki?.. - Uzatmışdı.

-Nəyi?..

-Maşının həm də mənim olduğunu.

Söz ona toxunmuş, ürəyi sançımışdı. Son vaxtlar, onsuz da, tez-tez sancırıcı. Əlini ürəyinin üstünə aparmaq istəmişdi. Aparmamışdı. Arvadının acığına. Ona yazığı gəlməsini istəməmişdi, halbuki başqa vaxt məmnun olardı.

-Ancaq yadıma saldın...

-Neyniyim e, hamısı nəvəmizə görədi. - Arvadı nala-mixa döyməyə, özünü doğrultmağa cəhd etmişdi. - Dəyər-dəyməzinə sat getsin. Gözləyə bilmərik. Uşağın vəziyyəti günü-gündən ağırlaşır.

Onu başa düşürdü. Satmağa qalanda isə, gərək müştərisi olaydı ki, satayıdı.

Bir məktəbdə işləyir, yuxarı siniflərin riyaziyyat dərslərini dədə malı kimi bölmüşdülər. Maşın almaq üçün növbəyə duranda ayda hər ikisinin maaşından eyni miqdarda kənara qoymağı şərtləşmişdilər. Satış bazasında maşını götürəndə "şirinlik" istəmişdilər, yiğilan pul çatmamışdı. Cibindən əlavə vermişdi. Onu da yeri

gələndə zarafata salıb xatırladır, arvadını cırnağırdı. Bu dəfə maşında yadına düşmüdü.

İkisi də şəkərdi. Üstəlik arvadının böyrəkləri xəstəydi. Pensiyaları dava-dərmanlarına güclə çatırdı. Bütün bunlara baxmayaraq həyatlarından o qədər də narazı deyildilər. Üç il bundan əvvəl oğlu Qarabağda şəhid oldu. Dalınca şəhidin beş yaşlı oğlu, yəni nəvəsi xəstəlik tapıb yatağa düşdü. Həyatları cəhənnəmə döndü. Dəyərli nələri vardı, satıb onun müalicəsinə xərclədilər. Evlərini bankda girov qoyub, borca girdilər. Faizi kəllə çarxdı.

Son ümidi köhnə "Volqa"sınaydı. Hansı ki, onunla taksiçilik edir, ailəsini dolandırırdı. Müşteriləri elə öz binalarının sakınləri, bir də, təsadüfi adamları. Qiymət danışmırı. Onlar da soruşturmadular. Xasiyyətinə bələddilər. Təsadüfən soruşana, "nə verərsən, verərsən", deyirdi. Mənzil başına çatdırıldıqlarına, "qonaq ol", qabaq oturacağa atdıqları pula baxmadan "cibinizə bərəkət", deməyi də unutmurdu. Bir yanı ərkələ, "qonşu, bu dəfə yaz dəftərinə", deyənə alnının arasını da turşalmırı. Dəftəri-filanı nəəzirdi?! Olmadığını bilirdilər. Dilləri öyrəşmişdi. Kasib mərddi, heç nəyi unutmurdu. Bəzisinin borcunu bilmirdi hansı bəhanə ilə götürməsin ki, xətrinə dəyməsin. Aldığının çoxunu maşınınə xərcləyirdi. Bir əli üstündə olmasaydı, çoxdan başını yerə qoyardı.

Əvvəllər binanın qabağındakı "Moskvic" və "Jiquli"lər arasında onun Qaz-21-i seçilirdi. So-

vet maşınları yaşlı adamlar tək sıradan çıxdıqca, yerini müxtəlif markalı bahalı xarici maşınlar tuturdı. Elələrini taksi kimi sürənlər, adətən, şəhər mərkəzində imkanlı müştəri ovuna çıxırlılar. Qonşularından, daha dəqiqli, keçmiş müştərilərindən o, dura-dura bu təzə, rahat maşınlara minənlər də tapılırdı. Qınamırdı. Camaatın kefinin ağasıydı?! Görəndə üzünü çevirirdi ki, utanmasınlar. Hərənin öz qisməti olduğuna inanırdı.

Səhər binanın qabağında maşına atüstü əl gəzdirəndə, birinci mərtəbədə yaşayan qonşusu görüb yaxınlaşmışdı.

-Maşın bazarına?..

-Hə, - demişdi.

Dünən günortadan, maşın bazarından qayıdan sonra arvadı ilə onu həkim müayinəsinə aparmışdı. Pul götürməmişdi. Arvadının qara ciyəri şişmişdi. Aptekdən dərman alanda pulları çatmamışdı. Üstünü düzəltmişdi. Ehtiyac içindəydirler.

Maşını satacığını biləndə qonşu arvad sadəlövhəcəsinə bərk vaysınmışdı: "Vaxsey, bəs biz neyniyəcəyik?.." Ağzı yarıqlıq elədiyinə peşman olmuş, "Əşı, köhnə maşını alan kimdi?", - deyib qadını azdırılmışdı.

Amma bir zaman oğlunun şəhid olduğunu eşidib yetim uşaq kimi ona qışılaraq, "biz indi onsuz neyniyəcəyik?", soruşan arvadına cavab verməyə söz tapmamışdı.

Axşam arvadı demişdi:

-Həkimə apardığın qonşumuz uşağa dəyməyə gəlmışdı. Deyir, niyə əlini-qolunu sallayıb oturmuşan? Xoşqədəmdi, nədi, onun verilişinə get. Ərin kişi, bəlkə, özünə siğışdırır.

-Demədin, gəlin getmişdi, qəbulu düşə bilməyib?

-Deyir, orda həmişə bashabasdı. Bir də, gəlin ayrı, sən ayrı. Özün get. Qapıdakına yalvar-yapış, dil-fil tök, tanış tap. Dərdini səhiyyə nazirinə, lap yuxarırlara yaz. Dedim, yazmışam, hələ bir xəbər yoxdu.

-O cür yol-yolaq biləndisə, özü niyə getmir?

-Gedib. Ərinin də, özünün də protəz dişlərini

pulsuz düzəldiblər. Qara ciyərinə görə də o biri kanaldakına çağırışdılar, danişib.

-Ay arvad, o aparıcıların zavodu, bankı var, yoxsa dədəmizə borcu? Onlar da kimlərəsə ağız açırlar. İşsiz, kasib, yetim-yesir çoxdu. Adam dövlətinə güvənər, 10 ildi əhalinin icbari tibbi siğortasından söhbət gedir. Hanı? Dövlət xəstəxanalarının adı pulsuzdu. Müalicəsi də yaritmaz. Yağışdan sonrakı göbələk kimi Bakını bürüyən özəl klinikalarda da qiymətlər kəlləçarxda...

-Bəsdi, sən Allah. Hamı necə, biz də elə. Deyinməklə düzələcək?.. - Arvadı sözkəsənlik eləmişdi.

-Namaz qılacağam, - gecə yatanda arvadı quağının dibində birdəncə piçıldamışdı. Barı birdən-ikiyə namaz qılaydı.

-O arvad da qılır? - Alaqqaranlıqda gözlərini təəccübələ arvadının üzünə zilləyib, xeyli vərvürd eləyəndən sonra soruşmuşdu.

Cavab vermək əvəzinə arvadı gözlərini eyni təəccübələ üzünə zilləyib qalmışdı.

İki nəfər yaxınlaşdı. Biri catırışı soruşdu:

-Maşını neçiyə satırsan, aqsaqqal? - Qiyməti-ni öyrənib yoldaşına təref çöndü. - Bunun da bir dövrənə vardi! - Bilmədi zalim balası onu nəzərdə tutur, yoxsa maşını. "At ölüncə otlayar", atalar sözünü təskinlik kimi xatırlayıb qımışdı.

-Bacanaq bundan birini alıb, ot i do yiğdirib, adam baxanda hayıl-mayıł olur, - o biri dedi.

-Ə, yox e. Köhnə elə köhnədi, o da ola Sovetin köhnəsi. Beləsinə maya qoyunca, babat bir "Mersedes" almaq daha sərfəlididi.

-Onların da zapçasti, ustası tapılmır.

-Ustasına nə gəlib? Zapçasti da "ölüxana"da itətökdü, həm də suyun qiymətinə.

Danışa-danışa getdilər. Ağızını da açmadı. Açıb nə deyəcəkdi? Nə lazımdı, demişdilər.

Ayaqları yüngülmüş. Dallarınca üst-başından maşın ustasına oxşayan bir oğlan peydə oldu. Müştəri gözüñən gah onu, gah da maşını bir xeyli süzdü. Qiymətini öldürməyə cəhd etdi.

-Bir az düşsəydin, sürməyə alardım bunu özümçün, aqsaqqal.

-Yeri yoxdu, bacıoğlu, - dedi.

Oğlan xalaxətri təzədən maşının başına firləndi. Qapısını açıb yanında oturdu.

-Neynək, - dedi, - sür dükanımıza. Atam da baxsın.

-Dükəniniz hardadı?

-Ölüxananı tanıyırsan?..

Qaz-21 kimi maşını olan tanımadı?! Maşın bazarının aşağı tərəfi köhnə-kürüş maşınların leşxanası, qəbristanlığı, köhnə "zapçast"ların məskəniydi. Orda çalışanlar kəsdikləri qoyunquzunu məharətlə soyub, ətini, baş-ayağını, içalatını bir-birindən ayıran sallaqxana qəssabları kimi, dəyər-dəyməzinə aldıqları, aşmaladıqları (öz sözləriydi) yararsız, qəzalı maşınların yararlı hissələrini bir ayrı, dəmir-dümürüni də bir ayrı satırlılar. Şəhərdəki dükanlarda axtardığını tapmayanda bura üz tuturdu.

Hündür çardaqlı dəmir dükana çatanda oğlanın işarəsi ilə maşını saxladı. Atası bir dəmir stolun arxasında oturub çay içirdi. Salam-kalam bitməmiş onu ərkyana çaya dəvət etdi, sanki çoxdan tanışdılar. Ətrafda hava bərk isti olsa da, çardağın altı sərindi, küləkləyirdi.

Adam yerindən qalxmadan maşını sərraf gözünən süzüb, oğlundan neçəyə danışdıqlarını soruşdu. Sonra üzünü təzədən ona çevirdi:

-Son qiymətdi?

-Hə, - dedi, - ehtiyacım olmasa, satmaram. Sıfırdan, 30 ildən artıqdı məndədi, - təriflədi. - Hissələrinin çoxu zavoddan üstündə gələndi. Keçmiş kişilər atlarına necə baxıb, elə baxmışam ona. Suyunu, yağıntı vaxtı-vaxtında dəyişmişəm. Dəli kimi qovmamışam. Özümə qiymadığımı ona əsirgəməmişəm. Sükan arxasında elə bilməm bədənimin bir əzasıdı. Haqqıçunə, o da məni heç vaxt yolda qoymayıb.

Adam səbrlə qulaq asır, sözünü kəsmirdi. Baş apardığını duyub özü dayandı. Gözləsə də, qiymət üstündə çənə döymədi. Oğluna işarə elədi, o da gedib dükandan maşının pulunu gətirdi. Qarşılıqlı şəkildə xeyir-dualarını verdilər. Pulu saymadan (taksiçilik xasiyyətiydi) pencəyinin qoltuq cibinə qoydu.

-Saymadınız, - atası xatırlatdı.

-Bacıoğlu sayıb yəqin? - Oğlanın üzünü baxdı. O da təsdiqlədi.

Ayağa duranda kişi qolundan yapışib buraxmadı.

-Çayınızı için, - dedi. İkincini süzmüşdü.

Sözünü çevirmədi. Söhbətçil adamdı. Dediynə görə, keçmiş "Jiqulu" "motorist"iydi. Yaşlaşdığını, "Jiquli" maşınları seyrəldiyinə, ən əsası, sənətinə əvvəlki dəyər verilmədiyinə görə icarəyə götürdüyü bu yerdə oğluynan başını girləyirdi.

-Tüfəng çıxdı, koroğluluq da bitdi. Namərd dünyadı, bu dünya.

Namərd dünyanın payına düşən namərdliyindən bir ağız da o gileyəndi. Axır vaxtlar yaman kövrək olmuşdu. Vay oydu bir az şirin dindirəyilər, dərdi açılırdı. Sanki yüngülləşir, təskinlik tapırıdı.

Birdən elə bildi maşını onu haraylayır, köməyə çağırır. Stəkan əlində titrədi. Cəld yana çöndü. Oğlan işə saldığı yekə bir laqunda ilə nağıllardakı qorxunc əjdaha kimi Qaz-21-in üstünə gedirdi. Ürəyi düşdü. Bir an da geciksə, maşını doğrayacaqdı. Əlini həyəcanla ona tərəf uzadıb:

-Ayə, ay bala!.. - deyə var gücü ilə bağırmaq istəsə də, səsi boğuldı, öskürək tutdu.

Oğlanın üzü bəriydi, görüb laqundasını sönüdü.

-Nədi, əmi?

-Ney...nirsən... elə? - Dili topuq çaldı.

-Arxa hissəsini kəsib, furqon düzəldəcəyəm.

-Axı sən mənə demişdin, özümçün alıram. Sürməyə.

-Hə də, dəmir-dümür daşımağa uyğunlaşdırımalıyam.

Sürməyə, özü üçün aldığıni demişdi. Kəsmək, uyğunlaşdırmaq söhbəti olmamışdı. Matıqutu qurumuşdu.

-Sənin heç insafın yoxdu? - Handan-hana soruşdu. - Üstünə gedəndə necə haray çəkdiyini eşitmədin?

-Bu nə danışır, ata? - Oğlan heç nə anlamadan atasına tərəf çöndü.

Maşınının onu harayladığını nəyə desən, and içərdi. Onsuz da, ölüxanaya girəndən onun necə devikdiyini, küçükdüyünü görürdü. Elə bil bura niyə gətirildiyini duyurdu.

-Barı imkan verəydin çıxb Gedəydim.

-Ə, ayna elə əlindəkini. - Atası oğluna təpi-

nib, onu sakitləşdirməyə çalışdı. - Axı, burda pis nə var, qardaş? Öz malıdı də, nə bilsin?..

Düppələmdüzdü. Camaatın pulunu alıb qoymuşdu cibinə, hələ bir... Sanki yuxudan ayıldı. Pencəyinin qoltuq cibindəki pulu çıxardıb irəli uzatdı.

-Satası olmadım, - dedi.

-Axı niyə, əmi? - Atası öcəşmək istəyən oğluna gözünü ağartdı. Onu yasalamaga çalışsa da, xeyri olmadı.

-Satmırəm, vəssalam!

Açar üstündəydi. İşə salıb ölüxanadan çıxdı. Əsas yolda ayağını bir balaca göstərən kimi köhnə Qaz-21 yerindən götürdü. Sanki ilan ağızından qurtarmışdı.

Xeyli getmişdilər, birdən ona elə gəldi, maşını altdan-altdan, ximir-ximir gülür. Hə, hə, lap nəvəsinin xoşladığı cizgi filmindəki oyuncaq maşınlar kimi.

-Kefin yuxarıdı, - öz səsinə diksindi.

Köhnə söhbətdi. Qaynı bir gün baltanı qapıb, bağçasındakı hər il çiçəkləsə də, meyvəsini saxlamayan armud ağacını hədələmişdi: "Bu fərsizi kəsəcəyəm!" Ancaq baltanın küpünü ağacın gövdəsinə vurmaqla kifayətlənmişdi. "Dədə-babadan bar verməyən ağacı qorxudarlar ki, bar versin", demişdi. Ardakı il armud quruyanda, yapon alımları gövdəsinə cihaz bağladıqları ağaca əlibaltlı yaxınlaşdıqda onun qorxudan əsim-əsim əsdiyini görüb necə heyrətlənmişdilərsə, o cür heyrətlənmişdi.

Maşın bazarına nə məqsədlə gəldiyini xatırladı. Əhvalı yenidən, bir ayrı cür pozuldu. Evə çatan kimi arvadı düşəcəkdi üstünə. Ona nə cavab vercəyini bilmirdi. Yalan desin, nə desin? Necə desin? Birdən-ikiyə ona yalan satmamışdı.

Binalarına çatanda yaxınlıqdakı xalı yerin məftil setka ilə hasara alındığını gördü. Hasarın ətrafında, içindəki qoyunların arasında xeyli adam vurnuxurdu. Hə, qurban bayramına hazırlıqdı. Qoyunlar da qurbanlıq qoyunlardı. Arvadı da nəvəsinə qurbanlıq qoç nəzir demişdi.

Binanın qabağında, maşını həmişə saxladığı

yerdə qara bir "Cip" dayanmışdı. Görünür yad adamdı. Yoxsa binada hamının ona xüsusi hörməti vardı.

Giriş qapısının ağzında nədənsə dönüb geri, maşının tərəf boylandı. Qəribədi, heç elə bil bayaq gülən, sevinən maşın deyildi. Görkəmindən ciddilik yağırdı.

"Görəsən yaponların sehrli cihazını ona qoşsan?.. Xərifləmə, qoca". "Aydındı, ağaç başqa, maşın, dəmir başqadı. Amma çinlilərin düzəltdiyi maşınlar müştərilərinə taksi xidməti göstərir. Sürücüsüz, hə, sürücüsüz..."

-Nooldu, kişi? - Qapıda arvadı qarşılıdı.

-Satılmadı, - dünənki sözdü. Baxışlarını gizlətdi.

-Necə yəni satılmadı? Səni görüb bazar qurdu? - Arvadı başını buraxıb ucuzluğa getdi.

Cavab verməyib içəri keçdi. Divanda uzanmış nəvəsi sayıqlayırdı: "Mən atamı isteyirəm, mən atamı isteyirəm".

Anası sakitləşdirməyə çalışırdı. Qızdırması qalxanda sayıqlayır, hey atasını isteyirdi. Adı halda dinib-danişmir, gözünü qırpmadan yazıq-yazıq adamin üzünə baxırdı. Soruşurdun, "nəsə lazımdı?", cavab vermirdi.

Nəvəsini belə görəndə dayana bilmirdi. Çarəsizlikdən az qalırkı honkürüb zülüm-zülüm ağlaşın.

Şam yeməyinin vaxtı keçirdi. Arvadı saatə baxıb gəlininə dedi:

-Balam, qaynatandan çıxmayan iş. Şər vaxtı bu qədər yatmadı heç?

-Oyadım?

-Get oyat, gecəni yata bilməyəcək.

Gəlin geri qayıdanda halı qarışmışdı. Birtəhər özünü toparlayıb:

-Çağırdım, cavab vermədi, - dedi. Həyəcan-dan dodaqları əsirdi.

-Nə danışırsan, qızım?.. - Öri, adətən, xəfifcə xoruldasa da, çox sərvaxt yatırıdı.

Hövlnak ayağa qalxdı. Ancaq amanı qırılmış kimi büdrədi. Gəlin cəld özünü yetirdi. Onu qucaqlayıb bərkdən hıçkırdı.

ƏDALƏT NƏCƏFOĞLU

ŞAHLIQ QUSU

(seir-dastan)

Qədim zamanlarda
hər məmləkətin
öz adət-ənənəsi vardı.
Xeyirdə, şərdə
xalqın qarşısına
Şahı çıxardı.
Bizim də məmləkətdən
bir cavan oğlan
ağlına, düşüncəsinə güvənib,
hər hansı tapşırıga
cavab tapacağına əmin olub,
qonşu məmləkətdə
yaşayan qızı elçi göndərir.
Ata, ana ögey də olsa
bu fikirlə razılışırlar.
Adətə görə, elçiləri
məmləkətin şahı qəbul edərmiş.
Şah da vəzirə verir göstəriş:
"Qız evini saraya dəvət edərsiz.
Gələn elçilərlə görüşdürərsiz.
Qonaq süfrəsinə bir əyləşərsiz".
Vəzir də əmri etmişdir icra.
Gələn elçiləri göstərir qızı.
Birgə əyləşib nahar edirlər,
biri-birilərinə sual verirlər.
Vəzir də onları təqdim edir şaha.
Şah da söyləyir belədir adət,
gələn elçilərə tapşırıq verək.
Yetərsə yerinə həmən tapşırıq,

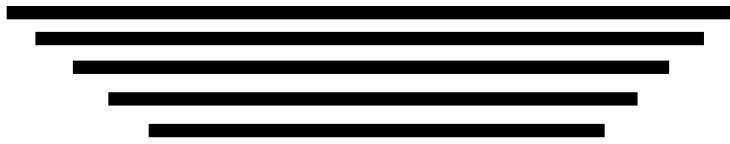
gələn elçilərlə biz də razıyıq.
Vəzir də onlara söyləyir yenə,
dinləyin tapşırıq səslənir belə.
Bir atdır, üstündə xurcun,
sağ gözü qardır, solu yanar kömür.
Bir də namədir, vurulub möhür.
Qar əriməsin, kömür sönməsin,
Şirvan şahına təhvil verilsin.
Namə də imzalanıb, geri getirilsin.
O zaman tapşırıq yetəcək sona.
Hərgah tapşırıq yetməsə yerinə,
gələn elçilər qayıtmaz evinə.
Tapşırıq həllinə bir ildir möhlət.
Gedib, qayıtmaga bəs edər əlbət.
Oğlan təhvil alır söylənənləri.
Minib ata düzəlir yola.
İlk dağı, dərəni o, keçən zaman.
Ordaca ləngiyir bir an,
Açıb xurcunu o, qoyur yerə.
Ərimiş qarı, sönmüş kömürü tökür dərəyə.
Tələsmədən minir atına,
Davam edir yolun ardına.
Dağlar aşib, çaylardan keçir.
Şirvan məmləkətin uzaqdan görür.
Yaxınlaşdıqca məmləkətə edir tamaşa.
Gözünə görünür bir halsiz qoca.
Odun doğramaq idi onun istəyi.
Çətin idи tutmağa balta dəstəyi.

Yaxınlaşış ona "Salam" söyləyir.
 Odunu doğramağa izin istəyir.
 Olan odunları doğrayıb yiğir.
 Qapı kənarına sonra toplayır.
 Qadın da ona təşəkkür edir,
 Nahar süfrəsinə dəvət də edir.
 Onlar nahar edib həm dərdləşirlər,
 Vaxtsız qocalmadan söhbətləşirlər.
 Oğlan da ona söyləyir belə,
 Bir tapşırıqdır verilib mənə,
 Az qalıbdır onun həllinə.
 İzin verin bir müddət sizinlə qalım.
 İlk qar düşərkən yerə,
 Mən də çıxıb gedərəm deyə.
 Qadın da razılaşır onun istəyilə.
 Bir gün görürlər qar düşüb yerə.
 Oğlan tez xurcunun sol gözündə olan
 Xüsusi qaba sobadan bir parça
 yanar kömür qoyur
 Və xurcunun sağ gözünə
 həyətdən qarı doldurub,
 gedir şahın hüzuruna.
 Şah eşidərkən oğlanın gəlişin,
 Çox təəcüblənir, görüşmək üçün izin də verir.
 Görüşərkən, möhürlü naməni təqdim edir şaha.
 Xurcundakı qarı və yanar közü göstərir ona.
 Şah da bir söz deməyib naməni imzalayır.
 Yenidən möhürləyib ona qaytarır.
 Bir dəstə qızılğül verib söyləyir belə.
 Solmasın ləçəyi, itməsin ətri,
 Saraldıb yarpağın, qurutma budağın.
 Ərəb şahına bu cür çatdırın,
 Bununla tapşırığı siz tamamlayın.
 Götürüb gülü bir də naməni,
 Tərk edir o, iqaməni.
 Sağ əlində gül, solunda namə,
 Gəlir qaldığı evə.
 Belə təklif edir ev sahibinə.
 Hər nə varınsa yır-yığış elə gedək mənimlə.
 Ailədə Ana tək yaşıyarsan sən də bizimlə.
 Qadın razı olur bu təkliflərə.
 Minir atın belinə
 razıdır getsin onun elinə.
 Yox idı evində götürəsi nəsə,
 Nişan üzüyü idı, o da xatirə.
 Birgə qayıdır onun elinə.

Uzaq idı məsafləsi məmləkətlərin,
 Ömrü də az idı dəstə gullərin.
 Nəzər salsaq gül dəstəsinə.
 Solmuşdur yarpaqları qurumuş budaqları,
 Tökülüb ləçəkləri itmişdir ətri.
 Belə gül bitir, şahın bağında.
 Dərılən vaxtı var, gecə yarı hamı yatanda.
 Neçə ay idı onlar yol gəlirdilər.
 Çatarkən elə, obaya qadını tapşırır ögey anaya.
 Özü gedir şahın bağına, gül oğurluğuna.
 Tanışlıq yaranır ailəsiynən,
 Üz, gözü qaralmış soba tüstüsündən.
 Ögey anadan belə məsləhət,
 Çimdirib, paltarın gərək dəyişək.
 Çimdirib, paltarın dəyişən zaman,
 Dizində göründü belə bir nişan.
 Bu məmləkətə məxsusdur inan,
 Verilir qadına belə bir sual:
 "Kim vurub dizinə bizə məxsus nişan?"
 Qadın da baş verənləri söyləyir ona:
 "Mənəm müqəssir, o zaman düşməşdüm əsir,
 Acliq, susuzluq etmişdir xəcil.
 Körpəni o qadına əmanət deyib,
 Vermişdim təhvıl.
 Həmən qadındır dizimə vuran nişanə,
 Analıq edir mənim körpəmə".
 Ögey ana da qadına söyləyir bir an:
 "Otuz il əvvəl bu məmləkətdən keçirdi karvan.
 Əsir aparırdılar qul tək satmağa.
 Əsirlər içində körpə uşaqlı qadın da vardi,
 Onun körpəsi hey ağlayırdı.
 Gecə yarı idı imkan yarandı.
 Yaxınlaşış karvana mən belə etdim.
 Uşaqlı anaya köməklik etdim.
 O, isə körpəsin ötürdü mənə,
 "Bu əmanətdir verirəm sənə".
 Bir də bir ovuc qızıl uzadır mənə.
 "Bəs edər onun yeməyinə.
 Azad olub əsirlikdən qayıtsam geri,
 Götürərəm səndən bu əmanəti".
 Mən də onun dizinə belə nişan vurdum.
 Axtarsa körpəsin qoy bilsin yurdun".
 Bu vaxt oğlan gül dəstəsilə daxil olur evə.
 Qoşulur onların bu sevincinə.
 Bütün baş verənlər söylənir ona:
 "Mən ögey, o, doğma anadır sənə".

Oğlan qucaqlayır hər iki anasın.
Onların alır xeyir-duasın.
Səhərsi gün oğlan dərdiyi gül dəstəsin
Götürüb, şahin hüzuruna getmək istəyir.
Doğma ana da onunla gedir.
Ərəb şahı onu qoca qadınla,
Gəlişin görüb, soruşur ki bəs,
bu qadın kimdir,
sizinlə gəlibdir əbəs.
"Şah sağ olsun, anamdır" deyib,
başına gələnləri ona söyləyir.
Bu söylənənlər şaha çox tanış gəlir.
Əlavə onlara suallar verir.
Oğlan, Ana ilə olan əhvalatı danışır ona.
Eşitcək bu əhvalatı şah
Söyləyir: "Dayan!
Siz mənim həyatımdan
danışdız yaman.
Mən də otuz il əvvəl
ailəmlə düşməsdüm əsir.
Bir gecə dostumla birləşib,
qaçmaq istədik.
Çay üzərindən körpü keçirdik.
Fürsət tapıb özümüzü biz çaya atdıq.
Xeyli üzdükdən sonra
Başqa məmləkətə çatdıq.
Belə hadisə ilə biz qarşılaşdıq.
Vəfat etmişdir məmləkətin şahı.
Var idi onların belə adəti.
Saray meydanında toplanır hamı,
Gözlərdilər ucuşun o şahlıq quşun.
Buraxardılar qəfəsdən söylənən quşu.
Saray ətrafında dairə vurardı.
Kiminsə başına sonra qonardı.
Bununla şahlıq təyin olardı.
Biz də qoşulduq bu toplantıya,
Şahlıq quşu qondu mənim başıma.
O gündən məmləkətə şahlıq edirəm.
Ailəm haqqında çox düşünürəm.
Elçilər göndərmişəm məmləkətlərə,
Ailəm haqqında yoxdur bir xəbər".
Qadın da söyləyir əsir olmağın.
Körpəsin əmanət necə qoymağın.
Əsir karvanına hücum olmağın,
Karvan başçısının məğlub olmağın.
Əsirlərin necə azad olmağın.

"Mən də yaxın məmləkətdə sığınacaq tapdim.
Qoca qarıya övladlıq etdim.
Çox keçmir qarı tərk edir bu dünyani.
Mən isə qərib idim bu məmləkətdə.
Çox çəkdim ailə həsrətin.
Qara rəng saçları ağla dəyişdim,
Həsrətlə yaşadım keçmiş illəri.
Var imiş həyatın gizli sırları.
Ömrümün sonuna qalan illəri.
Oğlumla keçirərəm xoşbəxt günləri".
Şah da millətə söyləyir ki, bəs,
"Artıq sorğu-sual verməyək əbəs.
Qadın həyat yoldaşım, igid isə oğlum,
Qoy bilsin hər kəs.
Vəzir də millətə söyləyir belə,
bütün tapşırıqlar yetibdir yerinə.
Razılıq verilir qız elçilərinə.
Çox idi sayı sevinənlərin.
Oğluna, qızına toy edənlərin.
Əsir düşmüş bir ailənin,
Dağılıb, yenidən birləşməsinin.
İki sevənlərin xoş qədəmləri,
Çin etdi arzu diləkləri.
Qırx gün, qırx gecə toy keçirdilər.
Qonşu məmləkətləri dəvət etdilər.
Xoş sözələr deyib həm dirlədilər,
Toy axşamı yetərkən sona Bəylə Gəlin
Üz tutur el, obasına.
Vəzir də kəsib yolu söyləyir ki, bəs,
artıq tanınırsız şah ailəsi tək.
Saraya hökmən dönəsiz gərək.
Bəy də vəzirə belə söyləyir.
Uşaq ikən mənə analıq edib,
Ailə qurmağıma elçilik edib.
Xoşbəxtlik mənə belə verilib.
Ögey ana da vermiş xeyir-duasını,
Məsləhət bilir saraya qayıtmasını.
Sonra bəylə, gəlinə belə söyləyir,
Həyatın xoş günləri sizi gözləyir.
Vəzirin göstərişilə onlar,
minir faytona.
Çətin günləri yetişir sona.
Şah sarayna daxil olurlar.
Xalqın sevgisinə sahib olurlar.
Möcüzələr görüşüylə,
yadda qalırlar.

BALAYAR SADIQ

*"Yurd" jurnalının baş redaktoru,**Azərbaycan Yazarlar Birliyinin üzvü, Prezident təqaüdçüsü*

TÜRK TƏFƏKKÜRÜNÜN POETİK SƏCIYYƏSİ

(Şair Məzahir İsgəndərin yaradıcılığı haqqında qeydlər)

Dəyərli şairlərin yaradıcılığı həmişə öz səciyyəsini dövrdən, zamandan almışdır. Dövrün, həyatın mahiyyətini dərindən anlayan belə müqtədir qələm sahibləri zamanın fəlsəflə məğzını, qabaqcıl meyllərini əsərlərində əks etdirmiş, işıqlı və humanist düşüncələrin bədii sənət müstəvisinə yol açmasına vəsiqə olmuşlar. Belə sənətkarlar həmişə ədəbi-ictimai müzakirələrin, fikir, düşüncə ixtilaflarının qaynar yerinə atılmış, ictimai-fəlsəfi məhiyyəti ilə bağlı yeni düşüncələrini bədii fakt kimi ortaya qoya bilir.

Müsəir poeziyamızda ənənəvi şeirin inkişafına və bədii məziyyətlərinin yeni məhiyyət kəsb etməsinə, mənəvi-əxlaqi dəyərlərin poetik vüsətlə qorunmasına özünə-məxsus dəst-xəttlə, səmimi ovqatla xidmət göstərən, iman işığında yol gedən istedadlı şairlərdən biri Məzahir İsgəndərdir. O, şəxsiyyəti və poeziyası vəhdətdə olan, yaradıcılığında vətəndaşlığı, vətəndaşlığında sənətkarlığı həmişə diqqəti cəlb edən mütfəkkir yaradıcı simalarдан biridir.

Hər bir sənətkarın, hər bir sənət əsərinin dəyəri zəmanəsini, həyatdakı təbəddülətləri, həmçinin xalq psixolojisindəkən yenilikləri düzgün və dolğun işıqlandırması ilə önəm daşıyır.

Məzahir İsgəndərin yaradıcılığı zamanı dövrü, xalqın gündəlik həyatını və mübarizəsini, həmçinin həyatın canlı lövhələrini bədii həqiqət, poetik məhiyyət kontekstində inikas edir. Onun əsərlərində müasirlilik duyusunun böyük gücü və qüdrəti heyranlıq doğurur. O, zamanın, həyatın, bütövlükdə dünyadan bir çox məsələlərinə müdrik düşüncə ilə, öncül dünyabaxışla yanaşaraq, hadisələri özünəməxsus şəkildə bədii sənət müstəvisində dolğun ümumiləşdirmələrlə əks etdirir.

Şairin ərsəyə gətirdiyi hər bir poetik nümunə onun düşüncələrinin, duyğularının bədii aynasıdır. Əlbəttə,

şair şeirdən-şeirə öz yaradıcılıq dünyasının sərhədlərini genişləndirməli və yeni poetik ovqatı ilə oxucu marağını qazanmalıdır. Ən başlıca və diqqətçəkən məziyyət odur ki, bircə şeirlə də müəllifin poetik gücünü, iqtidarıni görmək mümkündür. Bəzən bir şeir bütöv bir yaradıcılığın, bir şair taleyinin poetik indeksinə çevrilir və bu uğur müəllifə sənətkar etiketi qazandır. Hər bir şair şeirdən, misrasından boylanır. Şeirin bədii səviyyəsini ifadə edən elementlər sırasında başlıca məharət müəllifin qələmə aldığı mövzuya yanaşmada öz baxış bucağını göstərə bilməsidir. Digər ədəbi janrlar kimi şeirdə də bədii ümumiləşdirmə səriştəsi şairin yetkinliyinin, dolğun əsərlər yaratmaq bacarığının əyani təzahürüdür. Məhiyyət etibarı ilə ədəbiyyatda bütün mövzular işlənmişdir. Lakin istedadlı qələm sahibləri, "köhnə" mövzulara da öz poetik nəfəsi ilə yeni ruh verə bilir, məhz poetik ruhun canlılığını, təravəti şairin özünəməxsusluğunu şərtləndirən amillər sırasındadır.

Poeziya aləmində elə şairlər vardır ki, onların istedadının mayası xalq təfəkkürünün zənginliyindən qaynaqlanaraq, insanın arzusunu, ümidi, kədərini, sevincini, bütövlükdə mənəvi dünyasını rəvan, səmimi və aydın əks etdirir. Məzahir İsgəndər belə müqtədir sənətkarlar-dandır.

Onun poeziyasının əsas mövzusu vətənpərvərlik duygularının poetik ehtivasi, milli dəyərlərə dərin məhəbbətin təcəssümü, həmçinin ləyaqətli insan şəxsiyyətinin səmimi və obrazlı tərənnümü, bununla yanaşı, əzəmet və gözəlliyin, həssaslıq və qayğılaşlılığın təbliğidir.

Şairin əsərləri bədii sənətkarlıq, poetika baxımından nəzəri cəlb etməklə bərabər, həm də məxsusi yaradıcılıq fealiyyətinin xüsusiyətləri ilə də maraq doğurur. Səmimi ahəngdarlığı, rəvanlığı ilə seçilən şeirləri vətəndaşlıq möhürü ilə təsdiqlənərək, xalqın ruhunu oxşayan şair

dəst-xəttini müəyyənləşdirir və geniş oxucu sevgisinin ünvanına çevirilir. Şair bədii-fəlsəfi manifestini bələ bəyan edir. Misralardakı poetik-fəlsəfi dərinlik, irfani məhiyyət dolğunluğu və çağdaşlığı ilə yaddaqalandır.

*Köç edər, gedər də ömür karvanım,
Gün gələr, bu dünya qalar da mənsiz.
Boşalıb min kərəm, dolub min kərəm,
Boşalar, min cürə dolar da mənsiz!*

*Ürəyimdə yaralardan iz dərin,
Ot bitirər dağda-daşda izlərim,
Qönçə-qönçə nəğmələrim, sözlərim,
Sonsuz xəyallara dalar da mənsiz!*

*Məzahir üz tutdu ulduza, aya,
Almadı nə ulduz, nə də ay saya,
Sağkən bəyənmədi məni bu dünya,
Gedərəm, arxamca ular da mənsiz!*

Onun poetik nümunələri yetkin şair düşüncəsinin sənət müstəvisində əyanılışməsidi. Məzahir İsgəndərin şair kimi fərdi yaradıcılıq manerasını səciyyələndirən önəmli xüsusiyyət onun vətəndaşlıq qayəsinin səmimiyyəti və dolğunluğudur. Şairin müxtəlif mövzularda yazılışları səmimiyyət, həyat hadisələrinə fəlsəfi baxış, xeyirxahlıq duyğularının təbliği, saf sevgi kimi amillər birləşdirir. Bütün bu məziyyətlər Məzahir İsgəndər sözə məsuliyyətlə yanaşmasının nəticəsi olmaqla bərabər, həm də sənətkarlıq məharətinə yiyələnməsinə zəmanət verir.

Şairin ədəbi uğurunu şərtləndirən cəhətlərdən biri də onun qələmə aldığı mövzuların mahiyyətinə dərindən vara bilməsi, gördüyü problemlərin səbəbini sənətkar kimi araşdırmasıdır. Milli-mənəvi dəyərlərimizə bağlılığı, milli özünüdərk mövzularına daha dərindən vaqif olması diqqətdən yayılmır. Onun şeirlərində yalnız milli ağrılaraımız göstərilmir, həm də bu bələləri doğuran səbəblər bədii sənət güzgüsündə işıqlandırılır. Məzahir İsgəndərin poetik nümunələrində insan, təbiət və zamanla bağlı fikir və düşüncələr təqdim olunan mahiyyətin mühüm tərkib hissəsi kimi üz çıxır.

Vətən sevgisi, yurd məhəbbəti, böyük türkülük düşüncəsi onun yaradıcılıq kredosunun əsasını təşkil edir.

*Ey hey!.. Ey hey!.. Yalan dünya, aç gözün!
Nə var edən talan dünya, aç gözün!
Day, nə deyim, filan dünya, aç gözün!
Doğulmadım ki dərd biçəm, qəm əkəm,
Türk doğuldum!.. Türk oğluyam!.. Mən türkəm!*

*Bir bağam ki, qarğı-quzğun girəmməz,
Bir dağam ki, zoruna dağdırəmməz,
Bir yolam ki, hər kəs atın sürəmməz,
Dad gör məni, qranitdən nə bərkəm?
Türk doğuldum!.. Türk oğluyam!.. Mən türkəm!*

*De, önməndə bu qurdugun nə bənddi?
Nə oyundu, nə qurğudu, nə fənddi?
İnadıma yer də, göy də bələddi...
Çənlibələm, Əlincəyəm, mən Ərkəm!
Türk doğuldum!.. Türk oğluyam!.. Mən türkəm!*

*Dəy deməsəm, üzümə yel dəyəmməz,
Gəl deməsəm, üstümə sel gələmməz,*

*Min dünya da məni yixib, güləmməz...
Düz ilqarda, sədaqətdə mən təkəm!
Türk doğuldum!.. Türk oğluyam!.. Mən türkəm!*

Məzahir İsgəndərin şeirlərində milli kolorit qüvvətli olduğu üçün böyük maraq doğurur. Bu cəhət şeirlərin mövzusunda, mütəmadi müraciət olunan qosma və gərəyli janrinin ahəng və ritmində, bədii təsvir vasitələrində nəzərə çarpır. Məlumdur ki, poeziyamızda qosma və gərəyli janrı həmişə öz xəlqiliyini və müasirliyini qoruya bilmüşdür. Qoşmada, həmçinin gərəylida şirinlik, axıcılıq, səmimiyyət və sadəlik vardır.

Özünəməxsus obrazlar yaratmaq bacarığı, sözü yerində və ustalıqla işlətmək məharəti, həmçinin sadə deyimlə zəngin poetik məna ifadə bilməsi onun yetkin sənətkarlıq xüsusiyyətini əyanılışdırır. Yurd ağrısının bədii səciyyəsini türk ruhunun poetik aynasında ehtiva edir. Müqəddəs şəhid məqamının ucalığını özünəməxsus, səmimi və obrazlı deyimlərlə canlandırılan qosma janrında bir poetik nümunəyə diqqət edək:

*Bu nə tale, bu nə qismət, nə yazı?
Göldü, olmaz göz yaşının dayazı,
Dil açıb divardan asılı sazi
"Kərəmi", "Hicrani" çalar şəhidin!*

*Nə qanasan, nə deyəsan sözüylə?
Bir od salar üzəklərə közüylə,
Dili yanar, kirpiyiylə, gözüylə,
Məzarını yellər yalar şəhidin!*

*Şişə taxan bir gün şişə taxilar,
Od yaxan da yandırılar, yaxilar,
Dənizlər quruyar, dağlar yixilar,
Bu dünyada adı qalar şəhidin!*

Görkəmli şairin qələmə aldığı bu qoşma çağdaş ədəbiyyatımızda vətənpərvərlik mövzusunda yazılmış dəyərli sənət nümunələr sırasındadır və Məzahir İsgəndərin poeziyasında belə dolğun nümunələr çoxdur.

Gərəyli janrı da lakonikdir, yiğcamdır, şairi sözə məsuliyyətlə yanaşmağa, sözə qənaət etməyə məcbur edir. İstedadlı şair qələmənde geraylı mənalı, ahəngdar musiqiye, gözəl nəğməyə çevirilir. Bədii sanbalı və səmimi ovqatı ilə seçilən bu dolğun poetik nümunəyə diqqət edək:

*Olmasa da dənim, zəmim,
Day, nə dərdim, nə ələmim?
Əlimdə dəftər-qələmim -
Dağlar, döndüm!.. Döndüm sənə!*

*Gül-çiçəyin qoxlamağa,
Hal sorub, hal yoxlamağa,
Daş dibində yuxlamağa -
Dağlar, döndüm!.. Döndüm sənə!*

*Nəfəsindən güc almağa,
Alçalmağa, ucalmağa,
Uşaqlaşib, qocalmağa -
Dağlar, döndüm!.. Döndüm sənə!*

*Qarışmağa, yovuşmağa,
Öz-özümdə qovuşmağa,
Məzahiri soruşmağa -
Dağlar, döndüm!.. Döndüm sənə!*

Məzahir İsgəndərin yaradıcılığında gərayı janının belə zəngin poetik nümunələri kifayət qədərdir.

Məzahir İsgəndər dilimizin zəngin və rəngarəng təhkiyələrindən, bədii təsvir və ifadə vasitələrindən ustalıqla bəhrələnək, mövzunun bədii həllini, poetik ümumişləşdirməni məxsusi ovqatda təqdim edə bilir.

Onun şeirlərinin önməli məziyyətlərindən biri də insanın mənəvi dünyasının, hissələr, duyğular aləminin həssas və zərif ifadə olunmasıdır. Lirik qəhrəmanın yaşadığı hissələrin ucalığını, qüdrətini daha parlaq və gözəl ifadə etmək üçün istifadə olunan bədii təsvir və ifadə vasitələrinin təravətli şairin poetik ustalığının ehtivasıdır.

Şairin poetik əsərlərinin lirik qəhrəmanı öz müşahidə qabiliyyəti ilə diqqəti cəlb edir. Onun fərdi poetik siması, yalnız qələmə aldığı nümunələrin üslüb cəhətlərində deyil, həmçinin hadisələrə yanaşmasında, onları seçməsində və qıymətləndirməsində, lirik "eqo"nun əhval-ruhiyyəsini təravətli, həm də səmimi çalarlarla ehtiva etməsindədir.

Məzahir İsgəndər dilimizin zəngin və rəngarəng təhkiyələrindən, bədii təsvir və ifadə vasitələrində bacarıqla istifadə edərək, qələmə aldığı mövzuların bədii həllini, poetik ümumişləşdirməni özünəməxsus ovqatda təqdim edə bilir. Məzahir İsgəndər yaradıcılığında məxsusi bir məziyyət var ki, onu başqalarından fərqləndirə bilir. Bu cəhəti şərtləndirən amil geniş və dərin mənada sadəlikdir və bu sadəlikdə bədii zənginlik və müdriklik mövcuddur. Onun şeirlərinin məğzini təşkil edən dərin bədii-fəlsəfi düşüncə və poetik ictimai məna sənətkarlıq xüsusiyyəti kimi yaradıcılıq səciyyəsi daşıyır.

Onun şeirlərində insan ləyaqətinin tərənnümü, həmçinin xeyirxahlıq, nəciblik, əzəmet və gözəllik duyğularının bədii müstəvidə səmimi təbliği, bütövlükdə yaradıcılığına dərin ictimai-fəlsəfi mündəricə gətirir.

Bu poetik nümunələri mövzusundan asılı olmayaraq, daxili bir bədii məntiq, ümumi bir məna birləşdirir. Məzahir İsgəndərin şeirlərində insana inam və etibar motivi güclü olduğu üçün, bu məziyyət şeirlərinin bədii siqlətinə nikbin əhvali-ruhiyyə, işiq və hərarət qatır.

Məzahir İsgəndərin rəvan və təbii üslubu, şeirlərinin vəzn, bölgü, qafiyə və poetik strukturun digər elementlərindən məharətlə istifadə etmək bacarığı onun şair yetkinliyini şərtləndirən keyfiyyət kimi önməli səciyyə daşıyır. Poetik yükündən bədii mahiyyətindən asılı olmayıaraq, Məzahir İsgəndər bütün şeirlərində azadlıq etti gəlir, milli dəyerlərin, mənəviyyat ocağının halallıq qoxusu duylur. Bu şeirlərdə insanın insanlar qarşısında, bəşəriyyət qarşısında insanlıq borcunun və ləyaqətinin vicdanla, ədalətlə, namusla icrası məsələsinə böyük diqqət verilir. Bu xüsusiyyətlər onun şeirlərinə ictimai dərinlik, geniş vüsət və məzmun bütövlüyü gətirir. Məzahir İsgəndərin özünəməxsus sənətkarlıq məziyyətləri də diqqətdən yayınmur.

Məlumdur ki, lirik əsərlərdə yenilik ruhu o vaxt diqqət kəsb edir ki, orada həyatı müşahide bədii materialın, poetik obyektin yeni cizgilərinə, görünməmiş tərəflərinə nüfuz etmiş olur. Şairin şeirlərində ictimai, mənəvi, əxlaqi tamlıq və halallıq mövzusu geniş yer tutur və onun dünyagörüşünün, bədii-estetik idealının müəyyənləşməsində, formalşmasına əhəmiyyətli rol oynayır. Bu poeziyanın ən səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biri onun müasirliyidir, yəni şair müasir həyatımızın təzadalarını, onun insanlara səadət bəxş edən məqamlarını və eyni zamanda, insanları əzab məngənəsində sixan anları poetik məzmunda ehtiva edərək, onu yeni-yeni məna çalarları ilə

zənginləşdirir.

Məzahir İsgəndərin şeirlərində milli kolorit qüvvətli olduğu üçün böyük maraq doğurur. Bu cəhət şeirlərin mövzusunda, mütəmadi müraciət olunan heca vəznin ahəng və ritmində, bədii təsvir vasitələrində nəzərə çarpır. O, insan mənəviyyatının qüdrət və gözəlliyini tərənnüm edəndə də, doğma yurdı vəsf edəndə də, elin adət-ənənələrindən yazanda da kolorit zənginliyi diqqəti cəlb edir. Şairin coxşayı poetik janrlarda yazdığı şeirlər öz təravəti və bədii əlvanlığı ilə könül oxşayır. Bununla yanaşı, şairin bir sira seirlərində neqativ insanlara ünvanlaşığı poetik ironiyası da mənalı və düşündürücüdür.

Nə imanlı, nə dinlisən, kim bilə?
Nə yenmişən, nə minmişən, kim bilə?
Şeytanmışan, ya cinmişən, kim bilə?
Yeri bala, mən sən deyən deyiləm!

Nə dərəsən, nə təpəsən, nə düzsən,
Min xəyalli, min sevdali, min üzsən,
Osan... busan... elə bilmə özünsən,
Yeri bala, mən sən deyən deyiləm!

Qarğı, bülbül bir qəfəsə salınmaz,
Dəf, nağara kaman kimi çalınmaz,
Bir qalayam, min sən gələ, alınmaz,
Yeri bala, mən sən deyən deyiləm!

Məzahirəm, əlim boz kül dilənməz,
İz qoymuşam, min yel, tufan silənməz,
Türkü aslan yerişini bilənməz,
Yeri bala, mən sən deyən deyiləm!

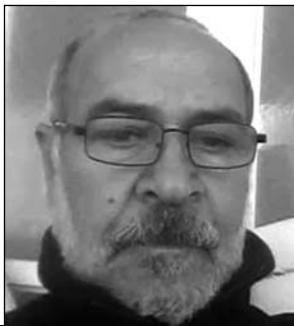
Şair bəzən bir şeirdə lakonik poetik detallarla oxucu xəyalında orijinal lövhələr canlandırma bilir. Onun bir sira şeirlərində mürəkkəb psixoloji vəziyyətlər, anlar və duyğular, hissələr aləmi çox zərif və dəqiq ifadəsini, bədii həllini tapmışdır. O, bədii dilin estetik gözəlliyinə, emosionallığına məsuliyyətlə yanaşaraq, məzmunu uyğun forma rəngarəngliyindən səriştəyə istifadə etməyi bacarıır. Məzahir İsgəndərin yaradıcılığında mənəvi-əxlaqi zənginliyin harmoniyası vardır.

Bu mənada o, daim inkişaf edən, həm forma və məzmun əlvanlığı, həm də poetika baxımından kamilləşən bir istedadın sahibidir.

Poema mənəvi həyatın qatlarını açan, tarixin ibret dərslərini, insan məişətinin mənəvi-əxlaqi ahəng və təzadalarını, cəmiyyət və təbiət problemlərini geniş epik təfəkkürlə, lirik bir vüsetlə açıqlayan bədii forma kimi ədəbi prosesin maraqlı janrlarındandır. Azərbaycan poeziyasında bu janrin inkişafında Məzahir İsgəndərin də xüsusi xidməti vardır. O, üslub orijinallığı ilə seçilən, obrazların zənginliyi, insan xarakterlərinin dərin təhlili baxımından sanballı, ədəbi estetikası ilə diqqəti cəlb edən poemalar müəllifidir.

Bəllidir ki, bədii sənətin gücü böyük ideyanın, dəyərli fikrin obraklı təcəssümündə, səmimi və təravətli ehtivasındadır. Bu keyfiyyətlər qələm sahibindən bədii sözün məna çalarlarını, dilin incəliklərini duymağı, poetik obrazlar sistemində əsərin forma və məzmun vəhdətini yaratmağı, sənət qarşısında daim məsuliyyət hissini qorumağı tələb edir. Bütün bu məziyyətlər şair Məzahir İsgəndərin yaradıcılığında öz əksini tapmışdır.

Söz işığında yol gedən dəyərli şairimizə daha böyük yaradıcılıq uğurları arzulayıram!

MƏZAHİR İSGƏNDƏR

SANKİ DÜNYA YERİNDƏDİ

(poema)

Yoxdur sənə qəzəbim,
nə nifrətim, hiddətim.
Gizləmirəm bunu mən,
var azacıq heyrotim.
Bilirsənmi niyə?
Çünki əsnəyə-əsnəyə,
əzilə-əzilə, büzülə-büzülə,
Gözləndən xəbislik,
riyakarlıq, paxılıq,
Xüdbəsəndlilik, yaltaqlıq,
naqqallıq sözüle-sözülə
özünə şair deyirsən.
Kim bilir, bəlkə də elə şairsən.
Bəlkə, sənin də öz dünyanı, öz aləmin,
yerin, göyün, dəninizin var.
Bəlkə,
sənin də söz meydanında öz atın,
öz çaparın,
öz səsin,
öz nəfəsin,
öz yolun-yolağan, öz izin var.
Olsun!
Olsun!
Dünya sənin olsun.
Əllərindən almırıq ki...
Yollarında dayanmırıq ki...
Heyrotim tək budur ki, bu ağılla, idrakla,
Bu təfəkkür, inancla necə qələm çalırsan?
İlhamını de axı, kimdən, nədən alırsan?
Nə isə...
Vallah, şeir oxunmaz, şairlər sən kiminsə,
Qulağımı yetişdi arxamca dediklərin.
Hər sözümün, kəlməmin qırıb ora-burasın,
Uzununa, eninə tərs-çevir etdiklərin.
İçin qalmadı gizli.
İradın da özüntək müəmmalı, qərəzli...
Deyirsən ki, sanki mən göylərə aludəyəm,
Yerə enmir xəyalım, müasir də deyiləm.
Guya, dəməm içmədən.
Söz, sənət aləmində ora-bura vurnuxan,

Bir dərmansız, təbibisiz xəstəliyə yoluxan,
Gündən-günə soluxan tüfeyliyəm, veyləm...
Deyirsən ki, sanki mən
Unutmuşam içdəki, çöldəki yüksəliş,
Bu olan dirçəlişi -
Yurdsuz qalan yurdadaşdan;
Vətənsiz qalan vətəndaşdan;
Üstünü pas atmış, başının üstündə
Demokr qılınçı asılmış yaddaşdan;
səndən mənə, məndən sənə atılan daşdan;
yarılan,
çapılan,
qanı durmadan axan başdan yazıram...
Deyirsən ki, sanki mən elə bil qəm gölüyüm,
diri deyil, ölüyəm.
Oxuyan kədərlənir...
Oxuyan qəhərlənir...
Duman çökür yoluna, bəşına çən ələnir.
Day, nə bilim, sellənir, axa-axa lillənir;
Dönüb də son yarpağa, budağında yellənir;
Sönüb odu-alovu, üstünə kül ələnir;
Geyib dəmir çarığı, düşüb heydi dağ-dasha,
səhralara, çöllərə, onlardan haqq dilənir;
itirib öz zilini, inildəyir, bəmləyir...
Deyirsən ki, guya mən ağlımı itirmişəm.
Yeyib də öz-özümü, özümü bitirmişəm...
Heyrotim də tək budur!
Budur ki, özünə şair deyirsən.
Guya yersən, göysən,
başdan-ayağa müasirsən.
Allah!.. Şair olarmı bir bu qədər naşı da?
Şair olan atarmı bir haqq sözə daşı da?
Şair olan eşidər bir dünyanın səsini,
Birini qəmli görsə, heç almaz nəfəsini.
Şair olan bir anda həm yanar, həm də donar,
Birin isitmək üçün köynəyini soyunar.
Şair olan adamın yeri, məkanı olmaz,
Şairlərin başdaşı hər bir əllə yonulmaz.
Şair olan daşıyar bir dünyanın möhlətin,
Şair bilər yerini hər sözün, hər söhbətin.

Sənsə bilmədin.
 Bəlkə də bildin,
 özünü bilməməzliyə vurdun.
 Odun oğlu, odun!
 Nə bir kürsü, yiğincaq,
 nə toy-düyün, ad günü,
 Nə qəmxana, dəmxana,
 nə yubiley qoymadın,
 Orda-burda sürünb,
 nə yorulub, doymadın.
 Yalmanıb ona-buna,
 iz qoymağa çalışdın...
 Qoşub sözü-sözə sən,
 pərdə çəkib gözə sən,
 İşə salıb dilini,
 yelləyib də əlini,
 Xoş həyatdan danışdın...
 Dirçəlişdən danışdın...
 Yüksəlişdən danışdın...
 Danışdıqca alışdın.
 Baxıb İblisdən od alan,
 yanın gözlərinə,
 Qulaq verib yalan-palan -
 arı, namusu,
 qeyrəti, vicdanı,
 heysiyyəti,
 qətiyyəti,
 qələmi,
 şəriyyəti,
 ülvıyyəti,
 eşqi, sevgini,
 məhəbbəti
 taxtdan salan sözlərinə,
 elə mən də alışdım.
 Sanki də sən şair yox, yonulmuş bir qamışdın.
 Oynadıb göz-qasıını,
 Döndərirdin gah ora, gah da bura başımı.
 Atırdın hara gəldi, əlindəki daşını.
 Əlindəki çəkici gah otə, gah dırnağa,
 gah nala, gah mixa vururdun...
 Sanki də sən bununla yeni dünya qururdun.
 Od olsan da üzde sən, içində sopsoyuqdu,
 Mənim gözlərimdə sən insan deyil, oyuqdu.
 Hissiz...
 Duygusuz...
 Nankor...
 Sənsə hələ danışdırın.
 Sanki alıb hər yanı, Çin səddini aşırın.
 Danışdırın.
 Sanki hər şey yerində, hər yan əmin-amanlıq...
 Aman Allah!
 Vallah, sindirib, qırıb, yarıb,
 televizorun içino girəmmirəm.
 Tutub, yapışib qalstukundan, silkələyib,
 Tərpədib, yaddasını tərpədib,
 var səslə deyəmmirəm:
 -Barı, düşün bir anlıq!
 Bəlkə köcüb dünyadan qatı zülmət, qaranlıq?
 Sanki, dünyada nə qanadları sınmış,
 Yurdsuz-yuvasız, ac-susuz bir quş;
 Nə xarabalıqlar üstə taxt-tac qurmuş,
 dimdiyində qan donmuş bayquş var.
 Sanki, dünya süd gölü... Nə acıdan olən,
 Nə yerlərə düşüb bayılan, nə bihuş var...
 Sanki bağları, bağçaları xəzan vurmur;

Sanki kimsəyə tələ qurulmur;
 Sanki qanlar sorulmur,
 qovan durub, dayanıb,
 qovulanlar yorulmur...
 Sanki, nə qurdalar, nə çaqqallar,
 nə tülkülər var dünyada.
 Bunlar olar qorxulu, vahiməli röyada...
 Sanki daha əzilmir nə çicəklər, nə gullər,
 İnlidəmir, sizləmir, nə ürəklər, nə dillər.
 Sanki durub-dayanmır axarında bir bulaq,
 Fəryad, imdad səsini day, eşitmır bir qulaq...
 Sanki day, dəvələr eşşək quyuğuna bağlanmır,
 Şirlər qəfəsdə, tülkülər sarayda saxlanmır...
 Sanki köcüb dünyadan dünyani viran qoyan,
 əməlindən doymayan,
 əldə bir şey qoymayan qara yellər,
 qasırgalar, firtinalar, tufanlar...
 Yaziq!..
 Yaziq!..
 Yaziq!..
 Sənin kimilər bunları hardan qanar?
 Çünkü özgəni deyil, özünü düşünürsən.
 Bir ad, bir "orden", bir "medal" üçün,
 Bir at, bir meydan üçün atılıb-düşürsən.
 Qabağına atılan ya bir tikə loxmadan,
 Ya paydan-pürüsən,
 Ya xoş sözdən, öpüsdən... hər şey,
 hər şey gözlərinə gözəl görünür.
 Nə vecinə kim oda, alovuna bürünür?
 Gülürsən arsız-arsız.
 Daha deym nələr sənə, ay arsız?
 Desəm də sən qanmasan,
 Nə dəyişib donunu, nə də ki, utanmasan.
 Görüb zülmü, zilləti,
 İnsanlara edilən hər cürə əziyyəti,
 Sən toy tutdun, oynadın,
 mən içimdə inlədim.
 İnlədim özgəsinə, özümə inləmədim.
 Yandım yanaların halına...
 Dondum donanların halına...
 Qanadları sınmış quşlara ağladım...
 Boğazından bircə qurtum su,
 bircə udum hava keçməyən,
 dərd tapıb, dərman içməyen,
 nefəsi keçəyən bihuşlara ağladım...
 Əzilmiş,
 tapdalənmiş,
 saralmış, solmuş,
 gözləri dolmuş gullərlə,
 çicəklərlə danışdım...
 Giləsinə mil çəkilmiş gözlərlə,
 oyum-oyum oyulmuş ürəklərlə,
 kəsilmiş dillərlə,
 zəncirlənmiş qollarla, biləklərlə;
 içində boğulan, içində yanın,
 külü göylərə sovrulan arzularla,
 istəklərlə, diləklərlə danışdım...
 Eşşəklərin quyuğuna bağlanmış dəvələrlə,
 Qəfəslərə salınmış şirlərlə,
 Yerinə qarğalar qoldırılmış,
 ucuşu dondurulmuş şahinlərlə,
 qartallarla danışdım....
 Onların hər birinin dərdini,
 Qəmini, çılösini
 özüm çəkdirim, özüm daşıdım.

Ağladım, gözyası tökdüm, amma...
 Amma onlardan ayrılmadım.
 Sənin kimilrinə qarışmadım.
 Haqsızlıqla, amansızlıqla, vicdansızlıqla,
 Namussuzluqla, şorəfsizliklə barışmadım!
 Ağlaya-ağlaya,
 inləyo-inləyo,
 sizlaya-sizlaya
 yanaların əvəzinə savaşdım,
 donanların əvizinə savaşdım.
 Qanadları sindirilmiş quşların;
 Açıdan öldürülmüş bihuşların;
 Soldurulmuş güllərin, çicəklərin;
 Külü göylərə sovrulmuş arzuların,
 İstəklərin, diləklərin;
 Kısılmış dillərin;
 Zəncirlənmiş ayaqların, qolların, biləklərin;
 Oyum-oyum oyulmuş ürəklərin;
 Cırılmış yaxaların, ətəklərin haqqını sordum.
 Nə durdur-dayandım, nə də yoruldum!
 Mikroskop altda Gün üzündə ləkə gəzmədim...
 Nahaqqı tərifləmədim...
 Haqqa dodaq büzmədim...
 Qaraya qara, ağa ağ dedim...
 Düzə düz, əyriyə əyri,
 Təpəyə təpə, dağa dağ dedim...
 Təkcə öz səsimi eşitmədim.
 Şərqin də, qərbin də,
 çənubun da, şimalın da səsimi eşitdim və...
 Və onların hər birini öz dilində dinlədim.
 Onların hər birini öz dilində danışdırıdım,
 onlarla yatdım, onlarla oyandım.
 Onlarla birgə güldüm..
 Onlarla birgə kədərləndim...
 Onlarla birgə üzüdüm, dondum...
 Onlarla bigə alışdım,
 onlarla birgə yandım.
 Gördüyümü yazdım,
 beşi bir, biri beş etmədim.
 "Sabahınız xeyir", "Gecəniz xeyrə qalsın" -
 Sözlərindən əvvəl gün üzü görməmiş,
 Xoruz səsi eşitməmiş jestlər etmədim,
 siyasi terminlər işlətmədim.
 Yalandan gülümşünmədim...
 Yalandan ağlamsınmadım...
 Gündə bir rəngə, bir çalara düşmədim...
 Dövrə, zamana, ana görə dəyişmədim -
 nacə vardım, eləcə də qaldım.
 Özüm kimi düşündüm...
 Özüm kimi yaşadım...
 Özüm kimi nəfəs aldım...
 Özüm kimi qələm çaldım...
 Özümdən aşağı düşmədim...
 Özümdən aşağı alçalmadım...
 Hər şeyə, hər şeyə, hər şeyə əl çalmadım!
 Sənsə...
 Elə sən də özün kimi qaldın.
 Özündən yuxarı ucalmadın...
 Amma ac qalmadın, çünkü...
 Çünkü ağa qara, qaraya ağa dedin,
 Dağa təpə, təpəyə dağ dedin...
 Dedin hər şey gözəldi,
 yoxdu nə dərd, bəla da.
 Quylanıbdı dərd-bəla,
 gözyası da, qəhər də,

qan-qada da,
 ölüm də yerin yeddi qatında,
 vallah, hər şey əla da!
 Sülh bərqərar olubdu sanki də bu dünyada,
 Sevincindən oynayır, çirtmiş vurur dünya da...
 Sanki dünya qurtulub şər-yamanın, yalanın,
 kor şeytanın əlindən.
 Heç kim olmur yaralı,
 Nə də düşmür aralı vətənindən, elindən....
 Sanki hər şey yerindədi,
 Sanki daha nə ölüm kabusu müharibələr;
 Nə qəzaya uğradılmış təyyarələr;
 Nə dənizlərdə batırılmış gəmilər;
 Nə öz reysindən çıxarılmış qatarlar;
 Nə kəmərlərinə,
 bellərinə,
 ağlına,
 idrakına,
 təfəkkürünə,
 düşüncəsinə və...
 Və fikirlərinə bomba bağlanmış adamlar;
 Nə qapılar önündə qoyulmuş tabutlar, nə də...
 Nə də ata-ana, bacı-qardaş,
 oğul-uşaq fəryadları var.
 Sanki qatib öününe dünyani fərəh qovar.
 Sanki quyular örtülüb, tələlər sıni,
 sədlər, bəndlər dağılıb.
 Sanki durub qovğalar, sənüb gözdə qəzəb, kin,
 Dünyanın ortasında bir Ağ Bayraq taxılıb.
 Sanki uçur arzular göyün lap üst qatında,
 Yaşayırıq qayısız, dərdsiz, qəmsiz, naləsiz,
 Bir də yerə düşməyən Ağ Bayrağın altında...
 Sən beləcə düşündün, bu sənin öz işində.
 Çünkü yaltaqlıq etmək,
 ona-buna əyilmək,
 öyüb, məddahlıq etmək,
 dizin-dizin sürünmək,
 tülükyə də şir demək
 öz köhne virdişində.
 Daha deyim mən necə?
 Yaşa da qal beləcə!
 Yaşa da öl beləcə!
 Dəyişmosın niyyətin, nə sözün, nə söhbətin.
 Yadına da salma heç -
 sürüngənin, yaltağın,
 sənin kimi məddahın son günün,
 aqibətin.
 Mənsə...
 Elə, mən də olduğum kimi qalacağam.
 Gözyaşlarımı sənin əlinlə,
 sənin dəsmalınlı silməyəcəyəm.
 Dünya öz axarına düşməyincə;
 Qanı axan yaralar bitişməyincə,
 Ahlar, nalələr, fəryadlar kəsilməyincə;
 Əllərdən, qollardan,
 ayaqlardan sonuncu zəncir açılmayıncı;
 Ürəklərdən sevinc, gözlərdən nur yağımayınca...
 Dünya, dünya olmayıncı gülməyəcəyəm.
 Bilirsənmi niyə?
 Çünkü...
 Çünkü...
 Çünkü şairəm!
 Çünkü öz sözümüz deyil,
 Dünyanı elə görmək istəyən
 Allahın sözünü deyirəm!..

ELÇİN MƏLHƏMLİNİN KÖNÜL DÜNYASININ İŞİĞINDA

Elçin Məlhəmli ilə qırx illik bir zaman kəsimi bağlayır bir-birimizə, şirin, heç zaman unudulmaya-çaq xatirələrlə dolu illərin yaratdığı səmimi və qırılmaz tellərlə - qarşılıqlı hörmət, ehtiram və qardaş sevgisi telləri ilə. Bu da səbəbsiz deyil. Axı onunla Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsində birləş təhsil almışdır. Tələbəlik həyatımızdan sonra o, Bakıda, mən isə Şərur rayonunda, öz kəndimizdə yaşasaq da, hər zaman könül tellərimiz bağlı olub bir-birinə. Uzun illər boyu görüşüb söhbət etmək, bir-birimizlə ünsiyyət qurmaq imkanımız olmadı. Nəhayət, tələbə yoldaşlarımızla görüşə bildik və bu görüşlərimiz mütəmadi davam etməyə başladı. Artıq beş ildir ki, daimi ünsiyyətimiz davam edir. Səhər, axşam bilmədən bir-birimizi telefonla arayıraq və yazdığınıza ən yeni şeirləri bir-birimizə sevə-sevə oxuyuruq. Yerində olmayan ifadələr, misralar, dolğun olmayan fikirlər, düşüncələr olarsa, iradlarımızı bildiririk, uğurlarımızı isə böyük sevinclə bölüşüb alqışlayırıq. Bir sözlə, bu gün Elçin qardaşımıla ən six yaradıcılıq ünsiyyətindəyik.

Elçin Məlhəmli orta məktəb illərindən yazıb yaratsa da, ayrı-ayrı mətbuat orqanlarında, almanaxlarda çap olunsa da, şeirlərini ayrıca kitab halında çap etməyə, çox təəssüf ki, can atmayıb. Baxmaya-raq ki, bir neçə kitablıq çap etdirməyə şeirləri olsa da... Nəhayət, ilk kitabını çıxartmaq qərarına gəlib. Bunu eşidəndə cani-qəlbdən sevindim və bir də deyəndə ki, bu kitaba ön sözü sən yazacaqsan, iki qat, üç qat sevindim. Axı tələbə yoldaşımın kitabına ön söz yazmaq mənim üçün ifixtar hissidir.

Budur Elçin Məlhəmlinin - şair qardaşımın kitabından ilkin variantı, siqnal nüsxəsi ilə üz-üzəyəm. Hər şeiri oxuyub, hər səhifəni çevirdikcə qəlbə Vətən eşqi ilə döyünen, Vətən sevdası ilə çırpinan bu insanın daxili aləmi, könül dünyası məni özünə daha dərin bağlarla bağlayır:

*Adın ana Vətənlə
Yanaşı gəlir dilə,
Səninlə çox uğurlar
Bizi gözləyir hələ,*

*Qarşında diz çökəcək
Səni sevməyən belə,
Zəfərlərin sorağı
Azərbaycan bayrağı.*

Onun dilinin bulaq kimi axarı, şirinliyi, poetik düşüncələrinin dolğunluğu insanı özünə ram edərək, sözün axarına qatıb aparır:

*Qəm sellənir gözümdə,
Qalmayıbdır dözüm də,
Səngərin o üzündə
Doğmaca dağlar qaldı.*

Səhirin sadə, aydın və tutarlı bir dillə yazdığını Vətənən ağrılı şeirlərində ürəyinin sonsuz narahat çırpıntılarını, naləsini, harayını duyuruq, nə qədər ağır olsa da:

*Qəlbimdə Vətən adlı
Közüm yandırır məni.
Hər tərəfi doğranıb,
Dözüm yandırır məni.*

*Dərbənd, Borçalı, Zəncan,
Kərkük, Şuşa, İrəvan,
Tariximdən boyلانان,
İzim yandırır məni.*

Elçin Məlhəmlinin Ankaraya getməsi, burada türk dünyasının iki böyük dühəsini - Atatürk və Məmməd Əmin Rəsulzadə kimi öndərləri ziyarət etməsi və o məzarlar öündən qələmə aldığı poetik düşüncələri onun üçün Vətən məfhumunun nə qə-

Elçin Məlhəmli

ÜŞÜDÜR DÜNYA MƏNİ

dər dəyərli, Vətən torpağının nə qədər müqəddəs olduğunu bir daha gözlərimiz önündə canlandırır. Buna isə sevinməyə bilmirsən. Ulu öndərimiz Məmməd Əmin Rəsulzadəyə müraciəti isə ruhumu yerindən oynadıb onu çox silkələmiş oldu:

*Görüşünə gəlmışəm,
Ruhu narahat Baba.
Deyə bilmirəm sənə,
Artıq rahat yat, Baba.*

*Millət ətalətdədir,
Zülmə itaətdədir,
Əzabda, zillətdədir,
Milləti oyat, Baba.*

Vətən torpaqlarının param-parça olması, hər gün dərdlərimizin üstünə neçə dərdlərin də gəlməsi şairi bir an belə, hər bir yazar kimi, rahat buraxmir. Ona görə də ağrı-acısını poetik dillə, poetik boyalarla ifadə etməyə çalışır:

*Aşıq qardaş, bəsdi çaldın "Dilqəmi",
Kökələ sazi, al sinənə "Misri" çal.
Damarında donan qanım qaynasın,
Gəlsin artıq qəhrəmanlıq əsri, çal.*

E.Məlhəmli hansı mövzuya müraciət edirsə etsin bir filoloq kimi poetik düşüncənin dərinliyinə varmağı unutmur:

*Sənsiz nəğmələrim olubdur ağı,
Gəl ki, silə bilim sinəmdən dağı,
Hər gün əriməkdə qəlbimin yağı,
Gözümüzdən axan qan suya bənzəyir.*

*Məlhəmli, düşmüşəm sevda nəhrinə,
Özüm mat qalmışam bunun sehrinə,
Əlim də yetməyir eşqin bəhrinə,
Sənsiz keçən günüm aya bənzəyir.*

Şairin istifadə etdiyi ifadə vasitələri - təşbehləri, mübaliğələri onun poetik dünyasının dolğunluğunundan soraq verir. "Bu dünyada qalmayıb dad, Bu nə ömür, bu nə həyat?" deyə şikayətlənən şair başqa bir şeirində deyir ki...

*Nə kafirəm, nə mömin,
Nə zahidəm, nə kahin,
Eşqdir qəlbimdəki din,
Başqa dində deyiləm.*

"Mənim tanrımlı gözəllikdir, sevgidir" - deyən nakam ustad şairimiz Hüseyin Cavidin duyguları ilə necə də üst-üstə düşür.

Elçin Məlhəmli Vətən torpağının gözəlliklərini də şirin-şəkər bir dillə ifadə etməyi unutmur. "Dağlar, düzənlər gülür üzə, Çəmənlər xoş gəlir gözə" - deyə ilhamla vəsf etdiyi şeirlərində mükəmməl təbiət lövhələri yaradır.

*Qatı duman yavaş-yavaş sürüñür,
Kol dibində bənövşələr görünür,
Yaşıl sinə al laləyə bürünür,
Yamacları gül bağıdır dağların.*

Daha bir nakam şairimiz Mikayıl Müşfiqə həsr etdiyi bir şeirində necə də gözəl deyir:

*İlkdən, əzəldən,
Qoşma, qəzəldən,
Söz tək gözəldən
Necə əl çəkim?*

Şairin yazdığı şeirlərin heç də hamısı uğurlu deyildir. İçində zəifləri də vardır ki, bu da təbiidir.

Sevimli mərhum şairimiz Fərqanə xanımı yazdığı şeir də nə qədər uğurludur:

*Ana torpaq, qucağımı geniş aç,
Sözlə dolu ürək gəlir, qarşıla.
Yatağımı yumşaq elə, inciyər,
Ruhu zərif, ipək gəlir, qarşıla.*

Allah-tala Fərqanə xanımın ruhunu şad eləsin. Elçin qardaşının dediyi kimi, əziz oxucu, ürək dolu bir şeir kitabı gəlir. Siz də qarşılıyın.

ƏLƏSGƏR TALIBOĞLU
*Şair-publisist, AYB-nin üzvü,
M.Araz mükafatı laureati*

TAMELLA PƏRVİN

QILINC YERİDİ

Çəkmə məni çölə, gülə aparma,
Şeirim, köklə məni vətən dərdimə.
Ürək, məni məhvrimdən qoparma,
Bir atım daş olum, yetim dərdimə.

Çax qılincım, çəpəl daşın başına,
Bu qayanın bir qılınclıq canı yox.
Düşsün daşım həqiqətin başına,
Həqiqətin, bir yalanlıq şanı yox.

Ümidlərim düyün vurub qaşımda,
Vüsalımın yolu daşdı, qayadı.
Gəl vuruşaqq, sıldırımin başında,
Qalan nə var, bir nağıldı, röyadı.

Min ildir üfüqdən baxır Oğuzum,
Dinir yaddaşımın güvənc yerləri.
İndi olubdumu fağır Oğuzum.
Biz ki mat qoymuşaq əsatirləri.

Dinləginən, at üstəyəm, ay Vətən,
Üfűq qan içində, qılinc yeridi.
Qarabağsız Şikəstəyəm, ay Vətən,
Namərd söz qanmadı... Qılinc yeridi!

VƏTƏN

Yenə şəhid qanı içirsən, Vətən,
Yenə gözümüzün yaşı sel kimi.
Hansı imtahandan keçirsən, Vətən,
Haqqının qan rəngi - Qızılgül kimi...

Ləngiyən zəfərin qırsan inadın,
Üçrəngli bayraqı sancım, üfűqə.
Ucaldaq Turklüyün uca, ağ adın,
Oğul doğmalıdır sancım, üfűqə...

AYRILIQ

Bitdi... son günüymüş, bir xoşbəxtliyin,
Düşdü aramıza, nədən ayrılıq.
Neyləyim, yiyesi ölüb bu ömrün,
Gülür künc-bucaqdan güdən ayrılıq...

Hələ də bir ümid əl eyləyirdi,
Ömür ləngiyirdi getməzdən qabaq.
Bir bülbül nə gözəl şərqi deyirdi,
Ölüm nəğməsini ötməzdən qabaq.

Dayan, ay ayrılıq səbrini bir bas,
Gözlə deyilməmiş sözüm var mənim.
Hər gələn əcələ can vermək olmaz,
Uca zirvələrdə gözüm var mənim.

DOĞRAMA

Salam, kənd ovqatım, yerim-yemişim,
Beçələr böyüüb, vardı doğrama?
Loba, badımcanı, bibəri necə,
Yenə süfrəmizə yardı doğrama?

Tutubmu özünü xiyara yenə,
Göy soğan, keşnişi, ağ reyhan ilə.
Əgər hazırlısa, bir xəbər eylə,
Qarnı doyurursa zordu doğrama...

Qonaq get, doğrama səndən tez gedər,
Qorxmaç gecəsindən, həm gündüz gedər,
Vallah, beçəsindən qaçıb tez gedər,
Süfrəyə bərəkət, bardı doğrama...

Bir nəfis yandırmaç, gözqaytarındı,
Yoxluqda, varlıqda, işə yarandı,
İçibdi sədaqət, etibar andı,
Kasıba dövlətdi, vardı, doğrama...

Hərdən lap yuxuma girir, gecələr,
Həsrətim yollanır, gəlir gecələr,
Nəfsim, dağ-daşı dəlir, gecələr,
Eşqdi, intizardı, yardı, doğrama...

BU YOL SƏNİNDİ

Nə susub durmusan əlində qələm,
Payızə köklənmiş yay səhərində.
Bu səhər çöpün də dərdin bilirəm,
Çinqayıb durmuşam qəm çəpərində.

Əlləşib dünyayla məğlubam elə,
Əlvida kiminə, salam kiminə.
Yalandan gülürəm, qəm gülə-gülə,
Qovulub düşmüsəm, qəm gülşəninə.

Üstdə oturmağa bir daş tapsana,
Küsən arzuların uzaq, çox uzaq.
Hərdənbir boylanıb yola baxsana,
Yollar da olubdu, bir ac yalquzaq.

Durduğun o yerdə qurtarır bu yol,
Gətirir, aparmır, bu yollar indi.
Gəldiyin yerlərə qayıda bilsən,
Yenə də besgünlük dünya sənindi.

Görərsən kim qucub arzularını,
Özün bil, özün seç, di tərpən indi.
Can deyib, oxşayıb, sevdiyin adam,
"Çəpər"dən başlanan, bu yol sənindi.

Bir azdan xatirə olacaq hər şey...
Çevrilib, bu suyun rəqsinə bir bax,
Bir ağaç kölgəsi, çəməndə çiçək.
Şəvə saçlarım bax, olub ağappaq,

Ay gözəl bəri bax şəklini çekək.
Bir azdan xatirə olacaq hər şey...
Heç nəyin indisi qalımir sabaha.
Minillik qayada nə axtarırsan,

Tanrı, cəlladımı yazma günaha,
Onu da, məni də sən yaratmışan.
Bir azdan xatirə olacaq hər şey...
Qaranlıq dərənin çəmən dərdi var.

Quzey tax sinənə, günəş arzunu,
Bu bezmiş təpəni, bir düzə apar,
Ay yağış səhraya səp, o ruzini.
Bir azdan xatirə olacaq hər şey...

Olən ümidlərim bitəcək harda,
Mənim ümidlərim, yurdun sabahı.
Ötən xatirələr səhvədə, günahda,
Saxlayın, sabaha gedən günahı,
Bir azdan xatirə olacaq hər şey...

BİR ŞEİR AZIB İÇİMDƏ

İlahi, bir şeir azib içimdə,
Əlim dərə bilmir, yetişən dəni.
Xəyalım sən boyda, sənin biçimdə,
Oxşaya bilmirəm, o xatirəni.

Hürkmüşəm hissimin səli yamandır,
Hansı misranınsa əcəli çatıb.
Şeir doğmağıma, məni inandır,
Uçaram göylərə həmlimi atıb.

Ay Allah, nə gözəl açıldı təbim,
Səni hey görəcəm, doğub yenidən.
Sözün zirvəsini gəzir əllərim,
Yenə hamiləyəm sözə, təzədən.

Həyat bax beləcə ötdü yanımızdan,
Bir cığır düşmədi ömrün ağına.
Mən necə çıxdım ki, tanrı yadından?
Bu yol apararmı gənclik çağına?

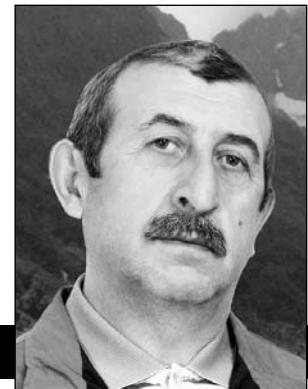
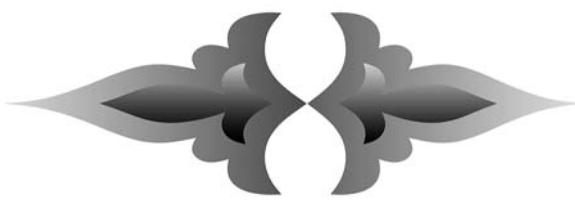
Bu kimdi yarımcən baxır gözümüzən,
İstini, soyuğu bilmədi ki bu.
Acısı, ağrısı axır gözündən,
Bir dəfə ürəkdən gülmədi ki bu.

Yan ötün, keçməyin bunun yanından,
Tanrıının qəzəbi bitməyib hələ.
İncik taleyindən, sərt inadından,
Bu ömür yeriyib, keçməyib hələ.

Hələ uşaqlığı sayır telini,
Rəqəmlər dilində göynəyir yaman.
Qaytara bilməzsən çıxıb gedəni
Səs salma, bu adam kövrəlib yaman.

Bu adam gör necə yarıköñüldü,
Getdiyi hər yerə ləngiyir gedir.
Yüyürüb gedənlər payın götürdü,
Görəsən, bu adam nə deyir, gedir?

Ay dünya, nağılcı, yeri, get daha,
Yeri get, mənimlə günün sovmasın.
Mənə elə baxıb, düşmə günaha,
Bir daha mənimlə işin olmasın.

XALIQ AZADİ

İTMİŞ BÖYRƏK

(hekayə)

Nə səbəbdənsə ucuşa hazır dayansa da, bir saat aya xaxın gecikdirilən təyyarə üzü Bakıya tərəf qalxdı havaya. Bu reysi Rusiya şirkəti yerinə yetirirdi. Bort bələdçiləri radio ilə məsafləni, ucuş vaxtını, özümüzü ucuş vaxtı necə aparmağımızı danışdırılar və bizə "yaxşı yol!" - arzuladılar. İki dəqiqə keçməmiş radio yenə dilləndi. Stuyardın səsi yenə, təkrar bizi siqaret çəkməməyə, ucuş qaydalarına hörmət etməyə çağırıldı. Cəmi on dəqiqəydi ucuş başlamışdı, tualet olan bölgədə artıq, növbə yaranmışdı, Beş - altı nəfər orta yaşlarında kişilər keçidi tutmuşdular. Deyəsən, hamısı bir dəstə idi, danışqlarından xaxın olduqları görünürdü. Həqiqətən, ki mə təcili ayaq yolu lazım olsaydı, ora düşmək çətin olacaqdı. İki qız- bort bələdçiləri hündürdən danışır, bu kütləni başa salmağa çalışırdılar ki, ayaqlunda yanğınsöndürmə sistemi tüstüyü görə işləyir. Üçüncü dəfə radio səsləndi, bizi qanuna hörmət etməyə çağırıldı. Çox ustayıq düz yerdə çətinliklər yaratmağa! Bir az sakitlik yaransa da, on-on beş dəqiqə keçdi, yenə arxa hissə doldu.

Bu dəfə təyyarəçi, hava gəmisinin komandırı çıxdı ortaya, hirsli səsi yayıldı salona. Onun dediklərinin dəqiq tərcüməsi: "Diqqət! Azərbaycanlıları! Siz məni yığdırınız boğaza! Özünüzə hörmət etmirsiniz, cəhənnəmə etməyin, amma, bu təyyarənin salonunda ucuş qaydalarına əməl etməlisiniz. Əks halda, xaxın aeroportların birində məcburi enəcəyik yerə və siz cavab verəcəksiniz RF qanunu ilə! İnsansız, insan tək aparın özünüzü!"

Bu biabırçılıqdan sonra "igid oğullar" sakitləşdi, ucuş nisbətən yaxşı keçdi. Gəldik Vətənə. Avqust odu töküldü Bakı səmasından...

* * *

Vaxt sona yetişdi. Daha doğrusu, mənim vaxtim çox olsa da, mənimlə bir yerdə olan oğlumun işyərindən güc-bəla ilə aldığı ikihəftəlik mənzuniyyəti sona yetişdi. Qohum-əqrəba "qalın bir az da!" - desələr də qayıtməq lazımdı. Uşaq tibb üzrə elmi-tədqiqat institutlarının birində işləyir, təzəcə düzəlib. Ona görə də, gecikmək olmaz. Bu gün qayıtməq vaxtimız idı. Axşam hava limanında olmalıyıq. Bir yandan doğma yurdumla, əzizlərimlə, bacı-qardaş, anamla, dostlarla ayrılıq məni kədərləndirirdi. Bir yandan isə sevinirdim.

Rusiyalı iş yoldaşlarım məni Vətənə yola salanda "Keyfdəsən, istirahətə gedirsən!" - demişdilər. Amma mənim Vətəndə keçirdiyim bu ikihəftəni istirahət saymaq üçün böyük optimist olmaq lazımidı.

Göydən od yağan avqust ayı! Əgər, bir yerdə, bir ünvanda otura bilsəydim, nə olardı, dincələ bilərdim ürəyimcə. Amma, mənim marşrutum Bakı - Gəncə - Gədəbəy - Lənkəran - Bakı olmuşdu. Qohumları, doğmaları görmək lazımidı.

Və indi istər-istəməz sevinirdim ki, bu gün qurtarır bu avqustun zülümü. Oğlum da mənimlə idi. Ona baxırdım və hiss edirdim ki, bu yollar, o yana - bu yana getmək ona məndən də pis təsir edib. Mənə deməsə də, məndən çox sevinirdi evə qayıtmamıza.

Vaxt yetişdi. Sağollaşıb vidalaşdıq. Anam qucaqlayıb kövrəldi, birtəhər ayrıldıq. Oturduq avtomobilə. Qardaşım gətirdi bizi hava limanına.

Əvvəlki illərdən fərqli olan Bakı hava limanı dünya səviyyəsində olan gözəl limanlardan biridir. Müasir tipli bu nəhəng çox gözəl görünür. Ən başlıcası isə, istər kömrük işçiləri, istər polislər əvvəlki illərdən fərqli olaraq səlahiyyətləri daxilində gözəl işlədikləri göz qabağında idi.

Rahat, mədəni davranışla, təbəssümlə qeydiyyatı keçdiq. Qalxdıq yuxarı, beynəlxalq gözləmə sektoruna. Biz ilk keçənlərdən idik. Bizə dedilər istəsəniz təyyarəyə keçə bilərsiz. Doğrudan, gözəl düzəlişlər olub. Qarmonaoxşar çıxışlar söykənib təyyarənin qapısına. İstəyən keçə bilər.

Keçdiq təyyarəyə, əyləşdik öz yerimizə. Təyyarənin salonu çox sərin idi. Kondisionerin vurduğu soyuq bizə ləzzət verirdi.

Təyyarə hələ, demək olar ki, boş idi. Bizzən qeyri iki-üç yer tutulmuşdu. Bir az keçdi, arxamızda 45-50 yaşlı bir qadın və cavan bir qız oturdular. Təyyarə boş və süküt içində olduğundan arxamızda oturan qadınların danışıcıları bütün salona yayılırdı. Başa düşdüm ki, Azərbaycanın köhnə və məşhur istirahət ocağında olublar.

Azərbaycanda doğulub-böyüsem də, azərbaycanlı olsam da, nə o yeri görmək, nə də əhəmiyyətini başa düşüb istifadə etmək nəsib olmayıb. Vaxtim olanda imkan olmayıb, imkan olanda isə vaxt. Son vaxtlar, dizlərimdə yel xəstəliyi olduğuna şübhəm artlığı üçün həmin bu kurort şəhərimiz məni maraqlandırmağa başlamışdım.

İndi, bu qadınların həmin yerdə müalicəvi istirahət kursunu keçdiklərini başa düşdüm, məni bunnarın səhbətləri xeyli maraqlandırdı. Qoşuldum səhbətə. Təbiəti gözəldir, əhalisi sadədir, sakinlər çox qonaqpərvərdirlər.

-Bəs istirahət etdiniz necə?

-Çox gözəl!" - dedilər və ortada bir-iki dəfə "amma, əgər..." deyib hündürdən qəh-qəhə çəkərək güldülər. Mən müalicənin necə keçməyi barədə sual verəndə isə, elə şaqquşlı iləgündülər ki, səsləri bəlkə də həmin kurort şəhərinə qədər getdi.

-Bilirsiz, mənə elə gəlir ki, onlarda kurort işçiləri qarşılara ilk növbədə bircə məqsəd qoyublar: gələnləri soymaq! Onlar insanı görmürlər, qulaq asırlar. Yalnız cibə, ələ baxırlar.

-Ola bilər. Amma, "çaypulu" dünyanın hər yerdə var.

-İş təkcə "çaypulu"nda deyil. İcazənizlə, inanılmayan bir məsələ barədə danışım, sizsə qulaq asın.

Qadın sözə başladı:

-Gəldiyimiz gün bizi təyin etdilər həkim qəbuluna. Mənim ilk müayinəmi orta yaşlı bir qadın həkim edirdi. İnanmazsız, qəbulun əvvəlindən axıra qədər telefonla danışmağı dayandırmadı. Arabir nəsə soruşur, cavab gözləmədən yazır, yenə danışındı. Bəzən telefonda elə qışqırırdı ki, çox güman, danışlığı adam onu elə telefonsuz da eşidərdi.

Əlbəttə, olsayıdim Rusiyada, - qadın sözünə ara verdi, bir az susdu və əlavə etdi, -inanmirəm ki, orada həkim müayinə vaxtı xəstəyə belə münasibət

göstərə. Mən orada haray salardım, mən dava edərdim orada, şikayətə gedərdim. Amma, burada neynəyə bilərdik. Biz burada çəkindik. Bilirsiniz, səhələnkarlıq, ələ baxmaq hər yerdə ola bilər. Amma, burada şahidi olduğumuz bu dərəcədə soyuqluq heç yerdə ola bilməz. Mən bu gülünc işin, daha doğrusu, dəhşətin nədən ibarət olduğunu sizə indi göstərərəm! Bircə dəqiqə... Həmin bu həkimin özü də sonra məni saldı ultrasəs (UZİ) müayinəsinə.

Yaşlı qadın səhbətini kəsdi, əl çantasını açıb bir kağız listi çıxartdı, uzatdı mənə:

-Alın, baxın, zəhmət olmasa!

Alıb baxdım. Ultrasəs müayinə kağızı idi. Verilib həmin yerdə, kurortda. Əvvəlcə bir şey anlaymadım.

-Olar, bu cavan oğlan baxsin bu kağıza, o həkimdir. - Kağızı verdim oğluma.

-Həkimdir? Daha yaxşı, buyurun, "Böyrək" abzasını oxuyun, zəhmət olmasa!

Oğlum hündürdən oxudu:

-Böyrəklərin ölçülərini - Sağ böyrək... eni-uzu... mm, yerləşməsi, forması, strukturu... norma daxilində.

Sol böyrək: ölçüsü... eni-uzunu ...mm, yerləşməsi, forması, strukturu... norma daxilində. Bir sözlə, hər şey əla!

-Sizi təbrik etmək olar, hər şey sizdə əladır, - dedi qadına.

-Tələsməyin, indi isə bu kağıza baxın!

Qadın mənə ikinci kağızı uzatdı. Mən bu kağızi da verdim oğluma.

-Deyəsən, bu kağız da sənin sahəndir, gör, nə deməkdir?

Oğlum bu ikinci çıxarışı da oxudu və ... mənə başa saldı bu səhbətlərin mənasını.

Bu ikinci kağız Novosibirsk şəhəri filan nömrəli xəstəxanasından verilmiş çıxarışın surəti idi. Bu çıxarışda həmin qadının iki il qabaq müəyyən səbəblər üzündən, xəstəliklə əlaqədar olaraq, sol böyrəyin kəsilib atılmış yazılmışdı!

Qadının bircə böyrəyi - sağ böyrəyi varmış! Bütün müayinə zamanı, 10-15 dəqiqə ərzində o həkim telefon danışığını kəsmədi. Siz mənə deyin, telefonə elə qışqırmağın qabağında məgər, böyrəyin olub-olmadığını görmək mümkündürmü?

Qadın sözünə davam etdi:

-Bütün müayinə zamanı, 10-15 dəqiqə ərzində o həkim telefon danışığını kəsmədi. Siz mənə deyin, telefonə elə qışqırmağın qabağında məgər, böyrəyin olub-olmadığını görmək mümkün mü?

Bir-iki nəfər də qoşulmuşdu bizə.

Gülüşürdülər.

Burada gülmək yox, qəmginləşmək lazımidı. Biz çıxıb getdik. Orada, o təbabətlə, o münasibətlə təkbətək, üz-üzə durmağa məcbur olanlar qalırdı...

RƏHMAN BAYRAM

BÖYÜK GÜNAH EYLƏMİŞİK, ERMƏNİYƏ XALQ DEMİŞİK

Tanrı bağışlasın bizi,
Əhv eləsin səhvimizi.
Bəxşis edib evimizi,
Böyük günah eyləmişik,
Erməniyə xalq demişik.

Vicdan bizə sıpər olub,
Tolerantlıq çəpər olub,
İfrat qonaqpərvər olub,
Böyük günah eyləmişik,
Erməniyə xalq demişik.

Dar gündündə kömək verib,
Hərdən ürək-dirək verib,
Ac olanda çörək verib,
Böyük günah eyləmişik,
Erməniyə xalq demişik.

İnsanlıq kor edib düzü,
Düyməmişiq şərəfsizi,
Vandal niyyətli dinsizi,
Böyük günah eyləmişik,
Erməniyə xalq demişik.

Torpaq alıb, dinməmişik,
Sərvət çalıb, dinməmişik,
Qırğın salıb, dinməmişik,
Böyük günah eyləmişik,
Erməniyə xalq demişik.

QORX

Qorxma sözü düz deyəndən,
Dalda giley edəndən qorx.
Haram yeyib, sərvət üstə,
Bir-birini didəndən qorx.

"Yal" görəndə məst olandan,
Vicdanına his dolandan,
Təmənnalı dost olandan,
Şərdən xeyir güdəndən qorx.

Rəhman, üzmə sirdaşını,
Sil Vətənin göz yaşını,
Şöhrət üçün qardaşını,
Tora salıb gedəndən qorx.

QOY UCALIM ŞƏHİD KİMİ

*Vətən uğrunda canlarını fəda edən
şəhrəman şəhidlərimizə həsr edirəm.*

Vətən namus, Vətən arsa,
Diyarım gözəl diyarsa,
Qismətimdə ölüm varsa,
Qoy ucalım şəhid kimi.

Dünyaya səs salmaq üçün,
Vətən daşı olmaq üçün,
Yaddaşlarda qalmaq üçün,
Qoy ucalım şəhid kimi.

Torpağıma can lazımsa,
Qarabağa qan lazımsa,
Vətənə qurban lazımsa,
Qoy ucalım şəhid kimi.

Qarabağsız bu dünya dar,
Rəhman Vətəndə bəxtiyan,
Ondan uca zirvəmi var?
Qoy ucalım şəhid kimi.

UĞRUNDADA QAZI OLMUŞAM

Gözün aydın, ana Vətən,
Uğrunda qazi olmuşam.
Qürurluyam, fəxr edirəm,
Uğrunda qazi olmuşam.

İgid oğul olmaq üçün,
Tarixə iz salmaq üçün,
Qarabağı almaq üçün,
Uğrunda qazi olmuşam.

Könüllü getdim cəbhəyə,
Torpaq bütöv olsun deyə,
Can ataraq şəhidliyə,
Uğrunda qazi olmuşam.

Düşmənləri üzmək üçün,
Başlarını əzmək üçün,
Torpaqda dik gəzmək üçün,
Uğrunda qazi olmuşam.

Kaş, zəfərlə sökülsün dan,
Bütövləşsin Azərbaycan,
Sənsiz nəyə lazım bu can,
Uğrunda qazi olmuşam.

İLHAMLA DIR BÖYÜK ZƏFƏR

Vətəni qurtarmaq üçün,
Torpağı qaytarmaq üçün,
Cəbhələri yarmaq üçün,
İgid əsgər, göstər hünər,
İlhamladır böyük zəfər!

Düşmənlərin gözünü vur,
Alnından at, üzünü vur,
Əllisini, yüzünü vur,
Arxandadir ər oğlu ər,
İlhamladır böyük zəfər.

Alınacaq Cıdır düzü,
Silenəcək düşmən izi,
Güldürəcək üzümüzü
Zəfərlə açılan səhər,
İlhamladır böyük zəfər!

Sevinəcək Kəlbəcərim,
Xocalım, Şuşam, Tərtərim,
Coşar Qarqarım, Həkərim,
Eşidib müjdəli xəbər,
İlhamladır böyük zəfər!

Daim sülhə mayaq olan,
Vətən üçün oyaq olan,
Millətinə dayaq olan,
Baş Komandan, ali rəhbər,
İlhamladır böyük zəfər!

QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR

Vətən eşqi könlümüzdə,
Ona fəda özümüz də,
İstər dağda, istər düzədə,
Döyüşümüz sonacandır,
Qarabağ Azərbaycandır!

Yaxındadır zəfərimiz,
Qarabağa səfərimiz,
Bu yolda hər nəfərimiz,
Doğma Vətənə qurbanı,
Qarabağ Azərbaycandır!

Otuzdu həsrətin yaşı,
Əzizdi torpağı, daşı,
Axar gözdən sevinc yaşı,
Zəfər ülvə həyəcandır,
Qarabağ Azərbaycandır!

MÜBARİZ

Allah sevdiyini imtahan eylər,
Sınaqdan uğurla çıxdı Mübariz.
Bir qəhrəman kimi elin gözündə,
Ucalıb, zirvəyə qalxdı Mübariz.

Yoxsul ailədə dünyaya gəlib,
Vətən namusunu qeyrəti bilib,
Qırğı tək düşmənin bağrını dəlib,
Hayları səngərə yıldızdı Mübariz.

Hərbi hissəsini gizli tərk edib,
Təkcə bir ordunun üstünə gedib,
Beş saata xeyli düşmən məhv edib,
Şimşək tək parlayıb çaxdı Mübariz.

Bəd xəbər eşitdim, büküldü belim,
Boğuldum qəhərdən, tutuldum dilim,
Ağladı Vətənim, ağladı elim,
Xalqın ürəyini yaxdı Mübariz.

VUR, KOMANDİR, VUR

*Vətənpərvər, qəhrəman komandır,
zabit və əsgərlərimizə həsr edirəm*

Azad et torpağı, qal yaddaşında,
Tarix yaz Yurdumun hər bir daşında,
Vətənin uğrunda, haqq savaşında,
Qoluna güc gəlsin, gözlərinə nur,
Millət arxandadir, vur, Komandır, vur.

Torpağa, millətə, elə bağlısan,
Vətən fədaisi, Vətən oğlusan,
Babəksən, Nəbisən, qoç Koroğlusən,
Düşmənin öündə əyilmə, dik dur,
Millət arxandadır, vur, Komandır, vur.

Alın dığaları mühasirəyə,
Erməni zabiti salın təleyə,
Andranik yaddan çıxməsin deyə,
Bir qulağını kəs, o birini bur,
Millət arxandadır, vur, Komandır, vur.

Alıb Qarabağı, Göyçəyə girin,
Soysuz erməninin dərsini verin,
Sizi hədəf alan hər snayperin,
Alnından nişan al, gicgahından vur,
Millət arxandadır, vur, Komandır, vur.

ŞƏHİD ANASININ ÖPDÜM ƏLİNDƏN, QAZİ ANASININ ÖPDÜM ƏLİNDƏN

*Şəhidlərimizə, o cümlədən şəhid olan
həkimlərimizə allah rəhmət eləsin.*

*Cəbhədə yaralı əsgərlərimizi həyata qaytaran
fədakar həkimlərimizə həsr edirəm.*

Əsgər yarasına məlhəm elədim,
Yaralı əsgərin öpdüm əlindən.
Əl açıb Tanrıdan şəfa dilədim,
Yaralı əsgərin öpdüm əlindən.

Yudum göz yaşımıla yanaqlarını,
Al-qana boyanmış dodaqlarını,
Sarıdım əlimlə ayaqlarını,
Yaralı əsgərin öpdüm əlindən.

Bir anlıq kövrəlib gözünü sıxdı,
Bu halı könlümü yandırıb yaxdı,
Ümidlə vurdugum iynəyə baxdı,
Yaralı əsgərin öpdüm əlindən.

Gördüm bir başqası son nəfəsdədi,
Gözləri gözümüzə, o, can üstədi,
Baxışları məndən həyat istədi,
Bir qazi əsgərin öpdüm əlindən.

Rəhmanam, bu dəhşət getsin gəlməsin,
Amandı, millətim şəhid verməsin,
Qoy zəfər bayrağın taxanlar desin,
Şəhid anasının öpdüm əlindən,
Qazi anasının öpdüm əlindən.

İNCİDİM

Röyada füsunkar bir gölə döndüm,
Nankorlar suyundan içdi, incidim.
Bülbülü yaşıdan bir gülə döndüm,
Bir nadan dəryazla biçdi, incidim.

Bir ömür vüsala səslədiyim eşq,
İncə duyğularla süslədiyim eşq,
Sevgi bağçasında bəslədiyim eşq,
Sevdasız bir bağa köcdü, incidim.

Bənövşə qoruyan kol oldum bir an,
Qələbə sevinci bol oldum bir an,
Cənnət Qarabağda yol oldum bir an,
Üstümdən yağlılar keçdi, incidim.

Ayıldım, gözümüzə ucaldı həyat,
Baharın eşqindən güc aldı həyat,
Torpaq həsrətindən qocaldı həyat,
Dedilər ki, həyat puçdu, incidim.

ŞUŞADA

Gözün aydın, əziz Xalqım, Şuşa artıq bizimdir!

Azad oldu Qarabağın baş tacı,
Xəzan ilk bahara döndü Şuşada,
Müzəffər ordumuz etdi əlacı,
Erməni ümidi söndü Şuşada.

Nə gözəl duyğudu hər zəfər çəği,
Əsgərlər vandala çəkdilər dağı,
İllərdi yüksələn düşmən bayrağı,
Nəhayət, ömürlük endi Şuşada.

Müqəddəs torpağım uludur-ulı,
Xalqımın keçmiş şərəflə dolu,
Üzeyir bəstəli, Cavad duyğulu,
Himnimiz vüqarla dindi Şuşada.

Həqiqət üzülməz, hərdən iincələr,
Yaranar Şuşada neçə incilər,
Ana təbiət də artıq dincələr,
Barit qoxusundan indi Şuşada,

Şəhidlərin qanı yerdə qalmadı,
Şuşalı arzular şükür solmadı,
Yağının yuxusu bax, çin olmadı,
Taleyi tərsinə çöndü Şuşada.

ŞUŞA

Ucaldı məsciddən ilk azan səsi,
Fərəhdən kövrəlib ağladı Şuşa.
Yayıldız aləmə keyfi, nəşəsi,
Xəbis ürəkləri dağladı Şuşa.

Seyr etməsən gedəcəkdi göz əldən,
Cıdır düzü heç doyarmı gözəldən?
Xarı bülbül vəfalıdır əzəldən,
Bir vüsal eşqiylə çağladı Şuşa.

Vətəndə vətənsiz bezməsin deyə,
Dərdləri sıraya düzəməsin deyə,
Bir daha ayrılıq üzməsin deyə,
Ruhunu Vətənə bağladı Şuşa.

EY DOST

İlana bal versən zəhər qusacaq,
Nankor xislətində qalacaq, ey dost.
Satqın ömür boyu qapı pusacaq,
Özünü hörmətdən salacaq, ey dost.

Yaralı buraxma əfi ilanı,
Kindi, küdürütdi buz kimi qanı,
Gözləyib səbirlə qisas zamanı,
Səni ürəyindən çalacaq, ey dost.

Dərd var ki, vədəsiz qocaldar səni,
Paxıllıq, xəbislik alçaldar səni,
Xeyixah əməllər ucaldar səni,
Məkanın zirvələr olacaq, ey dost.

Vətəni sevməyən çox çətin anlar,
Qaytarar torpağı xalqa yananlar,
Şəhidlik qazanıb neçə cavanlar,
Cənnəti ərmağan alacaq, ey dost.

YAXŞIDIR

Qürbətdə fərari yaşamaqdansa,
Vətəndə qazi tək gülmək yaxşıdır.
Bu şərəfsiz adı daşımaqdansa,
Şəhid tək şərəfli ölmək yaxşıdır.

Bir sevda oduna yanan ürək ol,
Həsrətin saçını yolan külək ol,
Elin dərdinə yan, xalqa kömək ol,
Millətin qədrini bilmək yaxşıdır.

Keyirxah insanlarimdada çatar,
Dara düşənlərin əlindən tutar,

Yol azma, azanı yoluna qaytar,
Vaxtında imana gəlmək yaxşıdır.

OYNAMA

*Haram yolla varlanıb, üstəlik də
xalqı incidənlərə həsr editəm.*

Sən toxsan, fəqiri hardan duyasan?
Yoxsulların əməyiylə oynama.
Nə vaxtsa ahları tutacaq səni,
Bu həyatın gerçəyiylə oynama.

Kasıblar ac, çörək qalib tələdə,
Ac bülbüller könül verməz gülə də,
Çox arzular yarım qalib hələ də,
Ürəklərin diləyiylə oynama.

Ataların dərdi bitmir, nədəndi?
Övlada toy-büsət etmir, nədəndi?
Sevənlər vüsala yetmir, nədəndi?
Aşıqlərin ürəyiylə oynama.

Əyrilər çoxalıb, gedir duz əldən,
Olacaqmı bu müşgülü düzəldən?
Toxun acdan xəbəri yox əzəldən,
Bu millətin çörəyiylə oynama.

ANA VƏTƏN

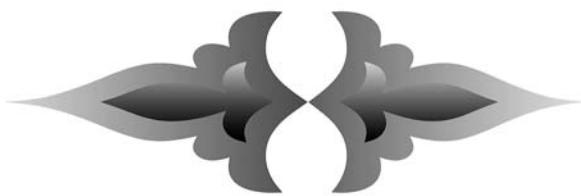
Əvəz edə bilməz nə sərvət, nə yar,
Anamı yadına salmayımmı bəs?
Qocalıb, saçına ələnəndə qar,
Öpüb, qayğısına qalmayımmı bəs?

Ey Vətən, anam tək əzizsən mənə,
Bütün varlığımla bağlıyam sənə,
Sənin zəfərinə, sənin hüsnünə,
Şeir qoşub, ilham almayımmı bəs?

Əbədi kök salıb geniş sinəmdə,
Sənin ana qəlbin, ata eşqin də,
Bir an Vətənimdən ayrı düşəndə,
Bulud tək boşalıb dolmayımmı bəs?

Olmuşam vurğunu saf təbiətin,
Həm sadıq dostluğun, həm məhəbbətin,
O qədər çəkmişəm torpaq həsrətin,
Vüsal nəğməsini çalmayımmı bəs?

Gəzib dolansam da bütün dünyani,
Unuda bilmərəm Azərbaycanı,
İlhama gətirib eşqin Rəhmanı,
Eşqinlə bəxtiyar olmayımmı bəs?

ZAREMA ƏLİYEVA

AZƏRBAYCANLI ALMAN

(hekayə)

Hər dəfə gün batana yaxın küçənin o biri tayında eynəkli, əlində əsası olan bir kişi gördüm. Əvvəllər çox da marağımı cəlb etməmişdi. Tez-tez bu orta yaşılı adamın yolun kənarındaki mağazanın qarşısında oturub məhlə uşaqları ilə söhbət etdiyini gördüm. Uşaqların dinməzcə, maraqla və çox diqqətlə həmin adama qulaq asdıığının şahidi olurdum. O mağaza mənim həmişə ərzaq alıdığım mağaza idi. Yəni mən onların daimi müştərisi idim.

Bir dəfə ərzaq almağa gedəndə mağaza sahibindən bu çəhrayı eynəkli adamın kim olduğunu soruşdum. Əvvəllər mən onu buralarda görməmişdim.

-O, keçmiş hərbiçidir, - deyə mağaza sahibi cavab verdi.

-Bəs niyə həmişə onun ətrafında uşaqlar olur?

-Uşaqlar üçün maraqlı söhbətlər edir. Keçdiyi döyüş yolundan, göstərdiyi qəhrəmanlıqlardan, ümumiyyətlə uşaqlarla müharibə mövzusunda söhbətlər edir. Özüm də onun dinləyicisi olmuşam, - mağaza sahibi dedi.

Getdikcə 70-75 yaşlarında olan bu adam məni daha çox maraqlandırırdı. Bir gün yenə oğlumla həmin mağazaya ərzaq almağa getdim. Bu dəfə yaşılı kişini orada görmədim. Mağaza sahibindən kişinin harda olduğunu soruşdum.

-Daha qarşidakı parkda oturur, - dedi.

Mağaza şəhərin mərkəzində idi. Park da

mağaza ilə üzbəüz küçədə yerləşirdi. Fikirləşdim ki, yəqin ətrafına çoxlu uşaq yığıldığımdan burada mağazaya gəlib-gedənlərə maneqçılık törədiklərinə görə qoca parka köçüb. Bu, mənim fərziyyəm idi. Deyəsən yanılmamışdım. Yolu keçib oğlumla parka daxil oldum. Bir qədər irəli getdikdən sonra qocanın ağacın altında yenicə rənglənmiş skamyada əyləşdiyini gördüm. Oğlumla ona yaxınlaşış salamlaşdıq. Özümüzü təqdim etdik. Oğlum qoca kişi ilə əl sixışib adını və yaşını dedi.

-Mənim 10 yaşım var, böyükəndə hərbiçi olacağam. Tankları çox sevirəm. Həmişə doğum günü qeyd edəndə bizə gələn qohum-əqraba, tanışlarınız mənə sevdiyim oyuncalardan tapança, tank hədiyyə gətirirlər. Hətta mənə gələcəyin komandiri də deyirlər.

Oğlum qocaya imkan vermirdi ki, ağızını açınsın. Qoca məmnunluğunu bildirdi. Görünüşcə bu adam bizim millətə oxşamırırdı. Hündürboylu, sarıbəniz, göy gözləri, çal saçları, üzü də qarışmışdı. Bir neçə dəqiqədən sonra oğlum bir-birinin ardınca gullə kimi suallarını yağıdırmağa başladı.

-Baba, sən kimsən? Nə üçün hər gün sənin ətrafına çoxlu uşaqlar toplaşır? Onlara etdiyin söhbətlərdən mənə də danışa bilərsən?

Sualları təmkinlə dinləyəndən sonra qoca boğazını arıtlayıb söhbətə başladı.

-Balaca, mən bu yerlərə gəlmə adamam. Bura gəlməyim ikinci dünya müharibəsi ilə

bağlıdır. Heç vaxt ağlıma gəlməzdı ki, gəlib burada yaşayacam. Mən 1922-ci ildə Almaniyada - Berlində anadan olmuşam. Orada orta məktəbi bitirmişəm. Hə, adımı deməyi unutdum. Mənim adım Eliasdır. Amma uzun illərdir sizin məmləkətdə yaşayıram. Yerli camaat məni İlyas deyə çağırırlar. Sən də İlyas baba deyə bilərsən mənə. Atam hərbiçi, anam isə tibbi bacısı idi. Amansız müharibə başlayanda mənim 19 yaşım var idi. Tələbə idim. Hərbi mütəxəssis ixtisasına yiyələnəcdim. Səfərbərlik elan olunanda mən də hamı kimi vətənimi müdafiə etməyə yollandım. Bizə məktəb illərindən həm evdə, həm də məktəbdə yüksək səviyyədə vətənpərvərlik hissələri aşılanındı. Hamı Vətən üçün ölməyə hazır idi. Bu amansız müharibə başlayanda da, əli silah tutan bütün sağlam adamlar cəbhəyə yollandılar. Cəbhəyə yollandığım ilk vaxtlar hər şey çox çətin idi. Sonradan yavaş-yavaş bütün çətinliklərə alışdım. Daxilimdəki vətəni qorumaq hissi mənim bütün qorxularıma qalib gəldi. Bu hiss məni həm də çevik və çox cəsarətli bir döyüşçüyə çevirmişdi. Mən ikinci dünya müharibəsinin ən uzun sürən döyüşünün iştirakçısı olmuşam. Stalinqrad döyüşü dünya tarixində ən uzun sürən müharibə kimi daxil olmuşdur. Bu döyüş 1942-ci ilin iyul ayından, 1943-cü ilin fevral ayının 2-nə kimi davam etdi. - Qoca bir az uzaqlara baxıb əlavə etdi, - Yeri gəlmışkən, onu da deyim ki, Stalinqrad şəhəri indi Volqaqrad adlanır. O zamanlar Sovet hökümətinin rəhbəri Stalinin şərəfinə Stalinqrad adlandırdılar. Bu döyüşdə yarım miliona yaxın insan həlak olub. Mən bu tarixin canlı şahidi olmuşam.

Oğlumun üzünə baxanda belə hiss olundu ki, sanki o indi qocanın danışdığı hadisələrin iştirakçısıdır. Çox sakitcə, heç bir sual vermədən dinləyirdi. Qocanın çox gözəl nəql etmək qabiliyyəti var idi. Dilimizi də çox gözəl bilirdi. Bunu hadisələri geniş və təfərrüati ilə izah etməsindən anlamaq olurdu.

Daha iki uşaq qocaya yaxınlaşdı. Hamı arṭıq onu eynəyindən tanıydı, bu, alman əsiri İlyasdır. Uşaqlar salamlışib skamyada əyləşdilər. Qoca sanki uşaqları ovsunlayırdı. Bu

uşaqlar da elə bil heç nəfəs almadan onu dinləyirdilər.

-Deməli..., - qoca dərindən nəfəs alıb sözünü davam etdi. - Bizim führer orduya ciddi nəzarət edirdi. Yaxşı silahlanmışdı bizim ordu muz. Ölkəmiz nasist Almaniyası adlanırdı. Bizim Pantera və Leopard adlı tanklarımız var idi. Çox güclü idilər. Qarşısına çıxan hər şeyi məhv edirdi. Onu da deyim ki, bu müharibədə tarixdə ilk dəfə olaraq tanklardan istifadə olunmuşdur. Stalinqrad döyüşündə ilk hücumuna führer əmri ilə biz başladıq. İlk hücum havadan başladı.

Qoca sözünü bitərən kimi oğlum dilləndi:

-Baba, havadan hücum, yəni siz bombardmançı təyyarələrdən atəş açmağa başladınız?

-Hə, ağıllı balam, - qoca dilləndi. Sanki heç kimin onun sözünü keşməsini istəmirdi, elə ancaq danışmaq istəyirdi. - Sonra isə piyada əsgərlər şəhərə daxil oldular. İlk vaxtlar üstünlük bizim tərəfimizdə idi. Yerli əhalidən, həm sizin, həm də bizim tərəfdən çoxlu tələfat oldu. Havalarda soyuduqca bizim vəziyyətimiz pisləşirdi. Bundan istifadə edən sizinkilər...

Yenə oğlum dilləndi:

-Baba, sizinkilər deyəndə kimi nəzərdə tutursuz?

-Oğlum, o zaman tam başqa bir quruluş idi. O zaman sənin ölkən Sovet İttifaqı adlanan bir dövlətin tərkibində idi. Bu ittifaqa 15 respublika daxil idi. Yəni sizinkilər deyəndə bizə qarşı vuruşan bu 15 respublikanın əsgərlərini nəzərdə tuturam. Bunların içində azərbaycanlı, rus, qazax, türkmən, özbəklər var idi. Hə, bir hadisə heç vaxt yadımdan çıxmaz. Deməli, bu döyüş zamanı evi darmadağın olmuş bir şəhər sakını kiçik oğlu ilə aç-susuz ucuq-sökük divarların arasında oturub ağlayırdılar. Onlar bizi görcək təşvişə düşdülər. "Faşisti, faşisti" deyərək qışqıran qadın möhkəm-möhökəm körpəsini bağrına basmışdı. Biz üç nəfər idik. Qadına elə gəldi ki, biz onları öldürəcəyik. Amma əsla biz bunu fikirləşmirdik. Qadın çox həyəcanlı idi. Mən 1-2 kəlmə rus dilində bilirdim. Bir təhər qadını başa saldım ki, qorxmasın, biz onlara heç nə etməyəcəyik. Bizi faşist adlandırılsalar da, bizim də ürəyi-

miz, hisslərimiz var. İnsanlığın vətəndaşlığı olmur. Biz müharibə etsək də, bu işdə bu balaca körpənin və anasının heç bir günahı yox idi. Biz yerli camaatla yox, əsgərlərlə döyüşürdük. Özümüzlə götürdüyümüz sudan və çörəkdən onlara verdik. Sonra isə ana və balanın daha təhlükəsiz bir yerdə yerləşdirdik. Bayaq dediyim kimi, soyuqların düşməsi vəziyyəti sizin xeyrinizə dəyişdi. O zamanlar qış çox sərt keçirdi. Volqa çayı qışda donurdu. Bundan istifadə edən ruslar şəhəri təchizatla təmin etməyə başladılar. Biz isə təchizat işində çoxlu problemlərlə üzləşdik. Biziñkilərin çoxu burada həm acliqdan, həm də soyuqdan donaraq öldülər. Yayda acından ölmək demək olar ki, olmurdu. Çünkü biz daxil olduğumuz yerlərdə gecə hamı yatandan sonra yerli camaatin bağına-bostanına girib meyvə-tərəvəzdən yiğib yoldaşlarımızla yeyərdik. Bu işlərə ariq və çevik olduğum üçün yoldaşlarım məni göndərirdilər. Hətta yadimdadır, bir dəfə Henri adlı bir yoldaşımıla Ukraynadakı döyüşlərdə Ukraynanın Poltava vilayətinin Oktyabrsk kəndindəki bir bostana meyvə-tərəvəz üçün girmişdik. Bağ sahibi sən demə tələ qurubmuş. Gecənin qaranlığında ac adam tələ haqqında heç düşünərmə? Heç ağlımiza belə bir şey gəlməzdi. Biz bağa daxil olanda Henrinin ayağı odun parçasına ilişib yixildi. Yixıldığı zaman əli düz tələnin üzərinə düşdü. Bir az əli yaralamışdı.

Qoca söhbətini yarımcıq qoyub başqa bir söhbətə keçdi.

-Bu müharibədə təkcə insanların gücündən, əməyindən istifadə olunmamışdır. İnsanlarla yanaşı, itlərdən, pişiklərdən, göyərçinlərdən, hətta siçanlardan da istifadə olunmuşdur. Ruslar bizim Pantera və Leopard tankalarımızın güclü olduğunu çox yaxşı bilirdilər. Buna görə də belə bir üsul axtarış tapdlar ki, itlərə xüsusi təlim keçsinlər. Təlim keçmiş itlər alman tanklarının altına minanını qoyub çıxmala idilər. Lakin bu üsul effektiv nəticə vermədi. Mina qoyan itlərin əksəriyyəti mina partlayan zaman ölürdülər. Bu üsul isə yaramadığından ruslar yeni axtarışlara is-

tiqamətləndilər. Bu dəfə gəmiricilərdən istifadə etmək qərarına gəlmişdilər. Alman tankları ilə yaxından tanış olan ruslar demək olar ki, tanklarımızın hər hissəsini incələmişdilər. Hərbi texnikalarımızın yanacaq boruları və kabelləri plastik materialdan idi. Bunun üçün siçanlara təlim keçmişdilər. Kirov yaxınlığında təyyarələr vasitəsilə tarla siçanlarını tanklara yönəldilər. Siçanlar həmin plastik hissədən olan materialı gəmirib sıradan çıxardılar. Rusların bu addımı, bizi də yeni axtarışlara cəlb etdi. Tezliklə tanklarımızın həmin plastik hissələri metalla əvəz olundu. Bu müharibə həm də ağıl və hiyləgərlik müharibəsi idi. Ruslar siçanlar vasitəsilə müxtəlif epidemiyalar yayaraq çoxlu sayda əsgər tələfatına səbəb olmuşdu. Bizim ordumuz da buna cavab olaraq "pişiklərdən" ibarət ordu hazırladı. Alman ordusu bu pişikləri işgal etdiyi Avropa ərazilərindən toplamışdı. Sizi yormuram ki? - qoca soruşdu. - Bunlar hamısı yaşadığım tarixdir. Mən istəyirəm ki, bu barədə hamının məlumatı olsun. Bu barədə çoxlu kitablar da var. Sizə həmin kitabları oxumağı tövsiyyə edirəm.

-Baba, bəs necə oldu ki, siz Azərbaycana gəldiniz və burada qaldınız? - deyə oğlum sual verdi.

-Yaxşı, qoy indi də bura necə düşdürüm barədə danışım. 1943-cü ilin iyul ayında "Kursk" döyüşü adlı döyük başladı. Bu döyük tarixə ilk dəfə tanklardan istifadə olunmuş döyük kimi daxil olmuşdur. Çox ağır döyüşlər gedirdi. 1943-cü ilin avqust ayının 3-ü əsrir düşmüşəm. Əsrir düşmək mənim üçün ölümə bərabər bir hiss idi. Əsrir götürüləndə biz 50 nəfər idik. Bizi hərbi maşınlara mindirib günlərlə aç-susuz yol gəzdirdilər. Hərdən yolda bizə günəbaxan tumunun qabığını verirdilər. Biz acıdan ölməmək üçün qabıqları yeməyə məcbur idik. Nəhayət, bizi Rostov vilayətinə gətirdilər. Burada bir aya yaxın yanğınsöndürmə idarəsinin binasında saxladılar. Bu idarə qəsəbədə yerləşdiyindən ətrafda çoxlu evlər və binalar var idi. Yerli sakinlər bizimlə çox yaxşı davranırdılar. Onların da acına-

caqlı vəziyyətdə yaşamalarına baxmayaraq bizə suxarı, suda qaynadılmış kəpək verirdilər. Bu bizim üçün böyük sevinc idi. Bir müdət sonra bizi başqa bir yerə, əsir düşərgəsinə köçürdülər. Burada hərbi texnikanın təmiri ilə məşğul olurduq. Bir dəfə biz işləyən zaman yaxınlığımızda ağızında bir dilim çörək olan it gördüm. Tez ağlıma bir fikir gəldi. Mən itin üstünə qışqırdım və onu qovmağa başladım. Çörək dilimi itin ağızından yerə düşən kimi onu götürdüm. Bu bir dilim çörəyi üç yerə bölüb yanımızdakı yoldaşlarımı da verdim, - deyib qoca kövrəldi.

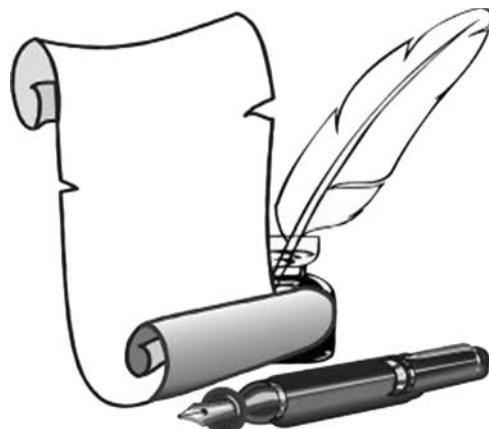
Səsinin titrəyişindən, boğazında düyünlənib qalmış sözlərindən bunu sezmək olurdu. Diqqətlə onun üzünə baxdım. Eynəyinin altından süzülüb axan yaşı onun çənəsində yumrulanmışdı. Qocaya baxıb mən də kövrəldim. "Axı illərdir bu adam doğma ölkəsinən, yaxınlarından uzaqda necə qala biləb? Onu burada qalmağa hansı qüvvə, hansı hissə bais olub?" - deyə öz- özümə fikirləşirdim.

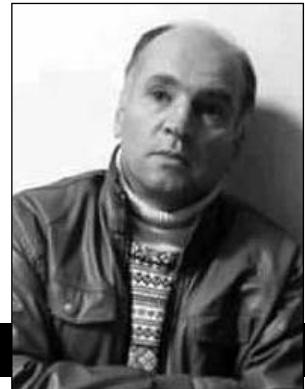
Qoca eynəyini çıxarıb cibindəki dəsmalla gözlərini sildi, yenidən eynəyini taxdı və sözünə davam etdi.

-1944-cü ilin sonunadək burada qaldıq. 1945-ci ildə buradan bizi vaqonlara mindirib dəmir yolu vasitəsilə Bakıya yola saldılar. O zaman Sovet ordusunun qələbə qazanmasında sizin şəhərin böyük rolu olub. Fürerin Bakını işgal etmək planı baş tutmadı. 3 gün Bakıda qaldıqdan sonra bizi Mingəçevirə yola saldılar. Burda da bizi hərbi əsir düşərgələrində saxlayırdılar. İsti iqlimi var idi o yerlərin. Tezliklə bu iqlimə uyğunlaşdıq. Ümumiyyətlə, Sovet İttifaqı ərazisində hərbi əsirlərdən ən çox tikintidə istifadə edildilər. Mingəçevir şəhərinin tikintisində əməyi olan insanlardan biri də mən olmuşam. Çox ağır iş rejimində işləyirdik. Onu da deyim ki, o yerlərin çox mehriban və istiqanlı camaatı var. Bizimlə əsir kimi yox öz adamları kimi davranırdılar. Bizə yemək, su, qışda isə qalın palṭar verirdilər. Amma mən daxilimdə əsirlilik həyatını qəbul edə bilmirdim. Daxilimdəki güclü vətənpərvərlik hissi olmasına baxma-

yaraq, əsir düşməyimi qəbul edə bilmirdim. Bir əsir kimi vətənimə qayıtmaq istəmirdim. Hər gün düşərgədən çıxıb körpünün tikintisində işləmək üçün yol gedəndə yolda bir qız gördüm. Demək olar ki, onu hər gün görürdüm. Və beləcə ona baxmağa, hər gün onu görməyə can atırdım. Yavaş-yavaş hiss edirdim ki, o da mənə diqqət yetirir. 1950-ci ildə bütün hərbi əsirlər vətənə dönəndə mən burda qaldım. Həmən o qızla evlənib elə Mingəçevirdə yaşamağa başladıq. Həyat yoldaşımın adı Gülarə idi. Bizim iki övladımız oldu. Gülnaz adlı bir qızım, İlqar adlı bir oğlum. Atam və anam, bəlkə də, mənim sağ olmağımı inanmırıdlar. Amma illər sonra, 1978-ci ildə mən onlara məktub yazdım. Hər şeyi onlara ətraflı yazmışdım. Niyə burada qaldığımı da izah etmişdim. İki il sonra isə mən onlarla görüşmək üçün vətənimə getmişdim. İki ay orada qaldım. Ailəm, uşaqlarım və mənə doğma olan Mingəçevir üçün dərixdirdim. Oradan qayıdanan sonra yenə məktublaşirdım doğmalarım ilə. Bakıda yaşamaq tarixçə isə həyat yoldaşımın və oğlumun yol qəzasında faciəli şəkildə ölümündən sonra başladı. Qızım Gülnaz Bakıda yaşadığından onun yanında köçməyə məcbur oldum.

Eynəkli qoca deyəsən söhbətini bitirmək istəyirdi. Üç saatə yaxın idi ki, biz burada onun söhbətlərinə qulaq asırdıq. Onun söhbətlərindən sonra oğlum "ana, mən də hərbi xidmətə getmək istəyirəm" - dedi və biz parkdan çıxıb evə tərəf yollandıq.

XƏZƏR MİRƏJ

QOVUŞDUM, QARABAĞ, DOĞMA EVİMƏ...

İllərdir bu qəlbim olub yaralı,
İncidib könlümü vətən həsrəti.
Olmadım ümidsiz, əlim uzalı,
Qovuşdum, ay Allah, gözəl kəndimə.
Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə.

Ulu babaların gözəl ocağı,
Yağı düşmənlərin olub oylağı.
Qalmadı ki hicran, gəlibdi çağrı,
Qovuşdum, ay Allah, gözəl kəndimə.
Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə.

Uşaqlıq çağların xatırə səsi,
Hər gecə yuxuma dönüb nəfəsi.
İndi sevin hissi basıb hər kəsi,
Qovuşdum, ay Allah, gözəl kəndimə.
Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə.

Şəhid, babaların haqqın dərgahı,
Ruhları məzarda çəkirdi ahi.
Çatdı öz haqqına, bitirdi ahi,
Qovuşdum, ay Allah, gözəl kəndimə.
Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə.

İsa bulağında kuzəli qızın,
Susmuşdu bir sevgi nəgməsi sazin.
Ötdü bir qış daha, gəlibdi yazın,
Qovuşdum, ay Allah, gözəl kəndimə.
Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə.

Xoşbəxtəm bu günü, vətənim gülür,
Ağlayan gözləri sevinclə bölür.
Üzüm Qarabağa - vətənə dönür,
Qovuşdum, ay Allah, gözəl kəndimə.
Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə.

Susma, sən Xan əmi, Cabbarın səsi,
Natəvan gülündən Bülbülün səsi.

Gəlmişik qələbə zəfər nəgməsi,
Qovuşdum, ay Allah, gözəl kəndimə.
Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə.

Mənəm Azərbaycan, oğlum Qarabağ,
Olma xiffətimdə bir daha o dağ.
Sənindir bu canım, hər anı, hər çağ,
Qovuşdum, ay Allah, gözəl kəndimə.
Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə.

GƏLİRƏM, EY VƏTƏN, SƏNƏ, QARABAĞ

Bəsimdir - qaçqınam doğma torpaqdan,
Acı əzablardan donub qalmaqdan.
Qaçqınam, köçkünəm, bitdi bu andan,
Gəlirəm, ey Vətən, sənə, Qarabağ!
Doğacaq günəşim yenə, Qarabağ!

Çox çəkdi bu gecəm, olmaz səhəri,
Vətənə həsrəti olan qəhəri.
Sanma ki, bahardan solub bəhəri,
Gəlirəm, ey Vətən, sənə, Qarabağ!
Doğacaq günəşim yenə, Qarabağ!

İlləri illərdən payız tək soldum,
Quruyub göz yaşım, saralıb soldum.
Bəsdir torpagımdan, canımdan oldum,
Gəlirəm, ey Vətən, sənə, Qarabağ!
Doğacaq günəşim yenə, Qarabağ!

İlhamla irəli! Ali komandan
Atəşin əmrini verdi bu andan.
Halaldı uqrunda olum bu candan,
Gəlirəm, ey Vətən, sənə, Qarabağ!
Doğacaq günəşim yenə, Qarabağ!

Silinsin düşmənin izi torpaqdan,
Bilsin ədaləti haqqı - nahaqdan.
Xilaskar orduyuq, İlham bu andan,
Gəlirəm, ey Vətən, sənə, Qarabağ!
Doğacaq günəşim yenə, Qarabağ!

Toxunma haqqıma, odur vicdanım!
İnamım, qürurum Azərbaycanım!
Canımdır, Vətəndir yüksək amalım!
Gəlirəm, ey Vətən, sənə, Qarabağ!
Doğacaq günəşim yenə, Qarabağ!

CAN AZƏRBAYCAN...

Vətən mənim üçün ulu babamdır,
Ülvi məhəbbətim, sevgim, anamdır.
Dəyanət qürurum, dayaq atamdır,
Nəslimsən, kökümsən, can Azərbaycan!
İlhamlı sərkərdən var, Azərbaycan!

Ulu bir tarixin, enməz bayraqın,
Sən odlar yurdusən, sönməz ocağın.
Hər bir qarışında igid dayağın,
Nəslimsən, kökümsən, can Azərbaycan!
İlhamlı sərkərdən var, Azərbaycan!

Ruhumuz, eşqimiz, birlik rəzmimiz,
Sənədir andımız, vuran qəlbimiz.
Sənsən əlibbamız, şirin dilimiz,
Nəslimsən, kökümsən, can Azərbaycan!
İlhamlı sərkərdən var, Azərbaycan!

Qoynunda qəhrəman, ölməz igidlər,
Babəkin, Koroğlun, o nər Nəbilər.
Durub kesiyində daim ərənlər,
Nəslimsən, kökümsən, can Azərbaycan!
İlhamlı sərkərdən var, Azərbaycan!

Yeni bir tarixin zəfər uğrunda,
Yazılır İlhamla Vətən yolunda.
Birləş, türkliyimiz möhkəm durumda,
Nəslimsən, kökümsən, can Azərbaycan!
İlhamlı sərkərdən var, Azərbaycan!

AZƏRBAYCANIN GÖZÜ QARABAĞ...

Əsrlərin sirdası bir tarixi sən,
Ulu Azərbaycanın bir məskənisi.
Unudulmaz yaddaşda sən bir əsərsən,
Sən Azərbaycanın gözü Qarabağ.
Sən Azərbaycanın gülü Qarabağ.

Natəvanın gülü, Vaqif zirvəsi,
Xanın zənguləsi, Bülbülün səsi.
Yaşar ürəklərdə hər bir incəsi,
Sən Azərbaycanın gözü Qarabağ.
Sən Azərbaycanın gülü Qarabağ.

Dağların bir əsgər, düşmənə səddi,
Möhtəşəm qalalar istehkam bəndi.
Görməsin, o ömrün bir ağrı, dərdi,
Sən Azərbaycanın gözü Qarabağ.
Sən Azərbaycanın gülü Qarabağ.

Baharın çələngi gözəl oylaqlar,
Cana bir dərmandır gözəl bulaqlar.
Gəzməli, görməli hər bir ocaqlar,
Sən Azərbaycanın gözü Qarabağ.
Sən Azərbaycanın gülü Qarabağ.

ƏBƏDİ QƏLƏBƏ...

Başını uca tut, sən Azərbaycan!
Qovular üstündən qara buludlar.
Seyr etsin səmanda yenə durnalar,
Əbədi qələbən bir sevgi olsun!
Qələbə əbədi - ömürlük olsun!

Yüksəlsin bayraqın ən yüksək dağda,
Vətənin aynası can Qarabağda.
Sevinsin təbiət, gülsün o bağda,
Əbədi qələbən bir sevgi olsun!
Qələbə əbədi - ömürlük olsun!

Gəzsin Cıdır düzü, ağ atlı oğlan,
İçsin şəfali su İsa bulaqdan.
Ovutsun qəlbini, Xan, Natəvandan,
Əbədi qələbən bir sevgi olsun!
Qələbə əbədi - ömürlük olsun!

Baharın güləcək gülə, bülbülə,
Saçacaq günəşin Xarı bülbülə.
Nəğməsi, sözü Vaqif, Bülbülə,
Əbədi qələbən bir sevgi olsun!
Qələbə əbədi - ömürlük olsun!

Əbədi yurdumsan tarixin gözü,
Əsrlər yolunda yazılmış sözü.
Mənəm Azərbaycan, Qarabağ özü,
Əbədi qələbən bir sevgi olsun!
Qələbə əbədi - ömürlük olsun!

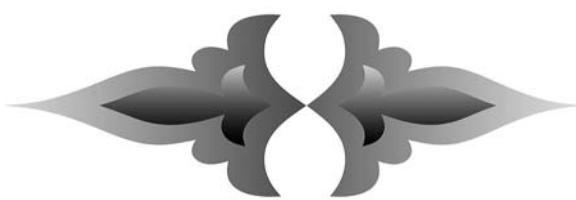
SƏNSİZ

Yox olur həyatdan, sönür bu sevgi,
Ağarır, közərir külündə sevgi.
Ayrılıq əlindən dözülməz indi,
Alacaq ömrümü cəhənnəm odu.

Dözülməz bu dərdim yandırır məni,
Daş olub sinəmdə incidir məni.
İnan, sənsizlikdən öldürür məni,
Alacaq ömrümü cəhənnəm odu.

Unuda bilmirəm, ürəyim dözmür,
Həsrətdən alışır, dərdindən sönür.
Biləsən bu cəzam, ömürlük ölmür,
Alacaq ömrümü cəhənnəm odu.

Görə bilsəydin sən, kaş bu halımı,
Yandırır könlümü sıxır canımı.
Sonunda ümidim, gəl gör axrimı,
Alacaq ömrümü cəhənnəm odu.

ƏLİ BƏY AZƏRİ

NƏ GÖZƏL ÜRƏYİN VAR...

(hekayə)

Altıncı gün idi, daxili qanaxma dayanmırıldı. Əvvəl Nadirə elə gəldi ki, sidik axarına yerləşdirilmiş sten-din tərpənməsindəndi. Birinci əməliyyatdan sonra da tez-tez qanaxma baş verirdi. Elə ki, divanda uzanırdı, hər şey qaydasına düşürdü, durub gözirdi, xüsusən də dükana gedib nə isə alıb qayıdırkı, qanaxma başlayırdı. Belə olanda dərhal yatağa girər, bir-iki saat tərpənməz, hərəkətsiz qalardı. Tez-tez çiy su içər, orqanizmin özünübərpasına şərait yaradardı. Hər halda, Ruslan həkim belə buyurmuşdu. Bilmirdi həkimə qəlbən inandığındandı, yoxsa elə daxili qanaxmanı belə dayandırırlar...

Bu dəfə isə heç nə fayda vermirdi. Tanıldığı aptekçinin də yanına getdi, dərdini söyləyib iynə, dərman da aldı, xeyri olmadı. Sidiyini bankəyə doldurub telefonla şəklini çəkdi, Ruslan həkimə göndərdi.

"Yığnaqdır, stend tərpəndikcə, axıb gəlir, narahat olmağa dəyməz" - qanaxmanın siftəki iki günü həkim vatsapda belə cavab yazdı.

-Sən elə əcazsən, ağrıya dözümüz yoxdu, hər şey dən qorxursən. - Arvadı da təhər-töhmət elədi.

-Can mənimdi, bilirom ki, bu belə deyil...

Getdikcə halı pisləşirdi. Başı gicəllənir, gözləri qaralırdı, ayaqyoluna divardan tuta-tuta gedirdi.

Qanaxma qardaşgilə qonaq getdiyi gün başlamışdı. Balaca qardaşı - həm də evin sonbesiyi onlardan çox da uzaqda olmurdu, həyət evində yaşayırıllar. Zəng vurub dedi ki, uşaqların könlünə kabab düşüb. Manqala od qoymuşam, siz də durun, gəlin bizə. Ağrılığını bəhanə gətirməyə çalışsa da alınmadı. Axi ailənin sonbesiyi həm də bir az ərkəsöyüň böyüür, sözündən çıxməq olmur. Atalarının adını da o, götürmüştü, oğluna rehmətliyin adını qoymuşdu. Deyəndə ki, dədəm çağırır - ataya "dədə" deyiblər, daha

bəhanə-filan kara gəlməzdi, mütləq getmək lazımdı.

Qardaşgildə rahat oturub yeməklərini də yeyə bilmədilər, ağrı buna imkan vermədi. Yoldaşı əyilib qulağına piçıldadı:

-Sən Allah, sifətini turşutma, özünü şüx tut, camatın bayram əhvalına soğan doğrama.

Özü ilə bacarmadı, ağrının ucbatından qaşqabaqlı görünüşü ilə hamının bayram ovqatını korladı.

Evə qayidan kimi uzandı yerinə, dərmanını içdi, yoldaşı iynə də vurdu. Neylədilərsə, qanaxma kəsmədi.

O gün - bu gün dişini-dişinə qıçayıb birtəhər dö-zürdü.

Axır ki, tab gətirə bilmədi, oğluna üz tutdu:

-Mən daha dözə bilmirəm.

-Görürəm. Neyləyə bilərik? Bəlkə Təcili yardım çağırırmı?

-Lazım deyil. Təcili yardım çağırmağın heç bir mənası yoxdur. Ağrını kəsmək üçün həmin analgin-demidrol-noşpa smes iynəsini anan da vurur.

-Onda birtəhər döz, səhər işdən icazə alıb həkimə apararam.

-Burda həkimə getsək, nə dəyişəcək? Bakıdakı həkimim onsuz da stendi çıxartmalıdır. Xəstəxanada kimi tanıyıram? Hər həkimə böyrək etibar edə bilmərəm.

-Nə deyirəm ki?.. - Oğlu ciyinlərini çəkdi. - Onda birtəhər döz, sabah yola salaram, gedərsiniz. Ancaq nə ilə yola salacam, onu bilmirəm. Karantinə görə gedis-gəlis dayandırılıb.

Nadiri fikir götürmüştü; orqanizmində baş verənlər nəydi, əməliyyatın fəsadlarıydı, yoxsa bu təzəgələn xəstəliyin əlamətləriydi, baş aça bilmirdi, soruşa-sı da elə bir adam yox idi ki, soruşsun.

Onlar Bakıda olurdular. Oğlu üç il əvvəl təyinatı üzrə Gəncəyə göndərilmişdi, dövlət qulluğundaydı. Bu dəfə bayramı bir yerdə keçirməyi qərara almışdilar. Odur ki, bir yerdəyilər. Bu karantin də göydən gələn bəla kimi yağımdı. Nəydi, nə məsələydi, hələ ki, baş aćmırıllar. Hər yerdə Çinin Uxan şəhərindən start götürən hansıa koronavirusdan danışındılar. Gecə-gündüz efirdə necə qorunmaq reklam rolik fırladıldı: "Evdən çıxmama, maska tax, əlcək gey, əllərinini sabunla yu, spirlə dezinfeksiya olun, ara məsafləsi saxla, öskürəndə, asqıranda ağızını yum..." "Vəssalam! Bir deyən yox idi ki, hansı əlamətləri var. Qorunmağına qorunacaqlar,ancaq hamı qoruna biləcəkmi?" Beynini eşim-eşim eşələyən suallar Nadirə rahatlıq vermirdi.

Gecəni yata bilmədi.

Ağrıdan başı əzilmiş şahmar ilan kimi qırılırdı.

Atdığı dərmanların təsirindənmi, nəydisə, tez-tez ədəbxanaya getməli olurdu. Güc-bəla ilə bir damcı ifrazatdan sonra azacıq sakitləşir, yatağına qayıdırı. Uzağı onca dəqiqə keçməmiş yenidən ayaqyoluna gedirdi.

Yatağa uzananda hərdənbir çönüb yoldaşına baxırdı. Yoldaşı heç nə deməsə də sakit-sakit ağlayırdı. Gözlərindən axan yaş sıfəti aşağı axırdı.

-Sən yat. - Sakitcə piçildədi.

-Necə yatım?

-Ağrını birimiz çəkirik. Sən də mənimlə bərabər ağrıyırsan? - Bir az sərtləşmək istədi, bacarmadı, doluxsundu. - Üzünü o tərəfə çevir, məni görmə, yat.

Yoldaşı dinmədi, güc verdi göz yaşlarına, hıçkırdı.

-Sakit ol! Uşaq yatır. - Hıçkırigini birtəhər boğdu.

İyirmi beş yaşını haqlamış oğluna hələ də uşaq deyirdi.

Oğlu o biri otaqda yatırdı, tezdən durub işə gedəsiydi.

Bir də ayaqyolundan qayıdanda yoldaşı azca sakitləşmişdi, bəlkə də ona belə göründü.

-Sən mənə fikir vermə, çalış yuxuya get. - Yerinə uzanan kimi astadan piçildədi. - Özünü niyə üzürsən? Yat, dincəl ki, dözümün olsun, sabah məni aparıb Bakıya çatdırı bilesən.

Getməyinə gedəcəkdi, gücünə bələddi, çox sınaqlardan çıxmışdı, amma özü belə dedi, ki, yoldaşı ürəklənsin.

Yoldaşı dinmədi, sakitcə divara tərəf çevrildi.

Az keçmiş Nadir yenidən ayaqyoluna getdi. Bu dəfə orada bir xeyli oturdu, bəlkə də on-on beş dəqiqədən də artıq. Özü belə elədi ki, yoldaşı yuxuya gedə bilsin.

Qayıdanda yoldaşı asta-asta misildayırdı. "Şükür

Allaha, yuxlayıb!" - özünə təskinlik verdi.

-İlahi, özün kömək ol. - deyib ehmalca yatağına uzandı.

Gecə ayaqyoluna getdiklərini iyirmi beşədək sayıb, "axı nə mənası var" deyərək tərgitmışdı.

Saatın zənginə oğlu yataqdan qalxanda əqrəblər yeddi tamamı göstərirdi. Yoldaşı da hövlnak yatağından qalxıb balkona çıxdı, mətbəxi balkona köçürüdürlər.

Doğmalarının hənirtisini eşidib bir az özünə gəldi, elə bil ağrısı da azaldı. Gecənin zülmətindən, bir də ağrının caynağından qurtulmuşdu, sanki.

-Mənə bir bal şərbəti elə. - Çaydanı qazın üstünə qoyub otağa qayıdan yoldaşına dedi. - Cox qan itirmişəm, bir az bərpa eləsin. Yoxsa qan itiro-itirə üzüllüb gedəcəm. Gözlərimdə qaraltılar var, artıq... ürəym də bulanır...

Oğlu doqquz tamamda gəldi. Dostunun maşını ilə gəlmişdi. Sumkaları götürüb aşağı düşdü.

-Gəl, iynələri vur, çıxaq. - Üzüqölyu divana uzandı.

Yoldaşı bir yanına ağırkəsici, o biri yanına da qanaxmanı dayandıran iynəni vurdu. Hər ehtimala qarşış...

"Uf-uf" ufuldadı, iynədən yaman qorxurdu, canı ağrıməsaydı, ömründə iynə vurdurmazdı.

Həmişə səs-küyündən qulaq tutulan avtovağzal bağlı idi, girəcəyində polis maşını dayanmışdı. Avtovağzalın qabağında bir dənə də olsun maşın dayanmırı, həmişə bura maşınla dolu olardı - üzü cənuba gedənlər... sərnişin axtaranlar... yol maşını saxlayanlar... taksilərə müştəri yığınlar... yol yoldaşı soraqlayan yük daşıyanlar...

-Qabaqda yanacaqdoldurma məntəqəsi var. Olsa, olsa orda Bakıya gedən maşın tapa bilərik.

Yanacaqdoldurma məntəqəsinə yaxın yolun qırğında bircə maşın dayanmışdı. Ətrafdə səkkiz-doqquz da adam olardı. Maşından düşən kimi həmin adamlar onları əhatəyə aldılar.

-Bakıya? - yerbəyerdən soruştular.

-Hə.

-Neçə nəfərsiniz? Adamın birini yetmiş manatdan aparıram. Gəlin. Bu dəqiqə çıxıram. - Qaradibirişin biri dil qəfəsə qoymadan üyüdüb tökürdü.

"Allah ölüdersün siz... Camaatin çətin vəziyyətindən necə istifadə edirsınız? Olmayan vicdanınız bu na necə yol verir?" Ürəyində onların qarasına deyindid.

-Altmış manatdan. - Başqa birisi araya soxuldu. - Şəhərin istənilən nöqtəsinə aparıb düşürürəm.

-Əlli manatdan. Postlara da otveçatam.

Əli ağızında qaldı, bunlar nə danışırıldılar, on mənətiq yol bir-iki günün içində bu qədərmi bahalaşdı? Yoxsa, karantin bunlara qazanc mənbəyidir? İnsanlar çətin günlərdə bir-birlərinə kömək etməli deyillərmi? Budurmu insanlıq?

Bura qarğabazarına dönmüşdü.

-Mən bu qiymətə getmirəm.

Qəti fikrini bildirdi ki, çəkilib getsinlər. Yol keçən maşınlardan birini saxlayıb onunla razılaşaraq çıxıb gedəcəkdi. Birinci dəfə deyildi ki, yola çıxırdı. Elə olub ki, avtobus qiymətindən də ucuz gedib.

-Bəs sizə neçəyə getmək sərf edir? - Əl çəkmədi-lər.

-Mən avtobus qiymətinə gedəcəyəm.

-Avtobuslar işləmir, karantinə görə dayandırılıb.

-Bunu səndən yaxşı bilirəm.

-Gəl, razılaş. Qırx manat, vəssalam, çıxırıq.

Bu zaman bir "Mersedes" maşını gəlib dayandı. Sürəcü maşından düşməyə macal tapmadı, indi də onu əhatəyə aldılar.

-Bakı?

-Bu dəqiqə!

-İki nəfər veririk, birin qırx manatdan.

Kənardan baxan oğlu bu mənzərəyə dözmədi, ya-xınlaşış ibkisini itələdi.

-Adamlığınız olsun, imkan verin, sürücü ilə danişaq. Siz kimsiniz ki, sürücü ilə müştərinin arasına girirsiniz?

-Biz buranın dispeserləri...

-Hökumət karantin elan edib. Nə dispeser?! İndi Nəqliyyat Departamentinə zəng vuraram, gəlib hanımınızı burdan yiğişdirərlər.

Sürücü qapını açıb yero düsdü.

Biri kənara çəkilib kiməsə zəng vurdu: "Tez gəl!"

Kişi gördü ki, "dispeserəm" deyənlərlə sözləri çəpləşəcək, yaxınlaşış oğlunu kənara çəkdi.

-Sən qayıt, get işinə. Bizdən narahat olma. Birtə-hər gedəcəyik.

-Necə narahat olmayım? Xəstə xəstə səni burda qoyub gedə bilmərəm.

Onların danışığını diqqətlə dinləyən sürücü dedi:

-İki nəfərdilər?

-Hə. - Oğlu cavab verdi.

-Otursunlar, aparıram.

-Neçəyə?

-Neçə manat verirlər, versinlər.

-Yox, səhbət dəqiq olsun. Yoxsa, başqları kimi aparıb yolda qiymət oxuyarsan...

-Məni başqları ilə səhv salma. Dedim ki, otur-unlar. - Sürücü də ciddileşdi.

Oğlu sürücüyə yaxınlaşdı. Lap astadan dedi, elə dedi ki, kənarda dayanıb ov maritlayan çapqallar ki-

mi onları güdən gündən yanmış qara zırtix gədələr eşitməsin.

-Adama on beş manat verəcəklər.

-Olsun.

Bu dəm "dispeserəm" deyənlər yaxınlaşdı sürücüyü.

-Götürürsənsə, bizim pulumu verəcəksən.

Oğlu dostunun maşınınadakı sumkaları gətirib "Mersedes" in baqajına qoydu. Onlar maşına öyləşəndə bayaq Avtovağzalın qabağında gördükleri polis maşını gəldi.

"Polislər də bunlarla əlbirdi, başqa cür ola bil-məz", deyə düşündü.

-Bakıya gedirən? - Polislərdən biri maşından düşüb sürücüdən soruşdu.

-Hə.

-Bakı maşınıdı?

-Nömrəni görmüsən?

-Xəbərin yoxdu ki, karantindi?

-Xəbərim var.

-Sərnişin aparmağa icazən var?

-Sərnişin daşınağa kimin icazəsi var ki, mənim də olsun. Yol gedirəm, dedim iki nəfər götürüm, benzin pulum çıxsın.

Dinmədilər. Polis əlindəki aparati maşının nömrəsi üzərinə tuşladı.

-Maşın Həsənov Namiq İbadulla oğlunun adına-dır?

-Mənəm.

Sürücü cibindən sənəd çıxardıb polisə uzatdı. Po-lis baxıb qaytardı və heç nə demədən öz maşınınə getdi.

Sürücü sükan arxasına keçib mühərriki işə saldı. Gədələrin danışqlarına fikir vermədən maşını hərə-kətə gətirdi və üzü cənuba tərəf yol aldılar.

Zazalı postunu keçmişdilər ki, sürücü soruşdu:

-Hərə qeydiyyatındasınız?

-Həkəri bölgəsində.

-Vay, dədəm vay. Qaçqınsınız? - Sükanı buraxıb iki əli ilə başına qapaz endirdi. - Mən də elə bildim şəhər qeydiyyatındasınız. İndi mən sizi necə apara-cam?

-Sən maşınını sür. Heç nədən də narahat olma. Harda saxlayıb düşürsələr, orda pulunu verəcəm. Çox narahatsansa, pulu indidən verim, qoy cibinə. Gerisi sənlik deyil.

Sürücü bir söz demədən telefonunu götürüb kim-sə zəng vurdu.

-Dıqı, şəhərə gəlirəm. İki kliyent götürmüşəm, rayon qeydiyyatındadırlar, qaçqındılar, ancaq deyir-lər şəhərdə yaşayıraq.

Dıqı dediyi adam telefonda nə dedisə, onlar eşit-

mədi, ancaq sürücünün telefonu hırslı sağ tərəfinə atmasından bildilər ki, danışq boşça çıxıb, xeyirli bir şey yoxdur.

-Qaynımızdı, şəhərdə polisdə işləyir, əli hər yerə çatır. Onun hesabına gedib gəlirəm. Yoxsa, karantində kimdi məni buraxan, ora-bura şütyüəm. O da deyir, rayon qeydiyyatıdırsa, tem bolye də qaćqın, buraxmayacaqlar.

"Qaćqın" sözünü elə dedi ki, elə bil "Amerika şpiyonu" deyir.

Daha heç nə demədilər. Bir müddət lal-dinməz yollarına davam etdirilər. Sol tərəfində oturan adam ehmalca qoluna toxundu.

-Üstünüzdə başqa heç bir sənədiniz yoxdur?

-Nə sənədimiz olacaq? Postda duranlar Azərbaycan vətəndaşı deyil? Bilmirlər ki, Həkəri bölgəsi çoxdan yoxdur, iyirmi yeddi ildir ki, ermənilər işğal edib? Məni şəhərə buraxmayıb, hara qaytaracaqlar? Elə hünərlidirlər, Həkərini qaytarsınlar, bizi də aparıb yişsinlar ora, ölüb qalaq öz yurdumuzda. Gözümüz də yollardan yiğişsin, özümüz də. Nə işimiz var şəhərdə ki, hələ bir karantinə də düşək...

-O söhbətləri eləməyin - o söhbətlər bizlik deyil.

-Qabaqda oturan sərnişin dilləndi.

Sürəcü minitelevizoru işə saldı.

-Dünyada yüzdən çox ölkəni ağuşuna almış koronavirus pandemiyası sürətlə yayılmaqdadır. - Aparıcı odlu-əlovlu, daha çox da vahiməli danışındı. - Koronavirusa yoluxmuş ilk Azərbaycan vətəndaşı bu gün səhər saatlarında vəfat edib. - Ekranda kosmonavt geyiminə bənzər geyimli tibb personalı göstərlirdi. Onlar əməliyyat blokunda ağır hərəkətlərlə ora-bura yeriyirdilər, lap kosmosdakı kosmonavtlar kimi...

-Bu da siftə! - Sürəcü bunu deyib mini televizoru söndürdü.

Ucar rayon ərazisində ilk komendant postuna rast gəldilər. Hardansa on beş-iyirmi nəfər polis işçisini tapıb yoluñ hər iki tərəfinə düzmişdülər. Xüsusi rejimdə bəslənmiş təsiri bağışlayan seçmə bədən polislər gedənləri də yoxlayırdı, gələnləri də...

-Ya Kor Seyidin cəddi... - yavaşca dilinin altında mızıldandı.

Sürəcü əvvəlcə sol cərgəyə durdu. Nə fikirləşdi - orta cərgəyə keçdi. Orda da qərar tutmayıb sağ cərgəyə düzənlədi maşını. Orta cərgədə yoxlanışa diqqət yetirib yenidən orta cərgəyə qayıtdı. Polis nəfəri qabaqçı maşını yoxlayırdı, üzündən, gözündən hiss olunurdu ki, sənədlərə candərdi baxır, yoxlamağa heç həvəsi yoxdur. Qarşısındaki maşın gedən kimi sürücü qabağa sürdü. Bu zaman polisin telefonuna

zəng gəldi. Cibindən çıxardıb qulağına yaxınlaşdırıldı, nə isə danışdı. Sifəti ciddiləşdi. Heç nə demədən yoluñ kənarında quraşdırılmış budkaya tərəf getdi. Maşında polisin danışığı eşidilmirdi, eşidilsə də onlar üçün heç bir mənası yox idi.

-Sür! - Birdən Nadirin ağlına nə gəldisə sürücüyü komanda verdi.

Sürücü komandaya bənd imiş kimi əvvəlcə asta-asta sürdü, arxadan çağırılmadığını görüb sürəti artırıdı və postdan uzaqlaşdı. "Bu da Kor Seyidin cəddinin kəraməti", deyə özünə təskinlik verdi Nadir.

Nəsə dediyini zənn edən yoldaşı növbəti dəfə soruştı:

-Ağrimursan ki? - Gəncədən bura bəlkə on dəfə soruşmuşdu.

-Bir az. - Sakitcə cavab verdi, özü də hər dəfə "yox" deməkdən bezmişdi.

-Bərk ağrıyanda de, maşını saxlasın, iynə vurum. Bir də ədəbxanaya getmək istəsən...

-Hələ dözürəm, bir az da dözərəm, Kürdəmirdə yəqin saxlayar, orda gedərəm... - başqaları eşitməsin deyə astadan yoldaşına piçildədi.

Kürdəmiri təzəcə keçmişdilər ki, sürücü minitelevizoru yenidən işə saldı.

-Koronavirusdan qorunmaq çox asandır. - Ekranda fırladılan ya reklam çarxiydi, ya da aparıcı səhnə arxasından səsləndirirdi. - Əlləri iyirmi-iyirmi beş saniyədən az olmayıaraq yaxşı-yaxşı sabunlamaq və su ilə yumaq əsas şərtidir.

"Pandemiya təzə başlamayıbm? Reklamları nə vaxt hazırladılar?" Öz-özünə sual verdi Nadir.

-Bunlar da söz tapıblar danışmağa... Guya ki, əli sudan başqa daha nə iləsə də yumaq olar? Bir də xəstəlik burnu, ağızı buraxıb gəlib əlin üstünə qonacaq. Ay, hay... - Sürəcü əsəbləşib yenidən ekranı bağladı, bəlkə də söhbət üçün ortaya mövzu tulladı, onsuz da yol boyu dinib-danışan yox idi.

Heç kim dillənmədi. Sürücünün telefonuna zəng gəldi.

-Hə, gəlirik. Ucarda postvardı, yaxşı keçdik. İndi Kürdəmiri keçirik.

Deyəsən, Qaidə işləyən qayniydi, maraqlanırdı.

Hacıqabulu keçməkdə ikən yenidən karantin postuna rast gəldilər. Burada yola dəmir şəbəkələr düzülmüş, hər iki tərəfdən iki maşının keçilməsi üçün kecid müəyyənləşdirilmişdi, daha sol cərgəyə, sağ cərgəyə adlamaq mümkünəsdən. Yolun qıraqında Daxili Qoşunların ağızimaskalı əsgərləri durmuşdu, hamısı da silahlı, sanki cani tutmağa hazırlaşmışdır. Dərhal paqonlulara göz gəzdirdi, iyirmiyədək polis və on iki əsgər vardı postda. Sanki, silahlı terrorçunu

tutmağa hazırlaşırdılar.

Növbə onlara çatanda polis çavuşu heç nə soruşmadan kimlərsə eştsin deyə ucadan səsləndi:

-Taksidir. Bakıya kliyent aparır.

Ona elə gəldi ki, bu polis çavuşu hansısa postda xidmət çəkəndir. Sürütün özünün dediyi kimi gündə aşağı-yuxarı şütyüyən maşını da yaxşı tanıyor. Yoxsa, hardan bilərdi ki, maşın taksidir, özu də Bakıya kliyent daşıyır.

-Yoxla! - Yolun kənarındakı ağacların altında kölgələnən polis zabitlərindən kimsə səsləndi.

Polis çavuşu əvvəlcə sürücünün və maşının sənədlərini yoxladı.

-Qaydasındadır. - deyib geri qaytardı.

Sonra qabaqda oturan sərnişinin vəsiqəsinə baxdı.

-Polisdə işləyirsən?

Bu nə axmaq sual idi. Əlində tutduğu polisin xidməti vəsiqəsi deyildimi?

-Bəli.

-Harda işləyirsən?

-Gədəbəyədə.

-Nə olsun ki, polisdə işləyirsən. - Sənədləri yoxlayan polis çavuşu sıfətini bozartdı. - Bakıya getməyə icazən ki, yoxdur.

-Təcili işim çıxıb deyə gedirəm.

-Ezamiyyət vərəqi götürməliydim.

-Müavindən icazə almışam. Tez dəyib qayıdam.

Polis çavuşu onun vəsiqəsini qaytarıb üzünü arxaşa tərəf tutdu. Arxa oturacaqda solda oturan dərhal şəxsiyyət vəsiqəsini uzatdı. Polis çavuşu alıb baxdı.

-Bakı propiskasıdır?

-Bəli, Binəqədidiə yaşayıram. - Kişi cavab verdi. - Məgər vəsiqədə yazılmayıb?

-Yazılıb, ancaq mənim ixtiyarım var vətəndaşın özündən soruşmağa.

Onlar da sənədlərini uzatdılar.

-Bəs siz?

-Biz Həkəri bölgəsindən, Qarabağlıyıq. Həkimə gedirik, böyrək pristupu ilə.

Əməliyyatdan sonra klinikadan verdikləri "Epikrez"i cibindən çıxardıb ona uzatdı.

-Bu ki, "Epikrez"dir. - Polis çavuşu istehza ilə güldü.

-Bəs nə olmalıdır? - Nadirdən əvvəl sürücü soruşdu.

-Göndəriş olmalıdır. Xəstəxanadan göndəriş götürməliyilər.

-Göndərişə heç bir ehtiyac yoxdur. - Nadir özü müdaxilə etdi. - "Epikrez"də hər şey yazılıb. Diqqətlə baxın. Orada yazılıb ki, əməliyyatdan bir ay sonra təkrar müayinə olunmalı və stend çıxarılmalıdır.

Polis çavuşu sənədlərlə birlikdə "Epikrez"i də geri qaytardı.

-Göndəriş dövlət xəstəxanalarına olur, özələ yox. Baxmadınız ki, "Epikrez" özəl klinikadan verilib. - Sürücü polis çavuşuna iradını bildirdi.

Bir neçə dəqiqə yerlərində dayandılar, polis çavuşu da heç nə demədən Ərəbzəngi kimi durdu başları-nın üstündə. Arxalarında maşın növbəsi uzandı.

Həyat yoldaşı sıxıldı, əvvəlcə pəncərənin şüşəsi ni endirdi, sonra qapını açıb yerə düşdü. Üzünü yoldaşına tutdu.

-Özün düş, get başçılarının yanına. Hərçənd başa düşər. Burda qalası deyilik ki...

O da ehmalca yerə düşdü. Aralıda durub bu mənzərəni seyr edən polis zabitlərindən biri, deyəsən, bayaq "yoxla" komandası verən yenidən səsləndi:

-Burax, getsinlər!

-Buraxmağına mən buraxıram. - Polis çavuşu iki-başlı, minnətli danışdı. - Ancaq Ələt postundan buraxmayacaqlar.

Sürücü maşını işə saldı, sahəllaşmadan yollarına davam etdilər.

"Ələt" karantin postu körpünü keçən kimi qurulmuşdu - təxmin etmişdilər, Bakını qoruyan əsas post bura idi. Axşamdan oğlu ilə "xüsusi əməliyyat" planı da çizmişdilər. Əgər onları postdan buraxmasayıdlar, maşından düşüb yoldan kənarlaşacaqdılar. Bir xeyli aralıda olan hansısa köhnə tikintilərin arxası ilə gedib qabaqda yenə də əsas yola çıxacaqdılar. Orda Bakıya tərəf şütyüyən maşınlardan birinə əyləşib yollarına davam edəcəkdilər. Başqa çıxış yolu yox idi, daha ağrıya dözə bilmirdi, böyrəyinin ağrısı bir yana, başının ağrısı dəhşət kimi görünürdü, heç vaxt belə ağrımamışdı. Həm də altı günlük daxili qanaxma onu əməlli-başlı üzmüdü. Burada bir kilometr, bəlkə də bir az artıq piyada getmək lazım olacaqdı. Odur ki, əşyalarının çoxunu oğlunun yanında qoymuşdular.

Posta çathaçatda sürücü maşını orta cərgəyə sürdü. Sol cərgədə duran maşınların çoxunu geri qaytarırdılar, bu da hələ uzaqdan aydın görünürdü.

Maşında sakitcə oturub gözlədilər. Növbələri çatanda ariq, cavan polis çavuşu yaxınlaşdı.

-Polis çavuşu İsgəndərov! - deyə özünü təqdim etdi.

Sonra bir-bir sənədləri alıb baxdı. Hiss olunurdu ki, savadlıdır, sənədlərdən baş çıxarı. Həm də alicənabdır. Bir kəlmə də olsun artıq-əskik danışmadı. Bütün sənədləri qaytardı, bircə "epikrez"dən başqa. Aşağı əyilib salona baxdı, sanki onun xəstə olub-olmadığını müəyyənləşdirmək istəyirdi.

-Müəllim, - deyə müraciət etdi. - Həkimlə əlaqə

saxlamışınız? Sizi gözləyir?

Bu da qəribə sual verdi. Tutaq ki, desəydi, "yox, gözləmir", onda nə edəcəkdi? Zəng vurub həkimi çağırtdıraqaqdı?

-Bəli. - Sakitcə cavab verdi.

-Bu gün əməliyyata götürəcək?

-Yox! Bu gün belə tez gəlib çatacağımızı düşünmürdük. Odur ki, sabaha danişmişiq. Saat on birdə olacaq əməliyyat.

-Yaxşı yol! - "Epikrez"i sürücüyü uzatdı ki, arxaya ötürsün. - Allah şəfa versin!

"İlahi, bizdə də alicənab polis işçiləri var imiş..." - Nadir öz-özünə təəccübünü bildirdi.

Bakıya çatan kimi xəbər vermişdi deyə ertəsi gün həkimin onları klinikanın qarşısında qarşılıyacağını düşünürdü. Həmişəki kimi adət etdiyi üzrə vaxtından bir saat əvvəl evdən çıxdılar. Yollar, demək olar ki, bomboş idi - Bakını heç belə təsəvvür etməzdı. Gecənin gec saatlarında gur-gur guruldayan, maşın tıxacından tərpənmək olmayan 20 yanvar meydانında cəmi-cümlətanı yeddi-səkkiz maşın gözə dəyirdi, adamlar isə tamamilə yoxa çıxmışdır.

Onlar klinikanın yaxınlığına çatanda vaxta hələ yarım saat qalırdı. Yaxınlığındakı parkda oturub gözləməli oldular. Hava çox yaxşı idi. Parkın aşağı tərəfində yaşıllaşdırma işçiləri, ya da təmizliyə baxanlar girişlərə dəmir şəbəkəyə oxşar hasar düzürdülər. "Bir də bura nə vaxt yolumuz düşəcək", deyib həyat yoldaşı bir neçə şəkil də çəkdi, yaman şəkil həvəskarıydı. "Qoy, bu günümüzdən də bir xatirə qalsın", dedi.

Bu zaman telefona zəng gəldi, həkim idi, çağrıdı.

-Hardaydınız? - Qapının ağızında gözləyən ağızı maskalı həkimin ilk sualı bu oldu, maskadan danışiq bir az da boğuq-boğuq çıxırdı.

-Parkdaydım. Siz deyən vaxta yarım saat qalırdı deyə, gəlib burda gözləmək istəmədik.

-Nə park? Bilmirsinizmi ölkədə karantin rejimi elan olunub? Parka getmək olmaz. Virusdan xəbəriniz yoxdu?

Nadirin başı gicəlləndi, ürəyi bulandı, həkimin qəzəbli baxışımı, maskalı görünüşümü onun "kefinə" soğan doğradı...

-Parkda virus var ki? Günəşli hava, bol oksigen. Öksinə, gəlib klinikanın qarşısında duran adamların arasında gözləmək parkda oturmaqdan daha təhlükəlidir. - Yoldaşı həkimə etirazını bildirdi.

-Gəlin, keçək. - Ruslan həkim daha bir söz deməyib buyurdu.

İçəri keçəndə qapının ağızında iki tibb işçisi ilə rastlaşdırılar, hər ikisinin ağızında maska, əllərində rezin əlcək vardı. Oğlan tibb işçisi əlindəki aparati tapança kimi düz onun alnına tuşladı. Döyməsini basdı, nə isə alınmadı, bir də basdı. Yenə də bir şey alınmadı, düz alnına dirədi... Aparatını, yoxsa oğlanın üç dəfə təkrar yoxlanışından onu soyuq tər basdı, elə bildi ki, dünyani bürüyən bu dəhşətli virusu oyuncaq tapança ilə alnından canına yeritdilər.

-Xəstə sizsiniz? - Üzüntülü səslə soruşdu.

-Bəli. - Ondan da üzücü, candərdi cavab verdi, ağrısı şiddətlənirdi.

-Tez keçin, burda dayanmayın. - Oğlan başını buladı.

Yanındakı qız tibb işçisi əlində tutduğu pəncərə şüşəsini silmək üçün fisqirdıcı maye doldurulmuş qabı əlinə yaxınlaşdırıldı. Qız tətiyini çəkən kimi əlləri maye ilə islandı. Əlini yuyurmuş kimi bir-birinə sürtdü, sonra barmaqları ilə burnunun girişlərini islatdı. İyindən hiss etdi ki, əlinə buladığı maye hər nədisə, spirtlə qarışdırılub, heç bir qorxusu yoxdur.

-Xanım da xəstədir? - Oğlan həkimdən soruşdu.

-Yoldaşımdır. - Nadir Ruslan həkimdən tez özü cavab verdi.

-Artıq adam olmaz, yalnız xəstə klinikaya keçə bilər. - Oğlan qəti etiraz etdi. - Karantin qaydalarına riayət olunmalıdır.

-Yaxşı, onda siz keçin, mən çöldə gözləyərəm. - Yoldaşı bunu deyib klinikadan çıxdı.

-Telefonum özümdə qalır, çıxanda zəng vurub xəbər edərəm.

-Bizim xəstəmizdir, təzəlikcə əməliyyat olunub. Təkrar analizlərə ehtiyac yoxdur. - Ruslan həkim onu qeydiyyatda oturan qızlara təqdim edib getdi.

Qızlardan biri "bizim xəstəmizdir" deyib tez onu qeydə aldı, kompyuterin ekranına baxdı, hansısa dəftərinə qeyd etdi.

-Cəmi bir analiz verəcəksiniz. Bu, mütləqdir. - Kompyuter arxasındaki qız dilləndi.

-Olsun. - Sakitcə cavab verdi.

Yanındakı qız ayağa qalxıb "ardımcı gəlin" deyərək onu liftə tərəf apardı. Liftin yanındakı otağa girdilər.

-Ağzınızı açın. - Otaqdakı qız buyurdu.

Nadir ağızını açdı. Tibb işçisi əlindəki qulaqtəmizləyən çöpə bənzər bir alətlə onun ağızından, boğazından yaxma götürdü.

-Bu nəyin analizidir? - Nadir maraqlandı.

-Vəssalam! Gedə bilərsiniz.

Heç üç dəqiqə keçməmiş artıq üçüncü mərtəbədə palatalar yerləşən bölmədəyidilər.

-Buyurun, qəbul edin.

-Xəbərimiz var, həkim deyib.

Masa arxasında oturmuş həddən artıq kök, bədheybət biri qızdan kartanı alıb baxdı.

-Saamm... - qəribə bir səs çıxardı.

Sağ tərəfdəki otaqdan qarayınız, suyuşırın, 35-40 yaş arası bir tibb işçisi çıxdı. Görünüşcə, müasir dəbli, incə olmasa da xoş təsir bağışlayırdı.

"Yaxşı ki, bunlar da var, yoxsa bədheybət kimi-lərin ucbatından heç kim buraya müalicəyə gəlməz, adamın burda bağrı partlayar", deyə düşündü.

-Xəstəni palataya! - Bədheybət əmr elədi.

-Ardımcı! - Suyuşırın onu müştəri gözü ilə sü-züb həlim səslə səslədi.

Qarayınız xanımın arxasında dəhlizlə gedib hansısa palataya keçdiilər, nömrəsinə baxmadı, uza-ğı iki saatlıq burda olacaqdı, palatasının nömrəsini bilməyin nə əhəmiyyəti vardi.

Palata iki çarpayılıq idi. Televizor qarşidakı divardan asılmışdı. Pəncərənin jalyuzi bağlı olduğundan içəridə işiq yandırılsa da qaranlıq kimi görünürdü.

-Adım Samirədir, otdeleniyanın sestra-xozyay-kasiyam. - Xanım palataya girər-girməz tanışlıq verdi. - Həkim xəbər eləmişdi gələcəyinizi, posteli elə indicə dəyişmişəm. Paltarınızı soyunub şkafa yiğin, xalat götürüb gəlirəm.

-Siz yenisiniz?

-Başqa şöbədəydim. Necə bəyəm?

-Mən burda əməliyyat olunmuşam. Onda...

-Hə. Yeganə ilə yerimizi dəyişdirdilər.

Adının Samirə olduğunu deyən xanım çıxan kimi üst paltarlarını soyunub şkafa asdı. Bircə alt paltarı qalmışdı əynində. Bilmirdi onu da çıxardıb ya-taşa uzansın, yoxsa çıxartmadan ayaq üstə gözləsin. Bu zaman Samirə başqa bir qız tibb işçisi ilə danışa-danışa otağa qayıtdı. İkinci xanım çox gənc-di, bilmək olmurdu praktikantdı, yoxsa tibb bacısıdı.

-Bu da Nərmindi, tibb bacısı. - Samirə onu təq-dim etdi. - Sizə iynə vuracaq, sistem qoşacaq, əmə-liyyata hazırlayacaq.

-Salam. - Nərmən çox nazik səslə onu salamladı.

- Siz hələ uzanmamısınız?

Nadirə elə gəldi ki... Bu qız niyə ona belə tərs-tərs baxdı?

-Uzanın ki, iynə vurum, sistem qoşum. - Nərmən sözünə davam etdi.

Deyəsən, Nadirə çilpaq görüb geri qayıtməq isteyirdi, Samirə qoymadı.

-Çıxma. Birinci dəfədir görürsən? - Göz vurdı.

- Narahat olma, bundan sonra çox görəcəksən. İki-

cə dəqiqəyə rahatlayıb uzadıram.

Xalatı əyninə geyirdi. Xalat bir qollu idi, digər qolunun üstündə qatma bağlanırdı.

-Bu da sizin corablarınız. Ayağınızı taburetkanın üstünə qoyun, geyindirim.

Corablar ona tanış gəldi, keçən dəfə də geyin-dirmişdilər. Qadın corabları kimi çox uzun idi, aya-ğa geyinirdin, dizdən də yarıq qarış yuxarıya darti-lirdi.

-Yox, yox, nə danışırsınız, özüm geyinərəm.

-Özünüz çətinliklə geyinincə, mən rahat geydi-rəcəm.

Ayağının birinə corabı geyindirdi. Həqiqətən də rahat oldu, özü geyinsəydi, Allahın əzabını çəkə-cəkdi. Keçən dəfəki zülümü xatırladı. Yeganə heç təklif də eləməmişdi. Eləcə gətirib çarpayısının üs-tünə atmışdı. "Geyinərsiniz", deyib çıxıb getmişdi.

Sol ayağına corabı geyindirəndə sağ ayağını şəpsəpin üstünə qoymaq istədi ki, müvazinətini itirməsin, xalat çıyindən açıldı, açılmağı ilə də sü-rüşüb yerə düşməyi bir oldu. İşə bir bax ki, qolucu geyilən tərəf də sıvişib düşdü. Yaxşı ki, tumanı əy-nindəydi, yoxsa pis vəziyyətə düşəcəkdi.

-Lap filmlərdəki kimi düşdü xalat. - Pərtliyini bürüzə verməmək üçün qeyri-ixtiyari gülümsündü.

Nərmin də təəccübə baxdı, ya bir şey anlama-mışdı, ya da çilpaq kişi bədənini birinci dəfəydi gö-rürdü.

-Dayı kefqom dayıdı e... on səkkiz plusdan da-nışır. - Samirə aydınlıq gətirib göz vurdı.

-Başa düşdüm. - Nərmin də gülümsündü.

-Elə əsas maraqlı yeri oradı filmin, yoxsa baxıl-maz. - Samirə əlavə etdi və xalatı yenidən onun əy-ninə geyindirdi, bu dəfə çıyinin üstündə iki düyü vurdu, özü də bərk-bərk ki, bir də açılıb düşməsin.

-Tez olun, alt paltarınızı soyunub uzanın. - Nər-min tələsdirdi. - Vaxt keçir.

-Heç olmasa Nərmin iynə vura bilir? - Samirə-dən soruşdu.

-Narahat olmayın. - Samirə təskinlik verdi. - Burda təsadüf adam yoxdur, hər kəs öz işinin usta-sıdır.

-Qapıda oturub yerindən tərpənə bilməyən o bədheybət də?

-Bəli!

-Başa düşürəm. Ancaq venanı da hər ağ xalat ge-yinənə etibar etmək olmaz.

-Biz ağ xalat geymirik, paltarımızın da rəngi ma-vividir.

-Mənə etibar edə bilərsiniz. - Nərmin gülüm-sündü.

Yerinə uzanan kimi Nərmin sistemi qoşdu.

Onlar palatadan birlikdə çıxdılar. Qapının ağızında dayandılar, ya nə isə ayaq saxladılar, nədisə, danışıqları aydın eşidilirdi.

-Dayı pozitiv dayıdır ha... - Nərmin deyirdi.

-Elə mən də pozitivəm, sən də pozitiv olmalısan. Pozitiv olmasaq, bu qədər xəstəni hazırlayıb ülgüt altına göndərə bilmərik.

-Allah şəfəsin versin!

-Amin!

Əməliyyat uğurla keçdi. O, bunu həkimin dilindən eşitti. Son bir ay ərzində içdiyi dərmanlar öz təsirini göstərmişdi. Büyrekörklərdə illərlə yiğilib qalmış daş və duz kristalları əzilib toz halına çevrilmişdi. Bir dənəsi isə daş halında sidik kisəsinə düşüb, orada ilişib qalmışdı. Qanaxma da onun ucbatından idi. Həmin daş keçən dəfəki əməliyyatdan sonra sidik axarına qoyulan stendin köməyilə kanalın genişlənməsindən gəlib sidik kisəsinə düşmüşdü. Yoxsa kanalda ilişər, daha pis fəsadlar törədə bilərdi. Bunu müayinə zamanı Ruslan həkim dedi.

Bütün bunlar təsəlliverici idi, amma baş həkimin burada olması və sözlü adama oxşaması onu narahat edirdi. Birdən o, yaxınlaşdı və Nadirin əlinindən tutdu. Nadir əlcəkli əlin hərarətini duymadı.

-Narahat olmayın! - dedi.

-Nə narahat olacam, artıq əməliyyat geridə qalıb.

-Sizdə "Pozitiv" çıxbı.

-Əladı ki! -Güldü.

-Başa düşürəm. Siz bu cür əhval-ruhiyyə ilə bütün xəstəliklərin öhdəsindən gələcəksiniz.

-Necə? - Nadir sanki yuxuda idi, birdən ayıldı. - Məndə başqa xəstəlik də tapılıb? O zəhrimardan deyil ki? Gizlətməyin, düzünü deyin, onsuz da nə vaxtsa biləcəyəm. Ürəyimə dammışdı, bilirdim ki, nə vaxtsa o da gelib məni tapacaq.

-Dedim ki, narahat olmayın. O deyil, başqa şeydir. Bu da hələ ehtimaldır, adı qrip də ola bilər. Siz axı dalbadal əməliyyatlar keçirmisiniz, orqanizminiz zəifləyib. İmmun sisteminiz aşağı düşüb.

-Qrip?! Mən axı qripə yoluxmamışam. Yoluxsaydım, asqrardım, öskürərdim, burnumun suyu axardı, boğazım gələrdi. Bunların heç biri məndə yoxdur.

-Qripin çoxsaylı növləri var.

-Bilirəm, adam yayda da qrip tuta bilər. Güntüməvi da deyirdilər bizdə yayda qrip tutana. Quru qrip keçirənlər də olurdu, xoruzəng, zökəm, eşşək qripi tutanlar da...

-Qripin təzə növünü tapıblar. Eşitməmisiniz?

Bunu eşitcək Nadiri soyuq tər basdı.

-Hələ dəqiq deyil, bunu bir də yoxlatmalıyıq. Analizinizi Mərkəzi laboratoriyaya göndərmişik. İlkin ehtimalımız belə oldu, bəlkə də təsdiqlənmədi. Ancaq siz hər şeyə hazır olmalıdır.

-Olmaya...

-Hə, hə, koronavirus aşkarlanıb sizdə...

Nadir daha heç nə eşitmədi. Dünyanı bürüyən bu dəhşətli virusun adını eşitcək anı olaraq hiss etdi ki, gözləri qaralır, dünya-aləm başına fırlanır...

...Gördü ki, kəndlərindədir. Bura necə gəlib, hardan keçib gəlib, baş açmadı, axı buraları iyirmi yeddi il idi ki, ermənilər işğal etmişdi. Kənddə bir dənə də olsun salamat ev qalmamışdı, hamısı yandırılmış, uçurulub dağıdılmışdı. Kəndin aralığı ilə tövşiyə-tövşiyə evlərinə tərəf üzüyuxarı çıxırı. Nə həyət-bacada, nə də aralıqda bir adam gözə dəyiridi. Mətinin peyvas tutunun yanından keçəndə babasının buxaralı damını gördü. Ermənilər bircə bu damı uçurtmamışdır, qapısı da açıq idi. Babası doxsan dörd illik ömrünün yarından çoxunu bu damda keçirmişdi. Damı da özü tikdirmişdi. İki dirəkli, geniş salonlu bir tikili idi. Milləri və dirəkləri o qədər yoğun idi ki, adamın gücü çatmazdı qaldırsın. Nənəsinin dediyinə görə,babası öküzlə qaldırıbmış. Bura ev ola-ola niyə dam deyirdilər, Nadir bunu bilmirdi. Dam kimi də istifadə edirdilər, heyvanları qışda yemləmək üçün bura qurudulmuş ot yıgardılar.

Yaxınlaşıb açıq qapıdan içəri baxdı, babasının yatdığı taxt da yerindəydi, ermənilər sindirmamışdır. Bir az da yaxınlaşıb diqqətlə baxdı, buxara da yerindəydi, dəyməmişdir. Bir də baxdı ki, buxara çartaçartla yanır. Dədəsi ilə Heydər kişinin yol qəzasında ölü oğlu Qəhrəman da oturub buxaranın qabağında, şirin-şirin söhbət edirlər. Əllərini də buxaraya tərəf tutublar ki, istisindən qızınsınlar.

Sevincindən bilmədi neyləsin. Başını qapıdan içəri keçirtmək istəyirdi ki, dədəsi onu gördü. Görən kimi də buxaradan bir kösəv götürüb hirsələ ona tərəf tulladı.

-Girmə içəri! - Qışkırdı. - Burda yer yoxdu.

İlahı! Bu nə iş idi görürdü? Bu boyda kənddə bircə dənə salamat ev qalmışdı, orda da ona yer yox idi. Dədəsini də ömründə belə acıqlı görməmişdi. Geniş salonlu damda niyə ona yer olmasın?! Gözləri yaşardı Nadirin.

Gözləri yaşardığından daha heç nə görə bilmirdi, deyəsən qan-tər içindəydi. Ağzına, sıfətinə nə geyindirirdilərse, ağır-ağır, bir də xorultulu nefəs alırdı, xorultusunu özü eşidirdi. Baş həkim əlini gəzünün qabağında yelləyirdi, gözlüğünün şüşələri tərləmişdi, güclə görürdü.

-Yaxşısanmı?

-Yaxşıyam. - Cavabı daha çox xorultuya bənzəyirdi, sanki qəlyan çəkənlər kimi ağızına truba keçirmişdilər, suyun bu tərəfindən danışındı, o biri tərəfindən xorultulu səs çıxırdı.

-Bir azdan palataya köçürəcəklər səni, orda yaxşı olacaq. - Baş həkim bunu deyib getdi.

İki tibb işçisi onu palataya gətirdilər, yatağa uzađib çıxdılar. Onlar çıxan kimi tibb bacısı Nərminlə Samirə gəldi.

-Necəsən? - Hər ikisi bir ağızdan soruşub gülərək ona əl yellədilər.

-Yaxşıyam. - Başını tərpətdi.

Tibb bacısı ona sistem qoşdu.

-Şkafdakı kurtkamın cibindən telefonu götürüb mənə verin, yoldaşımı zəng vurmaliyam.

-Zəng vurmayın. Yoldaşınızı karantinə alıblar. - Samirə bildirdi.

-Necə? Onu karantinə alıblar? O da burdadır?

-Yox. Onu başqa klinikaya aparıblar.

-Onda oğlumla əlaqə saxlamalıyam.

-Xəbər ediblər. Çox güman ki, oğlunuz da karantinə alınıb.

-Aman Allah!

Daha heç nə demədi. Nərminlə Samirə ona baxa-baxa palatadan çıxdılar.

-Siftəmizin ayağı uğurlu oldu. - Qapı açıq idi deyə dəhlizdə danışılanları eşidirdi. - İkinci koronanı da indi palataya köçürərlər.

-Deyirlər ki, koronavirusa yoluxmuş xəstələri müalicə edən həkimlərin maaşını beş qat artıq verəcəklər. Bu düzdür?

-Ola bilər, ancaq bu dövlət xəstəxanalarında çalışanlara aiddir.

Çox keçmədən gənc bir oğlanı palataya gətirdilər. Nadir çəpəki onu süzdü, gənc sir-sifətindən tələbəyə oxşayırdı, nədənsə ona belə gəldi. Nə nar-komanlara, nə də dələduzlar cərgəsinə qoşulanlara bənzətmədi, məsum bir gəncdi. Ağır-ağır nəfəs alırdı, tez-tez boğulurdu. Deyəsən, gerçəkdən koronavirusa yoluxmuşdu. Ağızına qoşulan aparat da yaxşılarından deyildi, ya sifətinə düz oturtmamışdlar, ya da...

Əlinin işarəsi ilə tibb bacısını yanına çağırıldı.

-O nəfəs ala bilmir, yəqin aparatı düz qoşmamısınız...

-Düz qoşulub. Həm aparat sizinkindən deyil, həm də xəstəliyi çox şiddetlidir.

Nadir dinmədi.

-Sizə qoşulan aparatı baş həkim Almaniyadan yeni gətizdirib, əsl koronavirus xəstələri üçündür.

Ona qoşulan aparat isə süni nəfəs verməkdən ötrüdür.

Nadir elə bildi ki, gənc kimsəsizdir, kasibdir, klinikanın pulunu ödəyə bilməyib, ona görə də ondakı aparatdan qoşmayıb. Ürəyi acıdı ona.

-Ona da bu aparatdan qoşun. Ödənişinə kömək edərəm.

-Klinikada bu aparatdan cəmi bir dənədir, onu da sizə qoşmuşuq.

-Mən yaxşıyam, mən yaxşıyam. - Həyəcandan lap fil kimi xoruldayırdı. - Çıxardin bu aparatı, ona qoşun.

Əl atıb aparatı çıxartmaq istədi.

-Siz nə edirsiniz? - Nərmin dəhlizə qaçıdı. - Həkim, həkim...

Nadir aparatı sifətindən araladı, sifəti od tutub yanındı. "Gerçəkdə həyat var imiş", deyib dərindən nəfəs aldı. Yanındakı masanın üstündən su butulkasını götürdü. Sol qoluna sistem qoşulduğundan sağ əli ilə birtəhər qapağını açdı, sudan bir az içdi. "Ox-xayy" dedi, sərin su isti bədəni ilə daxilinə axdı, sərinlik gətirdi. "Suyun ziyanı olmaz" deyib butulkanı bir də başına çəkib içirdi ki, qabaqda Ruslan həkim, arxasında da baş həkimlə Samirə və Nərmin otağa daxil oldular. Su içdiyini görüb karixib qaldılar.

-Nə durub baxırsınız? Aparatı təcili dezinfeksiya etdirib oğlana qoşun. Görmürsünümü gədə əldən gedir?

Ruslanla Nərmin bir-birinə, sonra da hər ikisi dönbü bas həkimə baxıdlar. Baş həkim başı ilə rəziləşmiş işarəsi verib otaqdan çıxdı. Nərmin aparatı götürdü və hamısı otaqdan çıxdılar. Gənc çox ağır nəfəs alırdı, sinəsi qalxıb enirdi.

-Bir az da döz. İndi sənə dünyanın ən bahalı aparatını qoşacaqlar. Tezliklə sağalacaqsan. İnan!

Nadirin bu sözlərinə gəncdən heç bir reaksiya gəlmədi. Deyəsən, özündə deyildi, huşa getmişdi.

Bir azdan baş həkim otağa qayıtdı. Yaxınlaşmış Nadirin biləyindən tutdu və bir müddət belə qaldı, deyəsən, nəbzini yoxlayırdı, həm də ürəyinin səsinə qulaq asırdı.

-Nə gözəl ürəyin var... - piçildədi. - Bu ürək ki, səndədi, bütün xəstəliklərə qalib gələcəksən, tezliklə sağalacaqsan. Allah şəfa versin.

-Allah cəmi xəstələrə şəfa versin.

-Amin.

Baş həkim əlini Nadirin biləyindən götürdü, otağa göz gəzdirib çıxdı. Bu zaman Nərmin aparatı gəncin sifətinə yerləşdirirdi. Xəstə oğlanın boğunuq səsi otağı bürümüşdü, sinəsi hələ də atdanırdı, qarnı şar kimi şişib boşalırdı...

ƏSGƏR ANASININ ÜRƏK CIRPINTILARI

**FATMA
ABDULLAYEVA**

C.Naxçıvaniski adına hərbi liseyin sabiq müəllimi, ali dərəcəli müəllim, filoloq

GÖZÜN AYDIN, POLADIM

Azərbaycan ordusunun şəhid generalı Polad Həşimova

Arzuları çin olan,
ruhu sevinən igid,
Yerin boşdur səngərdə,
hamı səni arayır.
Yaman yatıb gecikdin,
dur, Vətənən haraylayır.
Sağ olaydın kaş indi,
ordumuz gündə neçə,
kəndi, şəhəri
yağdan azad edir.
Sevincimiz min-mindir...
Sənin o gülər üzün
o məğrur təbəsumün,
səngərdəki əsgərə
qol-qanad bağışlayır.
Bu gün büyöv xalqımız
əsgəri alqışlayır...
Bil ki... sənin ölümün
cılovunu gəmirən
xalqına təkan oldu.
Qarabağın yolunda
orduma sükan oldu.
çəkdiyin Vətən dərdi
sevinclərə bələndi.
Milyon-milyon qəlblərə
gürşad bir sel ələndi.
Vətən məcnunlarını
öndə gedən dəstəsi,
sənin qisasın üçün
sipər etdi sinəsin...
Fizulidə, Murovda
yüksələn hər bir bayraq
Vətənimin qıruru,

şəhidlərin qisası,
tarixə şahid oldu.
Hər qarış uğurunda
neçə-neçə əsgərim
bir ölməz şəhid oldu.
Xudafərin körpüsü
o tay-bu tay - hər kəsə
bu gün açmaqda qucaq.
Bilirəm bu döyüsdə
ordumuz qalib olacaq...
Qalx, Poladım, qalx, gedək,
səni görsə yağılar
Bağırları yarilar...
Axi şəhidlər ölmür
Azad olan hər bir yurd
heç vaxt şəhidsiz olmur.
Hər yerdə izin qalib,
ürəkləri isidən
atəşin közün qalıb...
Odur Səmayə ana
dil deyib səni ağlar,
mərd igidlər içində
gözərləri səni arar.

Bir möcüzə olaydı
Qorqud balası Polad
kaş indi sağ olaydı.
Düşməndən azad olan
torpaqlara baxdıqca
həsrəti korşalaydı...
Qalx, Poladım, qalx, gedək,
yurd uğrunda döyüşən
hər bir igid əsgərin
odur səni səsləyir
xalqın isə vüqarla
"Şəhidlər ölməz" deyir.

OĞLUMA

*ön cəbhədə olan Azərbaycan
ordusunun zabiti polkovnik-
leytenant Mübariz Şabanova*

Oğul, boyuna qurban!
Əski qarı düşmənin
başına o açdığını
"düyün, toyuna qurban".
Harda olursansa ol,
canın sağ olsun təki.
Vətəninin önündə
üzün ağ olsun təki...
Döyüş igid ər kimi
qoy gəlsin xoş sorağın...
Azad olsun yağıdan
hər bir qarış torpağın

Nə zalim, nə qəvi bir düşmənim var,
Xocalı yarası - sağalmaz yaram.
Hiyləgər, yalançı, qəddar yağıdan
Qisasım alınsa, ölsəm də nə qəm,
Əbədi... əbədi... rahatlanaram.

Ordum müzəffərdir, qalib gələcək,
Qılıncılar çıxmadı boşuna qından...
Bu zərif könlümdə nəğmə deyəcək,
Qorxmaz əsgərimin şərəf, şanına
Şuşaya bayraqı taxlığı andan.

Arzusu, muradı gözündə donan,
Vətənin yolunda, haqqın yolunda
Qanına bələnən körpə fidanım.
Sizin sayənidə doğma yurdumun
Zəngin üfüqündə doğacaq Günəş,
Zülmətdən sıyrılıb çıxacaq danım...

Türkoloq, yazıçı, tərcüməçi Ömər Küçükməhmətəoglu 1979-cu ildə Qəhrəmanmaraşın Türkoğlu rayonunda doğulub. Universitet bitirib. Türk dili və Ədəbiyyatı üzrə doktorluq alimlik dərəcəsi var. Türkiyədə bir neçə elmi və bədii kitabı yayılmışdır. Azərbaycan, rus, özbək, qırğız, qazax ədəbiyyatlarından birbaşa Türkiyə türkcəsinə xeyli tərcümələr edib. Azərbaycan ədəbiyyatının cəfakes dostlarındandır.

ÖMƏR KÜÇÜKMƏHMƏTOĞLU

YARIMCIQ

(hekaya)

"Düşünmek ruhun öz-özüylə danışmasıdır"

Farabi

Qəhvəaltında (səhər yeməyi zamanı) heç kəsin səsi çıxmasa da, qardaşı uşaqları yerlərində dingildəyirdilər. "Ayağını çək", "sən orda oturma", "ananın yanında mən oturacağam", "mənim yerimdən dur" - bütün bunlar hər səhər qəhvəaltında eşitdiyi adı sözlərdi.

Stolun baş tərəfində əyləşmiş yazıçı anasına, bacısına, qardaşına və qardaşı uşaqlarına bu gün öz otağında hekayələr kitabının son hekayəsini yazacağını söylədi. Onu narahat etməmələrini, otağına kimsənin girməməsini dilə gətirdi. Bir ti-kə pendir və bir dilim pomidor yedi.

-Bu hekayəni də yazüb kitabı çapa vermək istəyirəm.

Yeznəsi çayından bir qurtum aldı. Ona tərəf baxıb soruşdu:

-Nədən bəhs edəcək?

-Necə yazdığını anladan bir hekayə olmalıdır.

-Maraqlıdı.

-Bəli, bir az yazıçılıq sənətindən söhbət açacağam. Həyatda qarşılaşdığını əhvalat-

ları necə qələmə aldığımı oxucularımla bölüşəcəyəm.

Bu qısa dialoqdan sonra hər ikisi susdu. Qəhvəaltısını qurtarıb qalxdı və iş otağına getdi. Hekayəni necə başlayacağını düşünərkən qapı açıldı. Bacısı içəri girdi. Kündəki tozsorəni götürdü. Bayıra çıxanda arxasınca "onu bir də mənim otağıma qoymayın", dedi.

Fikirləri alt-üst olmuşdu. Hekayəyə yenidən köklənmək üçün xəyal dünyasına baş vurdı. Hə, indi nədən başlayım, deyə düşünərkən qapı yenidən açıldı. Bu dəfə içəri girən anasıydı. Ona axşam dayısının Alimə arvadı ilə qonaq gələcəyini, onlara halva bişirmək istədiyini, amma un qalmadığını, hekayəsini yazdıqdan sonra gedib, un almasının vacibliyini söylədi.

O, "tamam", dedi. Sonra yenidən hekayəsi haqqında düşünməyə başladı. Əvvəlcə ona bir ad tapmağa çalışdı. Bu zaman cib telefonu səsləndi. Zəng vuran Həmzəydi. O da yazıçıydı, hekayə yazındı. Həmzə onun bu yaxında yazdığı hekayə-

sini oxuyub-oxumadığı, haqqında nə fikirdə olduğu ilə maraqlandı. Özünün də elə bu saat bir hekayə üzərində işlədiyini bildirdi.

Telefon söhbəti bitdi. Yenə düşüncələrə daldı. Fikrini cəmləyib əlini klaviatura-ya uzadanda qapının cırıltısını diqqətini yayındırdı. Beş yaşlı qardaşı oğlu Mahmud-du. Qapını ayağı ilə itələyib, içəri keçdi.

-Dayı, bu gün bizimlə oynamağa söz vermişdin...

Qardaşı oğluna baxıb qımışdı.

-Doğrudu. Bəs niyə qapını ayağınlı açırsan?

-Dayı, keçən dəfə sən anbarın qapısını təpiklə açmışdin...

Yazıcı daha heç nə deyə bilmədi. Qalxıb qardaşı oğlunun əlindən tutdu. Qardaşının o biri uşaqları, Yusif və Ayşəgül də həmin saat yanına gəlib, onu qucaqladılar.

Əvvəl qardaşı uşaqlarının ayaqlarından tutaraq, qolları üstündə qalxıb enməyi məşq etdirdi. Sonra qızışma hərəkətlərinə keçilər. Yusif dəyənəklərlə bir az ağırlıq qaldırdı. On bir yaşındaydı. O biriləri kiçik olduqları üçün ağırlıq qaldırmağa icazə vermədi. Bircə ayaqdan tutma hərəkətini göstərdi. Yaxşıca oynadılar.

Uşaqlar yorulan kimi hərəsə bir divanda uzanıb yatdı. O da hekayəsini yazmaq üçün təzədən yazı otağına qayıtdı. Düşün-

məyə başladı. Naşir dərgilərdə dalbadal yayınlanan hekayələrini oxumuşdu. Kitabını buraxmaq isteyirdi.

Doğrudan, mən onları haçan yazdım? Gör nə qədər hekayə oldu. Bax, bir kitabdı. Sanki birnəfəsə yazılıb. Əslində, bu gün "Aynadakı adam" adlı yarımcıq qalmış bir hekayəsini bitirmək isteyirdi. Ancaq yaxşı deyiblər, sən saydığını say, gör fələk nə sayır. O hekayəsinin adı xoşuna gəlirdi. Bəlkə də başqa bir kitabının adı olacaq. Bir neçə də yarımcıq hekayəsi vardı. Tamamlaya bilsə, ikinci bir kitabı da düzələrdi.

Sonra stolun üstündə, printerdə üzünü çıxardıb, bir qıraqda qalaqladığı hekayələrinə baxdı. Çapa hazırlananlar, necə deyərlər, birnəfəsə yazılanlardı. Deyəsən, bu gün başladığı hekayəni axıra çatdırmaq alınmayacaqdı. Eybi yox, qoy bu da yarımcıq qalsın. Hekayələrin hamisinin axırı elə həmişə hökmən bitməli deyil ki! Həyat özü də belədi axı.

Bunları düşünən yazıçı yazımaqdan ayırdı. Çap olunacaq kitabının adı haqqında fikirləşdi. Bu, onun ilk hekayə kitabıydı. "Bəlkə "Üş yoldaş" olsun? Ağıl, qəlb və sənət. Üçü çox yaxşı yoldaşdı".

*Türkiyə türkçəsindən çevirdi:
Eyvaz Zeynalov*

XƏZAN - 2020

(*"Xəzan" ədəbi-bədii jurnalında 2020-ci ildə dərc olunmuş materiallar*)

Nəşr

Roman

- 1.Gülər ELDARQIZI - "Burulğan" N1(25), N2(26), N3(27)

Povest

- 1.Şiringül MUSAYEVA - "Bu nə sevda?" N1(25)
 2.Xalıq AZADİ - "Məhəbbətin qırmızı rəngi" N5(29)
 3.Rəşid BƏRGÜŞADLI - "Sığınacaq" N5(29)

Hekayələrlər

- 1.Yaşar SÜLEYMANLI - "Şəhərin ən məşhur pişiyi" N1(25)
 2.Camat ZEYNALOĞLU - "Ölüm doğmaliyi", "Əlil sevgili" N1(25)
 3.Qafar CƏFƏRLİ - "Son nəfəsdə", "Bir ömür sevgi" N1(25)
 4.Əlif MƏHƏRRƏMLİ - "Yaddan çıxmış hədiyyə" N1(25)
 5.Turac HİLAL - "Qürurum" N1(25)
 6.Eldar QARQARÇAY - "Tək söyüdün nəgməsi" N1(25)
 7.Bakır Əli MİSİROĞLU - "Tirdə" N1(25)
 8.Aysel VAQIFQIZI - "Son döyüş" N2(26)
 9.Rəşid BƏRGÜŞADLI - "Tonqal iniltisi" N2(26), "Tabu" N3(27), "Uğur böcəyi" N7(31)
 10.Əli BƏY AZƏRİ - "Rəncər Cəfərqlü", "Yeznə-qayın maaşı", "Təzə müəllim" N2(26), "Hal arvad" N3(27), "Zəncinin dərsi" N5(29), "Nə gözel ürəyin var" N7(31)
 11.Vaqif OSMANOV - "Sevginin uzun yolu" N2(26)
 12.Ramiz İSMAYIL - "Duxlu Şirxan"ın arvadları" N2(26)
 13.Nəcibə İLKİN - "Atasının gül balası" N2(26)
 14.Damət SALMANOĞLU - "Sən əsl dostsan", "Nərgizgülü" N3(27)
 15.Needet EKİCİ - "Nazlı Sənəm" N3(27)
 16.Təyyarə FƏRHADQIZI - "Tülkünün göz yaşları", "Nicatın cəsarəti", "Tənbəl qız", "Lovğalığın nəticəsi", "Dəcəl Tərlan səhvini düzəlddi" N4(28)
 17.Səlahəddin ÇİNGİZOĞLU - "Döngə" N4(28)
 18.Zəhra SƏFƏRALIQIZI - "Keçmişdə qalan gələcək", "İntihar", "Yurd" N4(28)
 19.Arif QARAMANLI - "Kaş, olmasın" N4(28)
 20.Nicat HƏŞİMOV - "Sabah bilik gümüdü" N4(28)
 21.Amin XAN - "Arvadların söhbəti" N4(28)
 22.Nigar ŞƏMSİ - "Saxta baba" N4(28)
 23.Zarema ƏLİYEVA - "Erməni iti və Saranın körpəsi" N5(29), "Azərbaycanlı alman" N7(31)
 24.Şiringül MUSAYEVA - "Vampir" N5(29)
 25.Xalıq AZADİ - "İtmış böyrək" N7(31)
 26.Ömər KÜÇÜKMƏHMƏTOĞLU - "Yarmıçıq" (Tərcümə etdi Eyvaz Zeynalov) N7(31)
 27.Eyvaz ZEYNALOV - "QAZ-21" N7(31)

Nağıl

1. Fərhad ƏSGƏROV(RAMİZOĞLU) - "Qaranlıq meşədə gizli oyunlar" (alleqorik nağıl) N3(27)

Novella

- 1.Rəşid BƏRGÜŞADLI - "Hər iki üzü yalan dünya" N1(25)
 2.Pərvanə BAYRAMQIZI - "Bakikart" N1(25)

Esse

1. Ələsgər TALIBOĞLU - "Şair gözü ilə" N2(26)
 2.Meyxoş ABDULLAH - "Böyük bələdan sonrakı dövr" N2(26)
 3.Arzu HEYDƏROVA - "Yaxşı adam" N3(27)

Poeziya**Poema**

- 1.Budaq TƏHMƏZ** - "Gəmiqayaya salam" (poema) N1(25)
- 2.Sadiq BABAOĞLU** - "Qəlbin harayı" N2(26)
- 3.Həqiqət XƏLİLOVA** - "Danışanda Zəlimxan" N3(27)
- 4.Məzahir İSGƏNDƏR** - "Sanki dünya yerindədi" N7(31)

Şeirlər

- 1.Firuzə MƏMMƏDLİ** - "İllərin", "Görüş", "Yolayıcı", "Hər gün ümidimdən durnalar köçür", "Nə vardi" N1(25)
- 2.Məhəmməd ƏLİ** - "Danışır", "Məni", "Ümid azalıb sabaha", "Vətən", "Təzədən bir də ölümmü", "Belələri də var", "Başqa yol seçəmmədim", "Ümid işığı sönüb", "Möcüzə", "Yalan deyil", "Ədalət öləcək", "İkili standart", "Satqınlıq qorxusu", Rübə N1(25), "Mənim nəğməm", "Qayalar", "Başı boş olanlar", "Oqtay Rza", "Dağlar", "Bu yaz", "Necə gülüm?", "Bilməz", "Olmaz" N3(27), "Gəlmədi", "İnsan olan kəsin", "Azərbaycan ordusu", "İnsan var", "Qəribəsən, ey həyat", "Kənar gəzməyin yaxşıdır", "Haqqə qayıt", "Vaxtında getməyin yaxşıdır", "İnsan ömrü", "Könül", "Qara çay" N5(29)
- 3.Ələddin ƏZİMLİ** - "Ağ geyimli budaqlar", "İki an", "Telefon danışığından", "Parkda", "İnam", "Yağışlı gecə", "Şeir", "Qurbət", "Səbir", "Buludlar", "Saxta nəğmə", "Eşq", "Qapısız ev" N1(25)
- 4.Məzahir İSGƏNDƏR** - "Ağladığın gün olacaq", "Oyan, ey türk balası", "Görmədim", "Mənim", "Oğuz eli talandı", "Təlatüm dəyərəm", "İnsanlığı itirmə", "Bu yazını əl siləmməz", "Tanrı yolu buyudumu?", "İstəmirəm", "Soruşun", "Qoxla məni", "Gərək", "Yolum ulu yolodu", "O ad mənəm", "Elə öp ki..." N1(25), "Səni sevdiyimi deyə bilmədim", "Bilinməz", "Azərbaycan", "Mən kənddə doğuldum", "Yamandı", "Olmayaydı", "Vətən əliqandallıdı", "Qiyam-qiyamətdi, dədə", "Hökəm edən şeytəndi bu gün", "Məni", "Sorma halımı", "Səni Allahdan istəyəcəyəm", "Şeir yaza-yaza ölcəcəyəm mən", "Yaxşıdı", "Olar", "Məndədi", "Haqq hardadı?", "İnsan bumu?", "Haradasan?", "Qandı bu gün", "Bu yazını əl siləmməz", "Hələ də", "Yalandı", "Sor halın", "Nə yazıq", "Bilinməz", "Ağlama, büləbül", "Xəyalı məktub" N2(26), "Xatırla", "Enmişəm İlahi tapşırıqla", "Oxuma, zalim balası", "Gördünmü?", "Nə deyim - 1", "Nə deyim - 2", "Yoxundu", "Mən - 1", "Tərim, sən o məni özümə qaytar", "Əlvida - 1", "Əlvida - 2", "Şər keçən yollarda", "O cür qalaydıq", "Vətən Məkkə yeridi", "Barışmadıq", "Demə", "Dünya elə o dünyadı", "Ara məni", "İnandır", "Mən - 2", "Haralıyam", "Bilirəm ki...", "Bənzəməz", "Allah, məni al qurbətin əlindən", "Dəyməz göz yaşlarına" N3(27), "Gözəldi", "Günahim insanlığımdı", "Gördüm", "Sənsizəm mən", "O günün eşqinə", "Bu, bir Allah lütfüdü", "Düşmüsən", "Sevdim", "Yazıq", "Küsüb, gedirəm", "Gəlmisən", "Dünya belə gəlib, belə gedəcək", "Elə uşaq olaq, qalaq dünyada", "Unutmayacaqsan", "Yalandı", "Yollar gəlib məndən keçər", "Yorulmuşəm", "Allah, sarı yaramı", "Dağlarda quylayın" N5(29)
- 5.Hafız ƏLİMƏRDANLI** - "Qocalmışam əgər", "İllərin istəyi kömək etməkdir", "Şair şairdirə", "Qəlbim axtarır", "Sevincdən pay verin", "O günlər artıq ötüb", "Səni daim yaşıdadır", "Rübailor", "Anamın nağılları" N1(25), Qəzəllər N2(26), "Həyatın mənəsi nədir?", "Bir zaman söylədinmi?", "Sevinərəm mən", "Heç küsməyin yeri varmı?", "Qalan həmən sual oldu", "Nağıllarda bir aləmim var idi", "Ey insanlar, sülhə gəlin!", "Xocalı", "Bir mən bildim, bir sən bildin", "Mirzə Şəfi Vazehə", "Hər biri candan əzizdir", "Qıtə", "Mənlə həmdəm bu gecə", "Bilmirəm heç nə zaman" N3(27), "Mənasız cahani neylərəm", "Bir söz ilə", "Dünya ki, bilir", "Nədən dünya əziyyətdə", "Həyat sevinc, həyat kədər", "Bəla olmaz, bəlaya həmdərdin olsa", "Bir xoş rəftar etməzmisən", "Bir şeir yazmağa deyirsən nə var", "Qəlbimdə intizar qalar", "Baharin öz ətri vardır", "Səbrim güman içindədir" N5(29), "Pay yoxdur torpağımdan", "Ötdü bahar, gəldi xəzan, neyləyim", "Elmin nə çox cəfəsi var", "Dövran axar çaydır, geriye dönəməz", "Qəlbim bundan üzülməzmi", "Şeir, qəzəl nəzmə alan sənətkaram", "Eşqin dərin mənəsi var", "Son ünvan olduğun bilməz", "Sənə dildar olandan sor", "Elmin özü onu sevir", "Həyat bir eşqdır", "Hər sözün, hər səhbətin daha imtahan olmasına" N7(31)
- 6.Xalıq AZADİ** - "Gəlmədi", "Dağlar inciyib", "Deyirlər şair qocalmır", "İstəyirəm", "Göylər guruldaya yenə", "Arxadan gələn səs", "Bir az", "Gözəlin", "Gözəl" N1(25)
- 7.Rafiq AKİF** - "Qocalıq", "Bilirsenmi", "Heyif ki", "Bu dünyanın adamı deyiləm", "Sən", "Yalqyzaq", "Darixıram sənin üçün", "Sevə bilməz" N1(25)
- 8.Gülzirə ŞARIPOVA** - "Sən məni dan çığı yoxla, əzizim", "Könül etirafi", "Nəsiminin 650 illiyinə", "Gəncliyi andım", "Səni candan sevirəm mən", "Anamın xatirəsinə", "Qısqanlıq", "Kəpənək", "Qərar", "Məhəbbət", "Səni sevirəm" (Özbəkcədən tərcümə Ş.Dağlaroğluunundur) N1(25)
- 9.Tamam QARAYEVA** - "Evim yaxın yerdədi Şəhidlər", "Yazılır", "Əsgər", "Bağlayan", "Ay Allah, nə boyda dərdim var mənim", "Götürəcəm", "Çıxsın o", "Gecələr", "Qayit dedi, qayıtdım", "A kəndim", "Quşların ağası Bayquş", "Tezdən-tez gələn", "Şeir yazacağam nəvələrimə" N1(25)
- 10.İbrahim YUSIFOĞLU** - "Bənövşə çıçəkli badam ağacı", "Mənim dərdim dərdləşməli dərd deyil", "Ağlama", "Çətin olacaqdı bu payız sənə", "Barışma" N1(25), "Dərdlərin belimi əydi, ay vətən", "Oğuz torpağıdır özü Kərkinin", "Mən hələ bu boyda dərd görməmişdim", "Ölüm dən qorxmuram, səndən qorxuram", "Sözüm çıçəkləyib" N5(29), "Şuşa", "Hind

filmləri", "Ən kövrək şeir", "Qovuşacaqdi", "Bu ilin baharı bahar olmadı", "Gecikmiş misralar", "Haraya qaçır bu adam", "Təzadalar", "Yaşadığın yaşa dəyər", "İslatma, yağış, islatma", "Daha qar yağır, qar yağır", "Şəhid bacıları" N7(31)

11.Ülvi SƏMAZƏN - "Ağlama, qadin", "Sailə", "Xatirələr deyirəm" N1(25)

12.Ömər SƏMƏDOV - "Bu şəhər sənsiz", "Təkliyə yol aldım, gəlib çatarsan", "Ürek" N1(25)

13.Aynur DƏRYA - "Gəzirəm", "Sənsizlik", "Dərd" N1(25)

14.Lalə İSMAYIL - Poeziya çələngi N2(26)

15.Oqtay İSMAYILLI - Dördlüklər N2(26)

16.Rəhman BAYRAM - "Qurunun oduna yaş da yanmasın", "Haqsız dünya", "Gözəl bax", "Keçibdir", "Səni sevdiyim qədər", "Aclıq virusu", "Deməli", "Bəsimdir" N2(26), "Daha", "Şuşasız", "Olmasın", "Daha gecələrim heç xeyrə qalmır", "Yaraşığdır", "Yaxşı ki, kəfənin cibləri yoxdur", "İnsanın taleyi gözəl olanda", "Salar gedər", "Vətəndən ummağa nə haqqımız var?", "Hər canlınu insan saymaq olarmı?", "Axar su murdar götürməz", "Olmur", "Sonra get" N3(27), "Anamla söhbət", "Dahilər mayağım, ilham mənbəyim", "Gəz məni", "Soruşun", "Arasında", "Ananın gözüylə baxın dünyaya", "Qayıt, gəl", "Həsimov", "Sevgi cinayet olsa", "Gəl, qayıdaq kəndimizə", "Bir şəkilin təəssüratı", "İlk məhəbbət" N5(29), "Böyük günah eyləmişik", "Qorx", "Qoy, ucalım şəhid kimi", "Uğrunda qazi olmuşam", "İllahmadır böyük zəfər", "Qarabağ Azərbaycandır", "Mübariz", "Vur, komandır, vur", "Şəhid anasının öpdüm əlindən", "İncidim", "Şuşada", "Şuşa", "Ey dost", "Yaxşıdır", "Oynaması", "Ana vətən" N7(31)

17.Elnur UĞUR - "Ruhumuz", "Adəm", "Səbr", "Ruhumun şeiri", "Hardasa", "Balaca Nərminin qətlində", "Vətənin sınağı" N2(26)

18.Əbülfəz USUBOĞLU - Təmsillər N2(26)

19.Əbülfəz ƏHMƏD - "Varmı?", "Məni", "Başqasıdır", "Sən də", "Bəxtimin ulduzuna", "Olarmı?", "Olar", "Hələ" N2(26)

20.Sona XƏYAL - "Tərci-bənd", "Tərkibbənd", "Müstəzad" N2(26)

21.Esmira GÜNƏŞ - "Olmuşam", "Səbəbi Korona deyil", "Susur sevgi", "Necə yumum gözümüz", "Bakı küləyi", "Balala, kəndə qayıtma", "Qadin istəsə..." N2(26)

22.Şahməmməd DAĞLAROĞLU - "Kimə gərək idi sənin ölməyin?" (Şair Oqtay İsmayıllının ölümünə) N3(27), "Zəfər nəğməsini yazacağam mən", "Azərbaycan əsgəri", "Mənə də silah verin", "İşimiz haqq işidir", "Sən kimsən?", "Ana, ağlama daha", "Kəndimizə şəhid gəlib", "Qələbə müjdəli şəhidlərimiz", "El canım, arxam, dayağım", "Gəncə yarasın da sağaldar bu el", "Səbrimizin sonu yetdi", "Gözün aydın olsun, ey ana torpaq", "Gedirik Qarabağ" N7(31)

23.Salam CAVADLI - "Sevməz", "Tanım, sənə minnətdaram", "Şeir yazmaq asan deyil", "Adımı düzgün çağır", "Zəngilan", "Gedir", "Məndən sonra" N3(27)

24.Səadət QƏRİB - "Gözəl sev məni", "Vətən həsrəti", "Şəhid və anası", "Ümid yağısı", "Vətənün ölməyə hər an hazırlam", "Axtarıram yerdə mən göy üzünü", "Sözsüz nəğməm", "Mən sizə məktublar yazan deyiləm", "Səni çox sevirdim", "Oğlumun işi çox", "İncimə, ürəyim" N3(27)

25.Budaq TƏHMƏZ - "Mənim də anam olubdu", "Sözüm var mənim", "Dünyanın dəndləri", "Vurğunun yadigarı", "Qarabağın baharı", "Şahbuzum", "Şeirim sizə əmanətdi", "Rübailər" N3(27), "Gözünüz aydın", "Şərurun", "İnsansız bu şəhər", "Qocalar çox kövrək olur", "İnanma şeytan sözünə", "Düşündürən misralar", "Yavaş-yavaş", "Dünyamızı qoruyağın", "Dərdim", "Sənin torpağından biz ilham alıq", "Bir gün" N7(31)

26.Mahir CAVADLI - "İmanlı", "Dünyani qoruyaq", "Nizamsız bağımıda, öz nizamimda", "Dünyamızın rəng çaları", "Qanvermə, Allahım, hifz elə" N3(27)

27.Ramiz İSMAYIL - "Deyiblər", "Ayri adam axtarmayıñ", "Dəydi", "Var amanati", "Dünyanın", "Gədəbəyin dağları" N3(27)

28.Zəhra SƏFƏRALIQIZI - "Bir az dəndləşək", "Dəli könül", "Bəlkə", "Qış günəş", "Niyə bilmirəm", "Hara gedək", "Bizi tanıdınız mı?", "Qayıdaq cənnətimizə", "Yaşayarsan uzaqdan", "Bənövşə sevgisi" N3(27)

29.Əli RUZGAR - "Ayrılıq sonrası", "Olar", "Yerdə", "İlahi dua", "Yazılmayan", "Burax gedim", "Nəmli həsrət", "Geçə birin yarısı" "Ucundan tut", "Bayquş" N3(27)

30.Arzu MÜZƏFFƏR QIZI NURİ - "Dəymə", "Səndən sonra", "Xatirələrim", "Bir də görəcəksən", "Vətənim", "Mənim sevgim", "Söz", "Gedim" N3(27)

31.Adil MİSİRLİ - "Dərdi özündən böyük vətən" N3(27)

32.Arzu HEYDƏROVA - "Bu bahar da sənsiz gəldi, birdənəm", "Sevdiciyim, sənsiz dünyam ağlayır" N3(27)

33.İltimas SƏMİMİ - "Bu görüş", "Don vurur", "Arzular", "Bir də itirdiklərim", "Səni düşündürmü?", "Nakamlar bilər", "Uğursuz tale", "Bir də göz yaşlarımız", "Sevinci olmaz", "Hicran qoxusu", "Nə də danışmağa bir kimsəsi var" N3(27)

34.Xəyal ZEYNAL - Poeziya çələngi N3(27)

35.Ədalət NƏCƏFOĞLU - "Baci xəyanəti" N3(27), "Şahlıq quşu" N7(31)

36.Oqtay İSMAYILLI - "Oqtayın ölümü" N3(27)

37. Elvin İNTİQAMOĞLU - Şeirlər N4(28)
38. Ürvət ƏFQANOĞLU - Şeirlər N4(28)
39. Mövlud AĞAMMƏD - Şeirlər N4(28)
40. Təbrizə PÜNHAN - Şeirlər N4(28)
41. Əsmər HÜSEYN XAN - Şeirlər N4(28)
42. Zülfü GƏNDƏBİLLİ - Şeirlər N4(28)
43. Natiq ASLANOĞLU - Şeirlər N4(28)
44. Rəvan ƏLİZADƏ - Şeirlər N4(28)
45. Nərman KƏDƏR - Şeirlər N4(28)
46. Elnur CƏBRAYILLI - Şeirlər N4(28)
47. Tahir LAÇIN - Şeirlər N4(28)
48. Tofiq ƏHMƏD - Şeirlər N4(28)
49. Tamara RÜSTƏMOVA - Şeirlər N4(28)
50. Ziya HÜSEYNOV - Şeirlər N4(28)
51. Zahir LAÇINSIZ - Şeirlər N4(28)
52. Hənifə ŞƏBNƏM - Şeirlər N4(28)
53. Mahir DONİYEV - Şeirlər N4(28)
54. Nəsimi LAÇIN - Şeirlər N4(28)
55. Miraslam RASİM - Şeirlər N4(28)
56. Sürəyya NƏSİN - Şeirlər N4(28)
57. Yaşar QAFQAZLI - Şeirlər N4(28)
58. Səhrab MÜRŞÜDOĞLU - "Ucuz", "İnciməyəsən", "Daş yazısı", "Daş ağrısı", "Məkan axtarıram", "Gəl, məni axtarma", "Bir kasib toyuna ayaq bas görüm", "Göyrər" N5(29)
59. Süleyman ABDULLA - "Unudulmaq gecəsi", "Təsəlli", "Sevdiyim Vətən", "Heçin heçi", "Deyəsən", "Bir çimir şeir", "Yağış", "Xəzəl üstündə yazı", "Özümə təsəlli", "Adam aldatma", "Bir payız günü", "Adamın", "Ömür dedikləri", "Sos", "Havalı şeir", "Çox hayif" N5(29)
60. Zaur İLHAMOĞLU - "Nə qədər ki, sağam...", "Məni öldürmək istəsən", "Mənim ümidiłrim", "Otur, dostum", "Ağlama, gözüm, ağlama" N5(29)
61. Gülnar ACALOVA - "Haralardasan", "Gecikdin, gecikdim", "Qaytar", "Deyirdin", "Mənə məktub yaz", "Yenə yağış yağır" N5(29)
62. Vaqif ALIYEV - "Qan istəyirəm" N5(29)
63. Gülnar ÜMİD - "Mən", "Ömrümün xalçası", "Yol göstərin", "Gəlin köçürəm", "İlham pərisi", "Yaxına gəlmə", "Ağlama", "Taleyimdən hara qaçım", "Yağış yağır", "Ömrün illəri", "Uçuq daxma" N5(29)
64. Xalidə NURAY - "Nəfs", "Haqqımızın haqqı ölüb", "Qəribə həyat", "Türkoğlu" N5(29)
65. Xalidə HİCRAN - "Anaya bənzəyir kötük ağaclar", "Son mənzilə köçdü mənzil axtaran", "Hikmət xəzinəsindən" N5(29)
66. Ələsgər TALIBOĞLU - "İcimdə bir şeir hayqırır", "Ey vətən", "Çağırır", "Mən şeir yazmiram", "Şanlı bir gün, şanlı tarix", "Bir körpənin gözündə", "Salam olsun", "Cəbrayılim azad oldu", "Azərbaycan əsgəri", "Aymın şirin gülüşü" N7(31)
67. Məmməd ƏKBƏRLİ - "Qalx, yandıraq tonqalları", "Tarixçi qardaş", "Toparlanıb, silahlanıb gəlirəm", "Gələcəyəm", "Gəlirəm", "Gəlirəm indi", "Keçəl dağda", "Mən sənin yanındayam", "Hücum, igidlər, hücum", "Əlvida" N7(31)
68. Asım ATƏŞLİ - "Necə unudum?", "Təbrizim", "Qəlbim Gəncə torpağında", "Məhəbbət selində", "Ay-ulduzum mənim", "Bilə-bilə", "Zorbulaq", "Özümdəsən" N7(31)
69. Tamella PƏRVİN - "Qılinc yeridi", "Vətən", "Ayrılıq", "Doğrama", "Bu yol sənindi", "Bir şeir azib içimdə" N7(31)
70. Xəzər MİRƏJ - "Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə", "Gəlirəm, ey vətən, sənə, Qarabağ", "Can Azərbaycan", "Azərbaycanın gözü Qarabağ", "Əbədi qələbə", "Sənsiz" N7(31)
71. Fatma ABDULLAYEVA - "Gözün aydın, Poladım", "Oğluma" N7(31)

Publisistika

1. Əli BƏY AZƏRİ - "Yola davam", "Məhəmməd Əli poeziyası - saf yaylaq havası", ""Nəsimi ili"nin baş mövzulu əsəri - Şirin Gül Musayevanın "Mən Nəsimiyəm" romanı" N1(25) - "KORONA" - dünyani lərzəyə salan virus, ədəbiyyat üçün yeni mövzu", "Həsən Hüseyn mərtəbəsi" (Həsən Hüseynin 50 yaşına) N2(26), "BBBBBB - Bəşərin başbiləndərləri bundan betərini bilmədilərmi?", "Narahat ruhun poeziyası" (Şair Məzahir İsgəndərin 70 yaşına) N3(27), "Mücrü - yeni ədəbi dərgi", "Gəncliyini almışında yaşayan şair" (Ələsgər Talıboğlunun yaradıcılığından) N5(29), "Daxili Qoşunlar bölməsi - nümunəvi ordu birləşməsi kimi" N6(30), "Qüsurlu mənbələr, yoxsa mənbə qüsurları" N7(31)

- 2.Aynur XƏLİLOVA** - "Çün Nəsimidir bu gün əyyami-eşqin sərvəri" N1(25)
- 3.Vərəga ALMASOV, Həsən HÜSEYNİ** - "Nəsimidən Nəsimlər" (Nəsimi inikasında şəxsiyyət bütövlüyü) N1(25), "Nəsiminin təfsirçiyə xitabı" N2(26)
- 4.Şahməmməd DAĞLAROĞLU** - "İnsanın surətində rəhmanın heyranıyam...", "Özünü şagird sayan müəllim" (mü-sahibə) N1(25)
- 5.Vaqif OSMANOV** - "Bu günümüzün "Leyli və Məcnun" dastanı" N1(25), "Vətənə oğul olmaq şərəfi" (Əli bəy Azərinin "Oğul" povesti haqqında) N2(26), "Yeri göy üzündə olanlar" (Ramiz Rövşənin yaradıcılığına baxış) N3(27), "Ədəbi mühitin Süleyman zirvəsi" (Süleyman Abdullanın 55 yaşına), "Bu dünyada sevgidən başqa heç nə yoxdur" (Xalıq Azadının "Qəm yaşışı" kitabı haqqında) N5(29)
- 6.Əbülfət MƏDƏTOĞLU** - "Acı xatirə də şirin dadarmış" N1(25), "Qarışiq zamanın ovqatı" (Gülər Eldarqızının "Burulğan" romanı haqqında) N2(26)
- 7.Rəna MİRZƏLİYEVƏ** - "İsmayıllı torpağının sadə, səmimi oğlu - DAĞLAROĞLU, elin şair oğlu" (son - əvvəli ötən saylarda) N1(25)
- 8.Fərhad ƏSGƏROV (RAMİZOĞLU)** - "Əgər faydalı təkliflər həyata keçsə..." N1(25)
- 9.Budaq TƏHMƏZ** - "Qələmin ucunda şirinləşən sözlər" N1(25)
- 10.Günay ƏLƏKBƏROVA (RZAYEVA)** - "Bir könüldən min könülə" N1(25), "Ürəklərdə yaşayan qəhrəman" (Sovet İttifaqı qəhrəmanı İsrafil Məmmədov haqqında) N3(27)
- 11.Minaxanım NURİYEVA TƏKƏLİ** - "Adı özünə, sözünə və şeirinə yaraşan şair" N1(25)
- 12.Hikmət MƏLİKZADƏ** - "Bir dastandır insan ömrü" (Hafiz Əlimərdanlıının iki cildliyi barədə qısa qeydlər) N2(26), "Qəm yaşışının vida soyuğu" (Xalıq Azadının romanı haqqında) N3(27)
- 13.Rafiq BABAYEV, Əli HƏŞİM** - "Sözün pərişanlığı" (Məzahir İsgəndər yaradıcılığına nəzər) N3(27)
- 14.Göyərçin KƏRİMİ** - "Psixoloji anlaşılmazlığın bədii ədəbiyyata təsiri" (tədqiqat) N3(27)
- 15.Ələsgər TALIBOĞLU** - "Ey torpaq, köksünü sən gəl, aç mənə..." (Paşa Ağaoğlunun 70 yaşına), "Şərəfli bir ölüm qoyub o kənddə" (Vahid Tumaslıının yaradıcılığından) N3(27), "Gecikmiş məqalə, gecikmiş etiraf" (18 may 1992-ci ildə şəhid olmuş Sədərək döyüşçülərinə) N5(29), "Elçin Məlhəmlinin könül dünyasının işığında" N7(31)
- 16.Damət SALMANOĞLU** - "Şeyxlər nəslinin keçdiyi mücadilə yolundan" N3(27)
- 17.Daşdəmir ƏJDƏROĞLU** - "Məni bu dünyaya kim çağırıdı, kim?" (Şair Oqtay İsmayıllının əbədiyyata qovuşması-na sözardı) N3(27)
- 18.Elnur İNTİQAMOĞLU** - "Polad Həşimov silsiləsi" N4(28)
- 19.Rafiq YUSİFOĞLU** - "Şeir sənəti və onun qanuna uyğunluqları" N4(28)
- 20.Rövşən MƏMMƏDOV** - "Müasir uşaq nəsrində hekayə" N4(28)
- 21.Dəyanət CÜMƏNOV** - "Azərbaycan ədəbiyyatşunaslığında Rəsul Rza məktəbi" N4(28)
- 22.Cabir AĞAOĞLU** - "Şimal bölgəmizin ədəbi mənzərəsi" N4(28)
- 23.Əli RZAQULİYEV** - "Son qor, son qıgilcüm qalana qədər..." N5(29)
- 24.Niyazi ZÖHRABOV** - "Məhəmməd Əlinin "Toplu" kitabı haqqında düşüncələrim" N5(29)
- 25.Yusif CƏFƏRBƏYLİ** - "Bəli, Budaq Təhməz" (Böyük şairin "Vətən" dünyasına kiçik dostunun baxışı) N5(29)
- 26.Firuzə DAVUDQIZI** - "Qürur qaynağımız" (Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mübariz İbrahimovun əziz xatirəsinə) N5(29)
- 27.Anar ƏHMƏDOV** - "Daxili Qoşunlar Zəngilanın müdafiəsində" N6 (30)
- 28.Həsən BAYRAMOV** - "Qələbənin müzəffər akordları" N7(31)
- 29.İbrahim YUSİFOĞLU** - "Şərurun ədəbi mühiti - 50" N7(31)
- 30.Balayar SADIQ** - "Türk təfəkkürünün poetik poetik səciyyəsi" (Şair Məzahir İsgəndər yaradıcılığı haqqında qeydlər) N7(31)

MÜNDƏRİCAT

1. Redaktor güşəsi

"Qüsurlu mənbələr, yoxsa mənbə qüsurları?"1

2. Publisistika

-Həsən BAYRAMOV - "Qələbənin müzəffər akkordları"	14
-İbrahim YUSİFOĞLU - "Şərurun ədəbi mühiti - 50"	17
-Balayar SADIQ - "Türk təfəkkürünün poetik poetik səciyyəsi" (Şair Məzahir İsgəndər yaradıcılığı haqqında qeydlər)	41
-Ələsgər TALIBOĞLU - "Elçin Məlhəmlinin könül dünyasının işığında"	47

3. Poeziya

-Şahməmməd DAĞLAROĞLU - "Zəfər nəğməsini yazacağam mən", "Azərbaycan əsgəri", "Mənə də silah verin", "İşimiz haqqı işidir", "Sən kimsən?", "Ana, ağlama daha", "Kəndimizə şəhid gəlib", "Qələbə müjdəli şəhidlərimiz", "El canım, arxam, dayağım", "Gəncə yarasın da sağaldar bu el", "Səbrimizin sonu yetdi", "Gözün aydın olsun, ey ana torpaq", "Gedirik Qarabağa" (şeirlər)	2
-Hafız ƏLİMƏRDANLI - "Pay yoxdur torpağımdan", "Ötdü bahar, gəldi xəzan, neyləyim", "Elmin nə çox cəfəsi var", "Dövran axar çaydır, geriyə dönməz", "Qəlbim bundan üzülməzmi", "Şeir, qəzəl nəzmə alan sənətkaram", "Eşqin dərin mənası var", "Son ünvan olduğun bilməz", "Sənə dildar olandan sor", "Elmin özü onu sevir", "Həyat bir eşqdır", "Hər sözün, hər söhbətin daha imtahan olmasın" (şeirlər)	10
-Budaq TƏHMƏZ - "Gözlərin aydın", "Şərurun", "İnsansız bu şəhər", "Qocalar çox kövrək olur", "İnanma şeytan sözünə", "Düşündürən misralar", "Yavaş-yavaş", "Dünyamızı qoruyağın", "Dərdim", "Sənin torpağından biz ilham alındıq", "Bir gün" (şeirlər)	19
-İbrahim YUSİFOĞLU - "Şuşa", "Hind filmləri", "Ən kövrək şeir", "Qovuşacaqdı", "Bu ilin baharı bahar olmadı", "Gecikmiş misralar", "Təzadlar", "Haraya qaçıր bu adam", "Yaşadığın yaşa dəyər", "İslatma, yaşıış, islatma", "Daha qar yağır, qar yağır", "Şəhid bacıları" (şeirlər)	22
-Ələsgər TALIBOĞLU - "İçimdə bir şeir hayqırır", "Ey vətən", "Çağırır", "Mən şeir yazmırıam", "Şanlı bir gün, şanlı tarix", "Salam olsun", "Bir körpənin gözündə", "Cəbrayıllım azad oldu", "Azərbaycan əsgəri", "Ayın şirin gülüşü" (şeirlər)	25
-Məmməd ƏKBƏRLİ - "Qalx, yandıraq tonqalları", "Tarixçi qardaş", "Toparlanıb, silahlınıb gəlirəm", "Gələcəyəm", "Gəlirəm", "Gəlirəm indi", "Keçəl dağda", "Mən sənin yanındayam", "Hüküm, igidlər, hüküm", "Əlvida" (şeirlər)	28
-Asım ATƏSLİ - "Necə unudum?", "Təbrizim", "Qəlbim Gəncə torpağında", "Məhəbbət selində", "Ayıldızum mənim", "Bilə-bilə", "Zorbulaq", "Özümdəsən" (şeirlər)	32
-Ədalət NƏCƏFOĞLU - "Şahlıq quşu" (şeir-dastan)	38
-Məzahir İSGƏNDƏR - "Sanki dünya yerindədi" (poema)	44
-Tamella PƏRVİN - "Qılınc yeridi", "Vətən", "Ayrılıq", "Doğrama", "Bu yol sənindi", "Bir şeir azib içimdə" (şeirlər)	49
-Rəhman BAYRAM - "Böyük günah eyləmişik", "Qorx", "Qoy, ucalım şəhid kimi", "Uğrunda qazi olmuşam", "İlhamladır böyük zəfər", "Qarabağ Azərbaycandır", "Mübariz", "Vur, komandır, vur", "Şəhid anasının öpdüm əlindən", "İnidim", "Şuşada", "Şuşa", "Ey dost", "Yaxşıdır", "Oynaması", "Ana vətən" (şeirlər)	53
-Xəzər MİRƏJ - "Qovuşdum, Qarabağ, doğma evimə", "Gəlirəm, ey vətən, sənə, Qarabağ", "Can Azərbaycan", "Azərbaycanın gözü Qarabağ", "Əbədi qələbə", "Sənsiz" (şeirlər)	61
-Fatma ABDULLAYEVA - "Gözün aydın, Poladım", "Oğluma" (şeirlər)	72

4. Nəşr

-Rəşid BƏRGÜŞADLI - "Uğur böcəyi" (hekayə)	6
-Evvaz ZEYNALOV - "QAZ-21" (hekayə)	34
-Xalıq AZADİ - "İtmiş böyrək" (hekayə)	51
-Zarema ƏLİYEVA - "Azərbaycanlı alman" (hekayə)	57
-Əli BƏY AZƏRİ - "Nə gözəl ürəyin var" (hekayə)	63
-Ömər KÜÇÜKMƏHMƏTOĞLU - "Yarımçıq" (hekayə) (Tərcümə etdi Eyvaz Zeynalov)	73